

379.158

๑48๒๗

จ. 2

การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546

สารนิพนธ์

ของ

จินตนา บุษบันชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒ ๒๙/๕๓๗

24 ก.ค. 2549

**การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546**

**บทคัดย่อ
ของ
จินตนา บุษบันชาติ**

**เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549**

จินตนา บุษบัณฑิต. (2548). การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรพรรณ ตันต์เจริญรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินในปีการศึกษา 2545 และ 2546
โดย สมศ. สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม สรุปจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของ
สถานศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก และความเป็นปรนัย
ของการประเมินคุณภาพภายนอกจำแนกตามขนาดสถานศึกษา และปีการศึกษาที่รับการประเมิน
ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย (1) ผู้วิจัยทำการสรุปผลรายงานการประเมินภายนอกของสถานศึกษา
จำนวน 53 แห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยใช้แบบบันทึกรายงาน สรุปผลการ
ประเมินของมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู (2) สร้างแบบสอบถาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก และความเป็นปรนัย
ของการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97
และ .99 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอน
จำนวน 99 คน จากสถานศึกษาที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 ซึ่งได้
มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ
ทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมิน
โดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน และ
มีความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินของ สมศ. ไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินในปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา
2546 มีความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา
ไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน และมีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียนและ
มาตรฐานด้านผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินในปี
การศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกในมาตรฐานด้านครูดีกว่า
ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินในปีการศึกษา 2545 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

**A STUDY OF SCHOOLS ASSESSMENT BY THE OFFICE FOR NATIONAL
EDUCATION STANDARDS QUALITY ASSESSMENT (PUBLIC ORGANIZATION)
IN NAKHON NAYOK EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
BETWEEN THE ACADAMIC YEAR 2002 - 2003**

**AN ABSTRACT
BY
JINTANA BOOSSABANCHAT**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2006**

Jintana Boossabanchat. (2005). *A study of Schools Assessment by the Office for National Education Standards Quality Assessment (Public Organization) in Nakhonnayok Educational Service Area Office between the Academic Year 2002–2003.*

Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr.Orawan Tancharoenrat.

The purposes of this research were to collect school external assessments of schools under Nakhonnayok Educational Service Area Office which were assessed by the Office for National Education Standards Quality Assessment (Public Organization) – NESQA in the academic year 2002-2004; make conclusions of overall results of school external assessments, strengths, and weaknesses; compare respondents' opinions towards the overall results external assessments and the objectivity of the NESQA's assessments by school size (small, medium, and large) and assessment year (2002, 2003). Stages of research implementation included: summarization of the NESQA's written reports of the school external assessments using a report note form; conclusions of the assessment results of learner standard, administrator standard, and teacher standard; making a five-point rating scale questionnaire of which the objectivity of the assessments by NESQA section had a Cronbach alpha coefficient of .97. The samples who responded to the questionnaire consisted of 37 school principals and 99 teachers acquired by random sampling from schools assessed in the academic year 2002-2004.

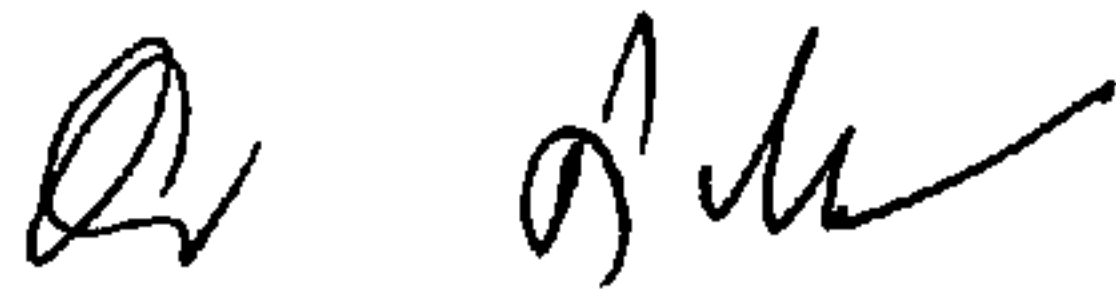
The findings of the research were as follows.

1. School principals and teachers in different school size (small, medium, and large) did not have different opinions towards the overall results of school external assessments, strengths and weaknesses of individual standards and neither have different opinions towards the objectivity of the assessments by NESQA.

2. School principals and teachers in schools assessed in different assessment year (2002, 2003) did not have different opinions towards the objectivity of the assessments by NESQA and neither have different opinions towards the weaknesses of learner and director standards; those in school assessed in the academic year 2003 had better opinions towards the teacher standard than those in school assessed in the academic year 2002 at .05 level of significance.

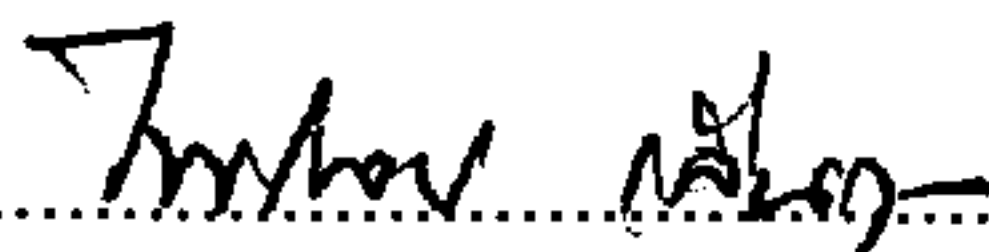
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 ของ จินตนา บุษบัณฑิต
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

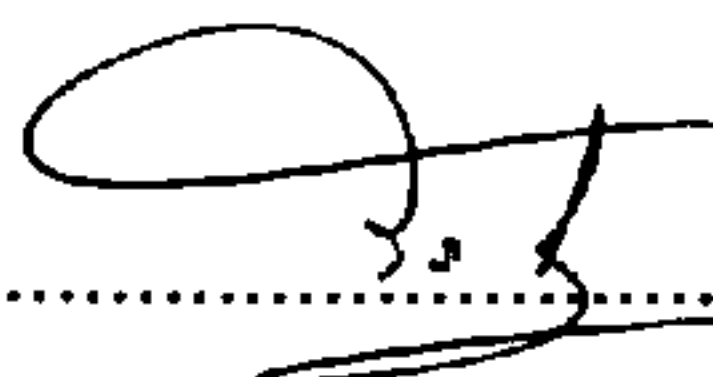
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ตันต์เจริญรัตน์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

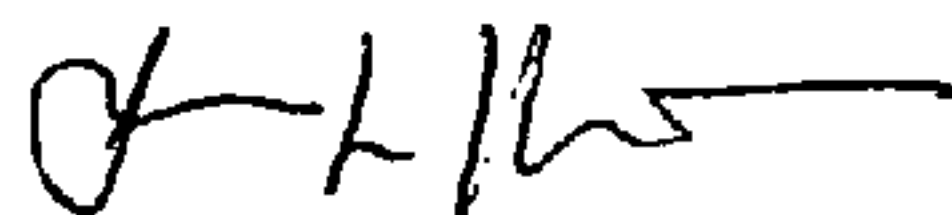
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

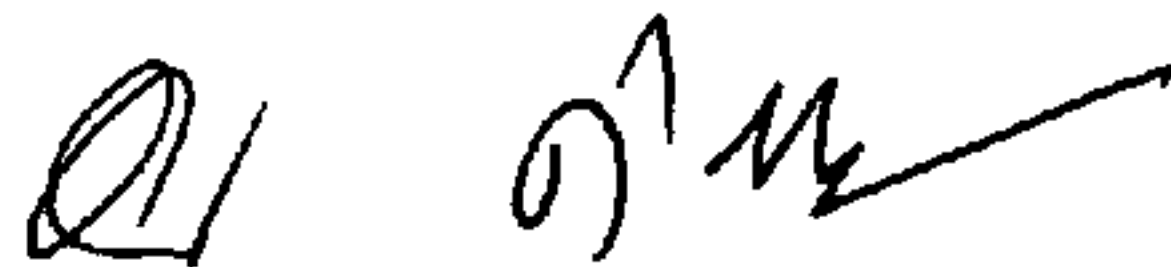
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

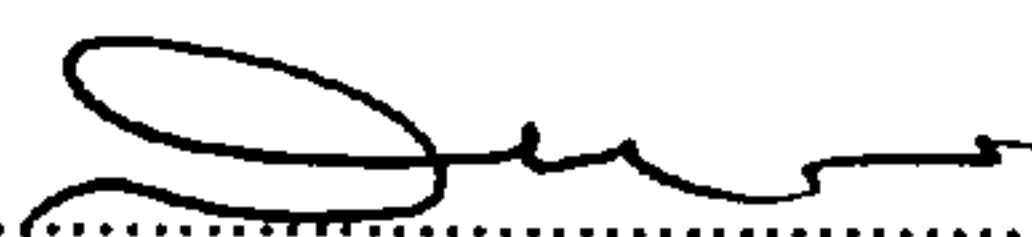
กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ตันต์เจริญรัตน์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณประการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ตันท์เจริญรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี กรรมการในการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้เป็นที่ยอมรับยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ นายเลิศศักดิ์ พรหมประเสริฐ นายสุนทร เขยชื่น นายอารมณ บำรุงใหม่ และนางกลอยสุข เมืองคำ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ทำให้เครื่องมือมีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตัญญูแด่พระคุณบิดามารดา ครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยได้รับความสำเร็จในการศึกษาตามความมุ่งหมายทุกประการ

จินตนา บุษบันชาติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานในการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การประเมินคุณภาพภายนอก.....	14
ความหมาย แนวคิด หลักการและวัตถุประสงค์ของการประเมิน.....	14
ความสำคัญ ขอบข่ายและบทบาทของการประเมินคุณภาพภายนอก.....	19
การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอก.....	21
การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและการรายงานผลการประเมิน.....	28
มาตรฐานการศึกษา.....	34
มาตรฐานด้านผู้เรียน.....	35
มาตรฐานด้านผู้บริหาร.....	36
มาตรฐานด้านครู.....	38
จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา.....	38
ความเป็นปรนัยของการประเมิน.....	40
การประเมินตามสภาพจริง.....	42
ความเที่ยงตรง.....	42
ความเป็นธรรม.....	43
ความโปร่งใส.....	44
การตรวจสอบ.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2 (ต่อ)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน).....	46
โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และนโยบายของ สมศ.	46
วิสัยทัศน์และพันธกิจตามกฎหมายของ สมศ.	49
ผู้ประเมินภายนอก.....	51
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานครนายก.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
งานวิจัยในประเทศ.....	58
งานวิจัยต่างประเทศ.....	61

3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	64
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70

5 สรุป อภิปรายผล และข้อมูลเสนอแนะ.....	86
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	86
สมมติฐานการวิจัย.....	86
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	87
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	95
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	103
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	133

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานครนายกที่ได้รับการ การประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546.....	56
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	65
3	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน จำแนกตามรายมาตรฐาน	71
4	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุป จุดที่ควรพัฒนา มาตรฐานด้านผู้เรียน จำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้.....	72
5	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน จำแนกตามรายมาตรฐาน	73
6	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุป จุดที่ควรพัฒนา มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้.....	74
7	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านครู จำนวน 2 มาตรฐาน จำแนกตามรายมาตรฐาน	75
8	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุป จุดที่ควรพัฒนา มาตรฐานด้านครู จำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้	76
9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและ ปีการศึกษาที่รับการประเมิน	77
10	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อผลสรุป การประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	78
11	การเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปจุดเด่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	78
12	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อ ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	79
13	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน.....	80

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

14	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อ ผลสรุปจุดเด่น จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน.....	81
15	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อ ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน.....	82
16	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อ ความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	83
17	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อ ความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน.....	84

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบความคิดในการวิจัย	12
2	หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA)	16
3	ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมิน คุณภาพภายนอก	22
4	ขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	23
5	ขั้นตอนระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	25
6	ขั้นตอนหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	26
7	โครงสร้างองค์กรและการจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)	47

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าด้านสารสนเทศส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปฏิรูปการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ระบบการจัดการศึกษาสามารถสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถวางรากฐานการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ เพิ่มความสามารถการแข่งขันของชาติในการก้าวสู่สังคมโลกทุกประเทศต่างให้ความสำคัญกับคนของตนเองเพราะการที่ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาถือเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการกำจัดความยากจน ฉะนั้น จึงต้องกำหนดความสำคัญของการศึกษาให้เป็นหัวใจของการพัฒนา (เกษม วัฒนชัย. 2545: 15) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. 2543: 1)

ถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการพัฒนาการศึกษาแต่ก็ยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ดีเท่าที่ควร (อัญชลี ธรรมะวิริกุล. 2543: 28) การเรียนรู้ในช่วงที่ผ่านมาเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้คนมีความทุกข์และหาความสุขได้ยากเราสร้างคนที่ขาดความรู้ ไม่รู้ความจริง คิดไม่เป็นทำอะไรไม่เป็นขาดความสามารถในการสร้างความรู้ (ชจรศักดิ์ สีเสน. 2545: 16; อ้างอิงจากพระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(สสวท.) ได้ทำการศึกษาพบว่าเด็กไทยทำคะแนนได้ดีสำหรับข้อสอบที่ใช้ทักษะพื้นฐานหรือข้อสอบที่ใช้ความจำ แต่ไม่สามารถทำข้อสอบที่เป็นโจทย์ปัญหาที่ต้องคิดวิเคราะห์หรือต้องเขียนคำอธิบายยาวๆ แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการคิดวิเคราะห์และการเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นคำพูด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ). 2543: 1-2)

จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่กำลังส่งผลอยู่ในปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาไทยที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถหรือคุณธรรม จริยธรรม และสืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานโดยใน หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพ

ภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 49 ได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาเรียกโดยย่อว่า “สมศ.” มีฐานะเป็นองค์กรมหาชน จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนา เกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกพร้อมทั้งทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการ ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา สมศ.มีหน้าที่ตามกฎหมายคือ“ต้องรายงาน” การประเมินคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อรัฐบาลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานประมาณหน่วยงานต้นสังกัด และที่สำคัญคือต่อสาธารณชน ต้องการให้ทุกคนในประเทศเห็นว่า “การศึกษาเป็นความรับผิดชอบ ร่วมกันของประชาชนทุกคนในประเทศ” ดังนั้น ประชาชนทุกคนในประเทศย่อมมีสิทธิ์ที่จะรู้ว่า สถานศึกษาในแต่ละแห่งเป็นเช่นไร และเป็นข้อมูลสำคัญที่จะตัดสินใจว่าจะส่งลูกไปเรียนที่ไหนดี สมศ. จึงต้องให้ข้อมูลต่อสาธารณะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับปฏิบัติ ระดับนโยบายในการที่จะตัดสินใจใน เรื่องของการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2545: 86) เพื่อเป็นการประกันต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนว่า สถานศึกษาจะสามารถพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาเน้นการตรวจสอบเพื่อยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษา ช่วยให้สถานศึกษาได้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยรวมทั้งเงื่อนไขสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา (สภพร ศรีม่วง. 2545: 95; อ้างอิงจาก *Thai Education Journal*. 3 (18) : 62-69) การจะได้ผลการประเมินที่ ถูกต้องตรงตามสภาพที่แท้จริงนั้น จำเป็นต้องมีการประเมินผลที่ดีเป็นการดำเนินการโดยนำผลการวัด ทุกชนิดหรือคะแนนจากการวัดหลายๆครั้งมาประมวลรวมกันเพื่อวินิจฉัยตัดสินหรือกำหนดระดับค่า ความสามารถโดยรวม

ซึ่งการประเมินผลที่ดีต้องอาศัยปัจจัยประกอบกันหลายประการด้วยกัน ประการแรก คือ ผลการวัด (Measurement) เป็นรายละเอียดหรือจำนวนที่ใช้แทนปริมาณของคุณค่าลักษณะต่างๆ โดย ได้จากกระบวนการวัดด้วยเครื่องมือหรือเทคนิคต่างๆ ข้อมูลที่จะนำมาใช้ประโยชน์ควรมีลักษณะ ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเป็นข้อมูลที่แทนคุณลักษณะที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง ลักษณะนี้เครื่องมือ หรือเทคนิคที่ใช้รวบรวมข้อมูลนั้นๆ ต้องมีความเที่ยงตรงสูงและต้องเชื่อถือได้ เป็นข้อมูลที่สะท้อน พฤติกรรมหรือความสามารถที่แท้จริง คงเส้นคงวาทตรวจสอบได้และมีความเพียงพอในการเป็นข้อมูลที่ แทนคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนมิใช่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้นและต้องทันการณ์เป็นข้อมูลที่ตรงกับ สภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้นอย่างแท้จริง ประการที่สอง เกณฑ์ (Criteria) เป็นปริมาณหรือลักษณะที่ใช้ เป็นหลักกำหนดหรือใช้สำหรับวินิจฉัย ตัดสินข้อมูลที่แทนคุณลักษณะที่ใช้ประเมิน เกณฑ์ที่กำหนดนี้ จะใช้เป็นบรรทัดฐานหรือตัวเปรียบเทียบในการตัดสินชี้ขาดคุณภาพหรือระดับของสิ่งที่ประเมินซึ่งปกติ เกณฑ์ควรมีลักษณะชัดเจน เป็นเกณฑ์ที่กำหนดไว้นั่นเองเข้าใจได้ ยุติธรรม เหมาะสม พิจารณาทุก แง่มุมอย่างถี่ถ้วน ประการที่สาม ดุลยพินิจ (Judgment) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของการประเมินโดย การนำข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อพิจารณาระดับคุณค่าคุณลักษณะของสิ่งที่

ประเมินเพื่อนำไปสู่การสรุปผลการเปรียบเทียบดังกล่าวจะต้องอาศัยดุลยพินิจที่ถี่ถ้วนของผู้ประเมิน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม ความรอบรู้ ข้อจำกัดและนโยบายที่ต้องสอดคล้องกับเป้าหมาย (ไพศาล หวังพานิช. 2524: 23-24)

โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 51 กำหนดว่าในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใด ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้ สมศ. จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดหากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุง (วิจิตร ศรีสอาน. 2545: 69)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 171 แห่ง ได้ตระหนักในความสำคัญของ กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการจัดการ ศึกษาให้ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก (สพท.นครนายก.) 2546: ขาวที่ 34) สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ได้รับการประเมิน คุณภาพภายนอกจากสมศ. ในระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 จำนวน 53 โรงเรียน (สพท.นครนายก. 2547: 2) การประเมินผลดังกล่าวจะเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดำเนินการโดยใช้ หลักบริหารจัดการเช่นเดียวกับการบริหารหรือการดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่ต้องทำให้เป็นระบบครบวงจร โดยมีขั้นตอนสำคัญประการหนึ่ง คือ การประเมินคุณภาพเพื่อพัฒนาและข้อมูลย้อนกลับอันแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด

ดังนั้น เพื่อให้ทราบผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก และทราบความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินและความคิดเห็น ต่อความเป็นป็นประโยชน์ของการประเมินคุณภาพภายนอก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะรวบรวมผลการประเมิน คุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ. และศึกษาความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนใน สถานศึกษาที่มีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษานครนายกให้มีคุณภาพในระดับดีทุกมาตรฐาน และเป็นข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องสามารถให้การส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการ ศึกษาแห่งชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อรวบรวมผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 โดยสรุปผลจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ. และสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อผลสรุปการประเมินโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นของสถานศึกษาและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา และสอบถามความคิดเห็นต่อความเป็นประโยชน์ของการประเมินของ สมศ.
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีที่รับการประเมิน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความเป็นประโยชน์ของการประเมินคุณภาพภายนอก เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ความสำคัญของการวิจัย

การรวบรวมผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีความสำคัญ คือ ทำให้ทราบผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา และทราบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.

ผลของการวิจัย จะเป็นข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมรับการประเมินคุณภาพครั้งต่อไปในทุกกรอบ 5 ปี และเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถให้การส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลย้อนกลับให้ สมศ.นำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 เป็นการรวบรวมผลการประเมินคุณภาพภายนอกและสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม สรุปผลจุดเด่นและสรุปผลจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 จากระายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ.

1.2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโดยให้ตอบคำถามตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพตามภายนอกตามรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกและความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมิน 5 ประการ คือ ประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

1.3 เป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม และความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมิน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 จำนวน 53 แห่ง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 65 คน และครูผู้สอน จำนวน 869 คน รวมทั้งสิ้น 934 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอน จำนวน 99 คน จากสถานศึกษาที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 จำนวน 28 แห่ง ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แยกเป็นดังนี้

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ขนาดสถานศึกษา

3.1.1.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนน้อยกว่า 300 คน

3.1.1.2 ขนาดกลาง มีนักเรียน 301 – 1,000 คน

3.1.1.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนเกินกว่า 1,000 คนขึ้นไป

3.1.2 ปีการศึกษาที่รับการประเมิน

3.1.2.1 ปีการศึกษา 2545

3.1.2.2 ปีการศึกษา 2546

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

3.2.1 ต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอก

3.2.1.1 ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

3.2.1.2 จุดเด่นของสถานศึกษา

3.2.1.3 จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา

3.2.2 ความเป็นปรนัยของการประเมิน 5 ประการ

3.2.2.1 ประเมินตามสภาพจริง

3.2.2.2 มีความเที่ยงตรง

3.2.2.3 มีความเป็นธรรม

3.2.2.4 มีความโปร่งใส

3.2.2.5 ตรวจสอบได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การประเมินคุณภาพภายนอก** หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตามการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดย สมศ. หรือ ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สมศ.

2. **มาตรฐานการศึกษา** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษาและเป็นมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งโดยประเมินใน 3 มาตรฐานหลัก ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหาร

3. **มาตรฐานด้านผู้เรียน** หมายถึง มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนใน 7 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

4. **มาตรฐานด้านผู้บริหาร** หมายถึง มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อประเมินสภาพการดำเนินงานจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนใน 5 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ
พัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน
การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

5. มาตรฐานด้านครู หมายถึง มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อประเมินความสามารถของครู
ผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน ใน 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ /ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

6. รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การรายงานผลการประเมินคุณภาพ
ที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ. เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้ง 3 มาตรฐาน คือ
ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหารและด้านครู ซึ่งอธิบายให้เห็นลักษณะของผลการดำเนินงาน 3 ประการ ได้แก่
ความตระหนัก (Awareness) ความพยายาม (Attempt) และความสำเร็จของงาน (Achievement)
รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับร่องรอย หลักฐานของการปฏิบัติงาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการ
ดำเนินงานแก่ สถานศึกษาให้สามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องซึ่งผู้ประเมิน
ได้สรุปผลการประเมินและรายงานเป็นระดับคุณภาพของสถานศึกษา

7. ระดับคุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมิน
คุณภาพการศึกษากำหนดเป็นเกณฑ์เพื่อประเมินคุณภาพสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ
ระดับ 1 = ควรปรับปรุง ระดับ 2 = ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ระดับ 3 = ดี

8. จุดเด่น หมายถึง คุณภาพของงานในแต่ละมาตรฐานของสถานศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ตาม
สภาพจริงและผลของงานมีคุณภาพดีอยู่ในระดับ 2 หรือ 3

9. จุดที่ควรพัฒนา หมายถึง คุณภาพของงานในแต่ละมาตรฐานของสถานศึกษาที่ปฏิบัติ
อยู่ตามสภาพจริงและคุณภาพของงานอยู่ในระดับ 1

10. ความคิดเห็นต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหาร
และครูที่มีต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครนายก

11. ความเป็นปรนัยของการประเมิน หมายถึง การประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการ
ตามแนวทาง 5 ประการ ดังนี้

11.1 ประเมินตามสภาพความจริง หมายถึง ทำการประเมินตามสภาพที่เป็นอยู่หรือที่
ปฏิบัติอยู่เป็นปกติของสถานศึกษา

11.2 ความเที่ยงตรง หมายถึง การประเมินที่ทำให้ผลที่ได้จากการวัดตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการได้อย่างแท้จริงถูกต้องตามความมุ่งหมายของการวัด

11.3 ความเป็นธรรม หมายถึง การประเมินมีการใช้เกณฑ์และการพิจารณาที่คำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริงให้มากที่สุดโดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น ความตระหนัก ความพยายาม และความสำเร็จ

11.4 ความโปร่งใส หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้ประเมินและองค์กรที่ทำหน้าที่ผู้ประเมิน มีจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถชี้แจงหาข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นจนเป็นที่ยอมรับทั้งผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน

11.5 ตรวจสอบได้ หมายถึง ผลการประเมินคุณภาพจะต้องเป็นผลการประเมินที่ได้จากการตรวจสอบร่องรอย หลักฐานของการปฏิบัติงานที่แท้จริง ถูกต้องและสามารถที่จะตรวจสอบได้

12. **ความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมิน** หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมิน 5 ประการ คือมีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

13. **สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ.ระหว่างปีการศึกษา 2545 ถึงปีการศึกษา 2546

12. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ.

14. **ครู** หมายถึง ครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ.

15. **ขนาดสถานศึกษา** หมายถึง การแบ่งขนาดสถานศึกษาตามจำนวนนักเรียนโดยใช้เกณฑ์ตามที่ สมศ.กำหนด

14.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนน้อยกว่า 300 คน

14.2 ขนาดกลาง มีนักเรียน 301 – 1,000 คน

14.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนเกินกว่า 1,000 คน ขึ้นไป

16. **ปีการศึกษาที่รับการประเมิน** หมายถึง ปีการศึกษาที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครนายก ที่รับการประเมินคุณภาพภายนอก ระหว่างปีการศึกษา 2545 ถึงปีการศึกษา 2546

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดจากการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อให้ทราบถึงผลของการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกซึ่งดำเนินการประเมินโดยมีตัวบ่งชี้ ตามมาตรฐาน 3 ด้าน ดังนี้ (สทศ. 2544: 8-14)

1.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน ได้แก่

- 1.1.1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
- 1.1.2 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์
- 1.1.3 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
- 1.1.4 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 1.1.5 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

1.1.6 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

1.1.7 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

1.2 มาตรฐานด้านผู้บริหาร ได้แก่

- 1.2.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
- 1.2.2 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
- 1.2.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.2.4 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและความสามารถในการจัดการบริหาร
- 1.2.5 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.3 มาตรฐานด้านครู ได้แก่

- 1.3.1 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.3.2 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย มีครูเพียงพอ

2. แนวคิดเรื่องจุดเด่น ตามรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. จะมีการรายงานผลความสำเร็จของงานตามมาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพระดับ 3 คือ ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพระดับดี (สมศ. 2545: 75)

3. แนวคิดเรื่องจุดที่ควรพัฒนา ตามรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. จะมีการรายงานผลของงานตามมาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพระดับ 1 คือผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ(สมศ. 2545: 75) หรือผลของงานต้องมีการปรับปรุงแก้ไข (สพท.นครนายก. 2547: 3)

ในเรื่องของจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษานั้นจะต้องเป็นไปตามคุณสมบัติของเกณฑ์การประเมินที่นำไปสู่การได้ข้อสรุปสำหรับใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา สามารถชี้ถึงจุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม (สมศ. 2545: 73)

4. แนวคิดเรื่องความเป็นปรนัยของการประเมิน ในงานวิจัยนี้กำหนดขึ้นจากการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความเป็นปรนัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความเป็นรูปธรรม เป็นเกณฑ์การประเมินที่ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพจริงของสถานศึกษา เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริบท ที่ตั้ง สังกัดและขนาด (สมศ. 2545: 72-73)

นอกจากนี้ โดยหลักการของการประเมินภายนอกของ สมศ.ที่ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (สมศ. 2544: 5-6) เนื่องจากการประเมินเป็นกระบวนการพิจารณาตัดสิน สรุปคุณลักษณะของสิ่งต่างๆ หรือของบุคคลโดยใช้ผลที่ได้จากการวัดและอาศัยเกณฑ์ในการตัดสินพิจารณาหาข้อสรุป และที่สำคัญอย่างยิ่งผู้ประเมินต้องปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยยึดจรรยาบรรณของผู้ประเมิน คือ มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผล มีหลักฐานสนับสนุนและมีความซื่อสัตย์สุจริต (สมศ. 2545: 13)

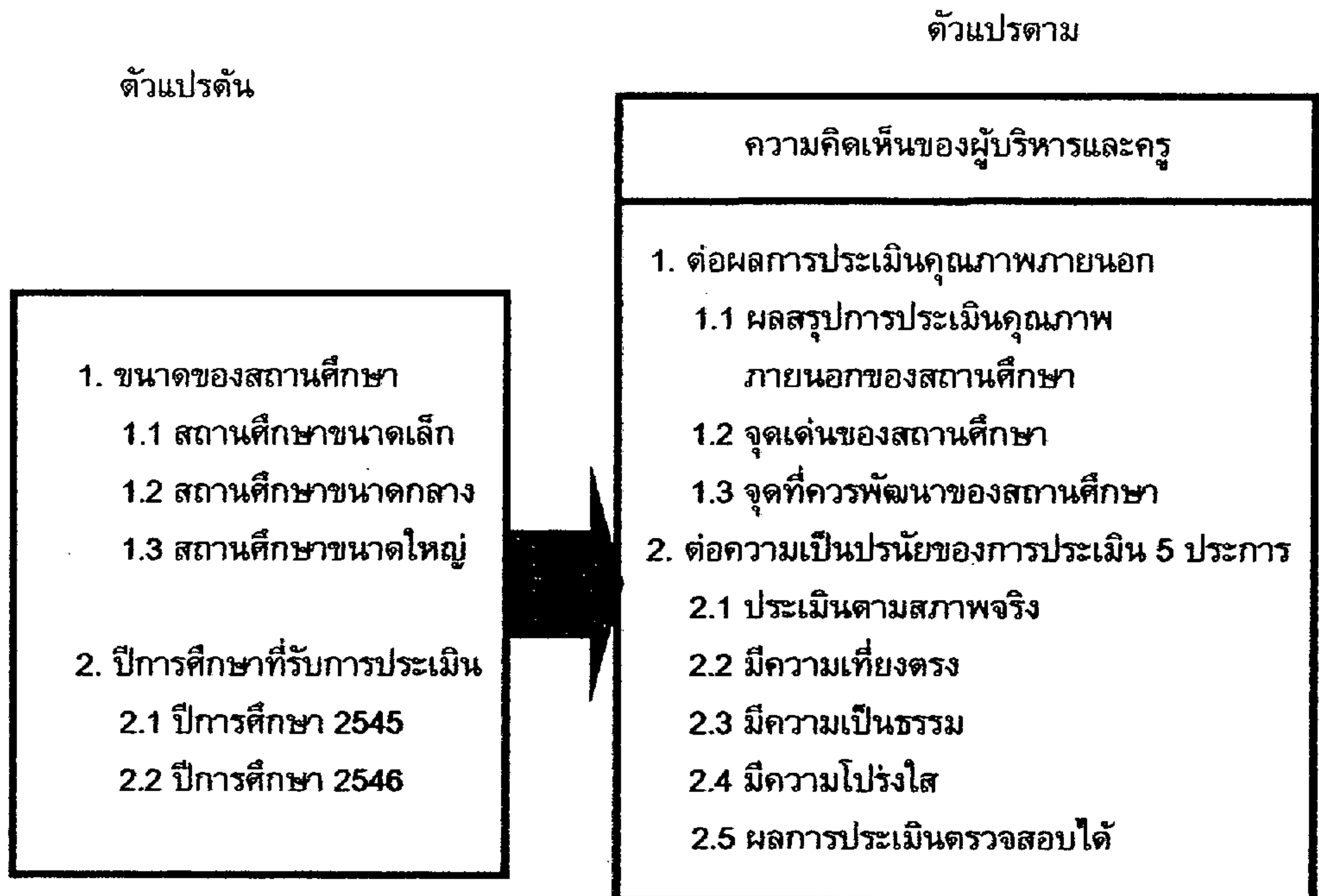
ดังนั้น ความเป็นปรนัยของการประเมินจึงมีคุณลักษณะดังนี้ คือ มีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งผลของการประเมินจะต้องได้จากการประเมินตามสภาพจริงและมีร่องรอย หลักฐานปรากฏอย่างครบถ้วน ชัดเจนที่สุดเพื่อให้ผลการประเมินเป็นที่ยอมรับได้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

5. แนวคิดเรื่องขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ปริมาณการผ่านมาตรฐานและขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โรงเรียนขนาดใหญ่ผ่านมาตรฐานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539: 46-47) ซึ่งจากการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้จัดทำขึ้นเพื่อให้มีคุณสมบัติที่สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริบท ที่ตั้ง สังกัดและขนาด (สมศ. 2545: 72-73) ขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกันจึงน่าจะมีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอก

6. แนวคิดเรื่องระยะเวลาที่รับการประเมิน ปีการศึกษาที่สถานศึกษาได้รับการประเมินต่างกัน สถานศึกษาที่รับการประเมินภายหลัง น่าที่จะมีความพร้อมเพื่อรับการประเมินได้ดีกว่าสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินก่อน

สำหรับตัวแปรต้นในเรื่องขนาดของสถานศึกษาและระยะเวลาที่รับการประเมินนั้น เนื่องจากสมศ.มีการจัดกลุ่มผู้ประเมินแตกต่างกันสำหรับสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน และในปีการศึกษา 2545 ซึ่งเป็นช่วงแรกของการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาที่รับการประเมินในปีแรกๆ น่าที่จะมีความพร้อมน้อยกว่าสถานศึกษารับการประเมินในปีการศึกษา 2546

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. สมมติฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 1.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน
 - 1.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อจุดเด่นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน
 - 1.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อจุดที่ควรพัฒนาไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน
2. สมมติฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินทั้ง 5 ประการ
 - 2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินตามสภาพจริงไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

2.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินมีความเที่ยงตรงไม่แตกต่างกัน
เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือปีการศึกษาที่รับการประเมิน

2.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินมีความเป็นธรรมไม่แตกต่างกัน
เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือปีการศึกษาที่รับการประเมิน

2.4 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินมีความโปร่งใสไม่แตกต่างกัน
เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือปีการศึกษาที่รับการประเมิน

2.5 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินสามารถตรวจสอบได้ไม่แตกต่างกัน
เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือปีการศึกษาที่รับการประเมิน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การประเมินคุณภาพภายนอก
2. มาตรฐานการศึกษา
 - 2.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน
 - 2.2 มาตรฐานด้านผู้บริหาร
 - 2.3 มาตรฐานด้านครู
 - 2.4 จุดเด่น-จุดที่ควรพัฒนา
3. ความเป็นปรนัยของการประเมิน
 - 3.1 ประเมินตามสภาพจริง
 - 3.2 มีความเที่ยงตรง
 - 3.3 มีความเป็นธรรม
 - 3.4 มีความโปร่งใส
 - 3.5 ผลการประเมินตรวจสอบได้
4. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)
5. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การประเมินคุณภาพภายนอก

1.1 ความหมาย แนวคิด หลักการและวัตถุประสงค์ของการประเมิน

การประเมินมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากการประเมินเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งผลสรุปของสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อที่จะพิจารณาตัดสินว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า มีความสำเร็จระดับใด ในความหมายของการประเมินมักพบว่ามีคำ 2 คำ คือ “Assessment” และ “Evaluation” มีความหมายใกล้เคียงกันแต่ความจริงแล้วมีความหมายไม่เหมือนกัน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการประเมินไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

แอนเดอร์สัน บอล และเมอร์ฟี (Anderson, Ball & Murphy, 1975: 26-27) กล่าวว่า Assessment หมายถึง กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลให้อยู่ในรูปที่สามารถนำมาใช้เป็นฐานสำหรับนำไปสู่การตัดสินใจในขั้นประเมินผล Evaluation ต่อไป

เมเรนส์ และเลห์แมน (Mehrens & Lehman, 1984: 5) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง การตัดสินที่สอดคล้องกันระหว่างการปฏิบัติกับจุดประสงค์

สมหวัง พิชยาพัฒน์ (2541: 20-22) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการใช้ดุลยพินิจ (Judgement) และ/หรือค่านิยม และข้อจำกัดต่างๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดและนอกจากความหมายพื้นฐานของการประเมินดังกล่าวแล้ว ยังมีความหมายของการประเมินซึ่งหมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (เชิงคุณค่า) เพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้ตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลศรี (2542: 23) ให้ความหมายการประเมินว่า เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์

สรุปได้ว่า การประเมิน เป็นการพิจารณาคูณลักษณะของสิ่งใดๆ ที่ได้คัดเลือกมาสำหรับใช้ศึกษาแล้วตัดสินคุณลักษณะของสิ่งนั้นอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ความหมายของคุณภาพ สำหรับคำว่า คุณภาพ นั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538: 189) ให้ความหมายไว้ว่าคุณภาพ คือ ลักษณะความดีหรือลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ ซึ่งมีผู้วิจัยและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าคุณภาพ ไว้ดังนี้

มิลเลอร์ (Miller, 1993: 25) ให้ความหมายว่า คุณภาพ หมายถึงผลรวมของคุณลักษณะและคุณสมบัติของผลผลิต ได้แก่ บัณฑิต ผลงานวิจัย และการบริการทางวิชาการที่สนองตอบความต้องการในระดับที่น่าพอใจและหลากหลายตามที่กำหนดไว้

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542: 20) ให้ความหมายว่า คุณภาพในปัจจุบัน หมายถึง การทำให้ลูกค้าพึงพอใจด้วยการทำให้ความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า ได้รับการตอบสนองคุณภาพทางการศึกษา หมายถึง การทำให้ผู้ปกครอง สังคม พึงพอใจ (ประทับใจหรือมั่นใจ) ในคุณภาพของผลผลิตหรือนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทุกคนอยากเห็นผู้ที่จบการศึกษาเป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุล ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญาและสังคม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคาดหวังอยากจะเป็นคุณภาพเกิดขึ้นในทุกๆ เรื่อง

อุทุมพร จามรมาน (2542: 91) ให้ความหมายของคุณภาพไว้ดังนี้

1. ลักษณะความดี
2. การกระทำสิ่งที่ถูกต้องให้ถูกต้อง (Doing the right thing, right)
3. ตรงกับความมุ่งหมาย (Fitting for purpose)
4. บรรลุความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย (An accomplish or attainment)

แซนลิส (วิชัย ตีร์เล็ก, 2542: 23-24; อ้างอิงจาก Sallis, 1993: 22-24) กล่าวว่า คุณภาพตามความเข้าใจของคนทั่วไปในปัจจุบัน หมายถึง ความสมบูรณ์แบบ ซึ่งใกล้เคียงกับความดีความงามและความจริงซึ่งแสดงถึงความมีมาตรฐานสูงสุด นอกจากนี้ คุณภาพยังมีความหมายใน 2 ด้าน คือ ด้านผู้ผลิต หมายถึง ความตรงตามมาตรฐานและด้านผู้บริโภค หมายถึง ความตรงตามต้องการ

ภิญโญ สาธร (2526: 223) กล่าวว่า ความหมายของคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการประเมินนั้น สรุปว่าการประเมินคุณภาพ เป็นกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน

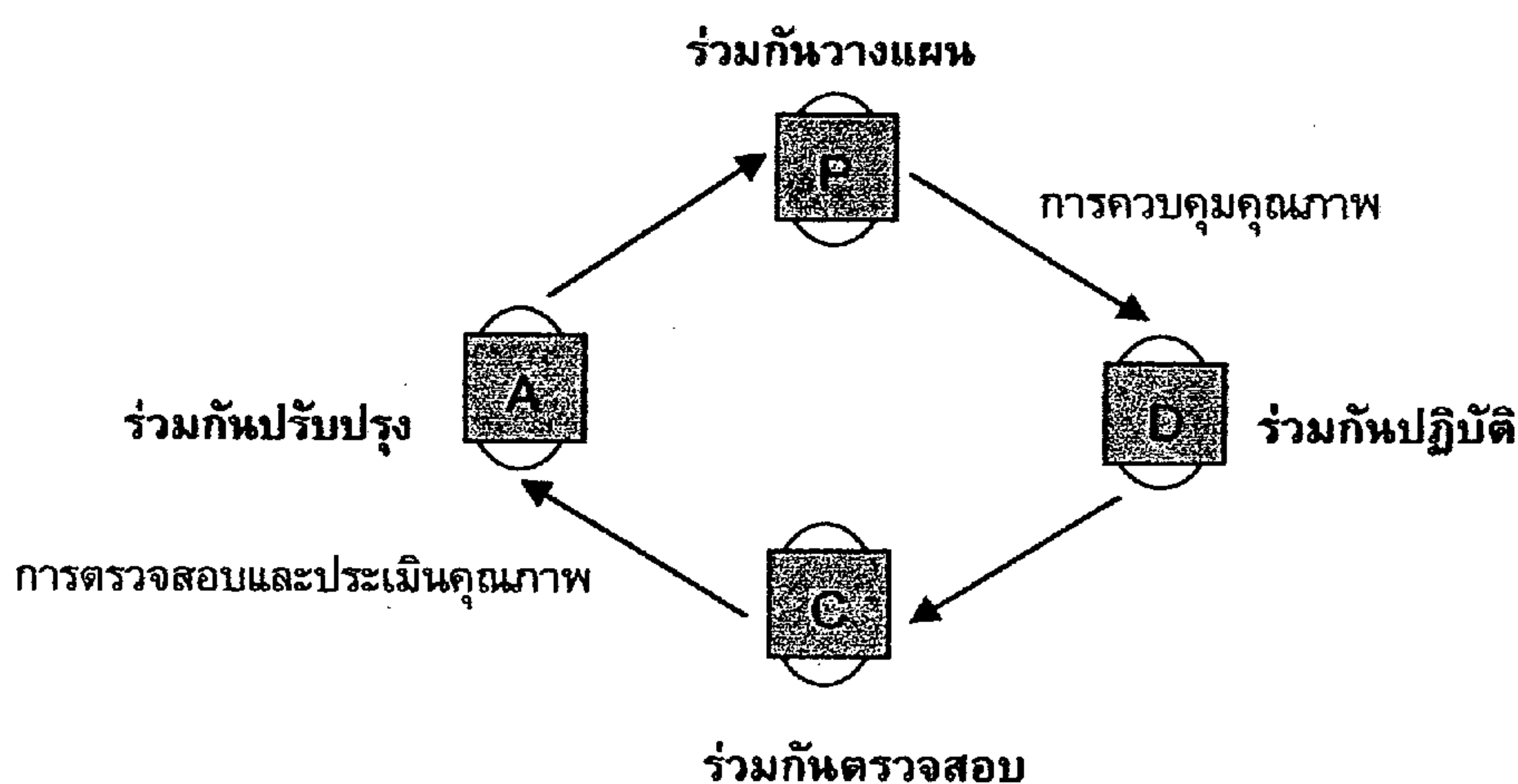
สกศ. (2542: 5) ได้กล่าวถึงการประเมินคุณภาพว่า เป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลที่เป็น นักประเมินอาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของหน่วยงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานและนำไปสู่การรับรองคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงานตามมาตรฐานที่กำหนด

และ สมศ. (2545: 3) ให้ความหมายการประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สมศ.เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพเป็นการอธิบายถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผลผลิต อาจหมายถึงบุคคลหรือสิ่งของที่ผ่านกระบวนการเพิ่มคุณค่าให้มีคุณลักษณะดีมีมาตรฐาน ถูกต้อง ตรงตามความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการได้

แนวคิดของการประเมินคุณภาพ

สำหรับแนวคิดของกระบวนการที่ใช้ทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพนั้น เป็นแนวคิดของหลักการบริหารที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยการทำงานร่วมกัน วางแผน (Plan) ร่วมกันปฏิบัติงาน (DO) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันปรับปรุง (Act) ซึ่งทุกขั้นตอนต้องดำเนินการอย่างมีความสอดคล้องกัน ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543: 10)

จากภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) นั้น ทุกขั้นตอนจะต้องปฏิบัติไปพร้อมกับการควบคุม ตรวจสอบและประเมินอย่างเป็นระบบมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณภาพ สำหรับขั้นตอนของการประเมินนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายไว้ ดังนี้

ภิญโญ สาร (2526: 223) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพ ควรแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลงานให้แน่นอนว่าต้องการประเมินผลงานอะไรบ้าง
2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน เช่น อย่างไรจึงจะจัดว่าดีมาก ดี หรือบกพร่อง
3. รวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยอาศัยวิธีเลือกข้อมูลที่รัดกุมตามหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน
4. แปลข้อมูลที่รวบรวมได้

ซึ่งสอดคล้องกับที่ สกศ. (2528: 5-7) ได้เสนอการปฏิบัติการประเมินไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินก่อนการดำเนินการ เพื่อดูความเหมาะสมของโครงการ ผลตอบแทนจากโครงการและดูผลที่คาดว่าจะเกิดตามมาจากการดำเนินโครงการ
2. การประเมินขณะดำเนินการตามโครงการ เป็นการประเมินหรือปรับปรุงแผนการดำเนินงานที่ปฏิบัติให้ดีขึ้น เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินเพื่อดูผลสำเร็จของโครงการโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์
4. การประเมินผลกระทบหรือประเมินติดตามผล เป็นการประเมินหาคำตอบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อจะได้ดำเนินการตามแผนจัดทำโครงการในโอกาสต่อไป

นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541: 166) ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะเพื่อการพัฒนาโครงการ ดังนี้

1. การประเมินก่อนเริ่มโครงการ เป็นการประเมินเพื่อวางแผนโครงการเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการของโครงการโดยเขียนในรูปของเอกสารโครงการ ประกอบด้วย
 - 1.1 การประเมินบริบทหรือประเมินสภาพแวดล้อม
 - 1.2 การประเมินปัจจัยหรือสิ่งป้อนที่จะเข้าสู่โครงการ
2. การประเมินขณะดำเนินงานตามโครงการ คือ การประเมินกระบวนการเพื่อให้เกิดการปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการได้ทันทั่วทั้งที่
3. การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินผลผลิตของโครงการเพื่อให้ได้คำตอบว่าผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้หรือไม่ ถ้าคำตอบเพียงใดซึ่งจะมี 2 ระยะ คือ ประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการทันที และการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการไประยะหนึ่งแล้ว

จะเห็นได้ว่า ในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติการประเมินนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้แน่นอน รวมถึงการกำหนดเกณฑ์สำหรับชี้วัดคุณค่าของสิ่งที่จะประเมินให้ครอบคลุมเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน

หลักการและวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นเรื่องของการประเมินคุณภาพ ติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดย สมศ. เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การประเมินเปรียบเสมือนกระจกส่องดูสภาพของตนเอง ทำให้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็ง การแก้ไขจุดอ่อนและพัฒนาจุดแข็งจะเป็นการเสริมสร้างคุณภาพให้ดีขึ้น

หลักการของการประเมินภายนอก มีดังนี้ (สมศ. 2544: 5)

1. เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่มุ่งเน้นเรื่องการตัดสินการ จับผิดหรือการให้คะแนนให้โทษ

2. ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

3. มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการการศึกษาของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย แต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติโดยสถานศึกษาสามารถ กำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน

4. มุ่งส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการกำกับดูแลและควบคุม

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและพัฒนากิจการศึกษามาจากทุกฝ่าย

นอกจากหลักการในการประเมินที่ สมศ. กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานแล้ว ยังมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการประเมินมีเพียงประการเดียว คือ ประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มุ่งประเมิน ซึ่งเป็นการตอบคำถามเชิงประเมินที่สำคัญในขณะที่บทบาทของการประเมินหมายถึง การนำคำตอบเชิงประเมินที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ (Scriven: 1973)

วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก มีดังนี้ (สมศ. 2544: 6)

1. เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด และสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพภายใน

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา เงื่อนไขของความ สำเร็จ และสาเหตุของปัญหา

3. เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

1.2 ความสำคัญ ขอบข่ายและบทบาทของการประเมินคุณภาพภายนอก

ในการจัดการศึกษายุคใหม่การประเมินเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำเพื่อให้ทราบว่าสถานะเดิมเป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับผู้อื่นแล้วเป็นอย่างไร มีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไร สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้หรือไม่ นอกจากนั้น ในการจัดการศึกษายุคใหม่จำเป็นต้องดำเนินการให้อยู่ในขอบข่ายที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนด กล่าวคือ ต้องจัดระบบการประเมินภายในให้ เป็นระบบการบริหารที่สำคัญขององค์กรและต้องเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอกอย่างน้อย 5 ปีต่อ 1 ครั้ง (ธีรศักดิ์ คงเจริญ. 2545: 19; อ้างอิงจาก *English & Hill. 1994: 94*)

ความสำคัญ ขอบข่ายของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอกมีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ดังนี้ (สมศ. 2545: 5-6)

ประการที่ 1 เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานและพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

ประการที่ 2 เพิ่มความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษาว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษามุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุขเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ประการที่ 3 สถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นมีข้อมูลที่จะช่วยตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

ประการที่ 4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายมีข้อมูลสำคัญในภาพรวมเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายของการประเมินคุณภาพภายนอก มีดังนี้ (สมศ. 2545: 6-7)

1. ประเมินตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกสำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 14 มาตรฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว
2. กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการตรวจเยี่ยม ระหว่างการตรวจเยี่ยมและหลังการตรวจเยี่ยม
3. การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารรวมทั้งอาจมีการใช้แบบสอบถามหรือเครื่องมืออื่นๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษา คือ เจ้าของสถาบัน ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรอื่นของสถานศึกษา นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการหรือผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของการประเมินและการประเมินที่ดี

เนื่องจากการประเมินเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานต่างๆ ที่มุ่งเน้นให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การประเมินจึงมีบทบาทสำคัญ ดังที่นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา ได้กล่าวไว้ ดังนี้

บทบาทสำคัญของการประเมินอย่างเป็นทางการ (Formal evaluation) มีความสำคัญในทางการศึกษาหลายประการ คือ (Worthen and Sanders: 1987)

1. เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจและการกำหนดนโยบาย
2. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
3. เพื่อประเมินหลักสูตร
4. เพื่อรับรองวิทยฐานะสถานศึกษา
5. เพื่อปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาและโปรแกรมการศึกษา

บทบาทของการประเมินแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ (สกศ. 2542: 2-3)

1. การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ที่สะท้อนจุดเด่นและจุดบกพร่องในการดำเนินงานผลการประเมินสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น แม้ในขณะที่ยังไม่สิ้นสุด

2. การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลหลังจากที่การดำเนินงานสิ้นสุดลงแล้ว เป็นการให้ข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินคุณภาพของผลการดำเนินงานและช่วยในการตัดสินใจอนาคตของการดำเนินงานหรือโครงการว่าควรยุติ ขยายงาน หรือปรับการดำเนินงานอย่างไรต่อไป

การประเมินผลเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างเป็นอัตนัย มักมีปัญหากเกี่ยวกับการยอมรับในผลการประเมิน อย่างไรก็ตามการประเมินผลทุกครั้งต้องคำนึงถึงความยุติธรรมและผู้ประเมินสามารถอธิบายได้ การประเมินผลที่ดีต้องอาศัยปัจจัยประกอบ ดังนี้ (ไพศาล หวังพานิช. 2544: 23-24)

1. ผลการวัด (Measurement) เป็นรายละเอียดหรือจำนวนที่ใช้แทนปริมาณของคุณลักษณะต่างๆ โดยได้จากกระบวนการวัดด้วยเครื่องมือหรือเทคนิคต่างๆ ข้อมูลที่จะนำมาใช้ประเมินนี้ ควรมีลักษณะดังนี้

1.1 ถูกต้องตามความเป็นจริง (Relevance) เป็นข้อมูลที่แทนคุณลักษณะที่กำหนดไว้ อย่างแท้จริงลักษณะนี้ต้องอาศัยคุณภาพของเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้รวบรวมข้อมูลนั้นๆ โดยต้องมีความเที่ยงตรง (Validity) สูง

1.2 เชื่อถือได้ (Reliable) เป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงพฤติกรรมหรือความสามารถที่จริงและเป็นข้อมูลที่มีความคงเส้นคงวาสามารถตรวจสอบได้

1.3 เพียงพอ (Sufficient) ต้องเป็นข้อมูลที่แทนคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนมิใช่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงบางส่วนเท่านั้น

1.4 ทันการณ (Update) ต้องเป็นข้อมูลที่ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ขณะนั้นอย่างแท้จริง

2. เกณฑ์ (Criteria) เป็นปริมาณหรือลักษณะที่ใช้เป็นหลักกำหนดหรือใช้สำหรับวินิจฉัยตัดสินข้อมูลที่แทนคุณลักษณะที่ใช้ประเมิน เกณฑ์ที่กำหนดนี้จะใช้เป็นบรรทัดฐานหรือตัวเปรียบเทียบในการตัดสินหรือชี้ขาดคุณภาพหรือระดับของสิ่งที่ประเมินโดยปกติเกณฑ์ที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 ชัดเจน หมายถึง เกณฑ์ที่กำหนดไว้นั้นแน่นอน เข้าใจได้

2.2 ยุติธรรม หมายถึง มีความเหมาะสมเป็นไปได้

2.3 ครบถ้วน พิจารณาทุกแง่มุม ทุกด้านอย่างถี่ถ้วน

3. ดุลยพินิจ (Judgment) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของการประเมินโดยการนำข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อพิจารณาระดับคุณค่าของคุณลักษณะของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำไปสู่การสรุปผล การเปรียบเทียบดังกล่าวต้องอาศัยดุลยพินิจที่ดีถ้วนของผู้ประเมินโดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.1 ความเป็นธรรม ไม่ลำเอียงหรืออคติ

3.2 ความรอบรู้ ผู้ประเมินต้องมั่นใจว่ารู้หรือเข้าใจในสิ่งที่ประเมินจริง

3.3 ข้อจำกัด ต้องพิจารณาถึงข้อบกพร่องขอบเขต ตลอดจนภาวะเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะประเมิน

3.4 นโยบาย ผู้ประเมินต้องคำนึงถึงความสำคัญของผลสรุปหรือการตัดสินโดยต้องสอดคล้องกับเป้าหมายหรือนโยบาย

สรุปได้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการในการพิจารณาคัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจุดเน้นของการประเมินอยู่ที่การมีหลักการ วัตถุประสงค์ มีเกณฑ์และการวิเคราะห์อย่างเหมาะสมที่ใช้ในการตัดสิน การประเมินที่ดีต้องทำให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้การประเมินผลที่ดีจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูล หลักฐานที่มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ซึ่งจะทำให้การประเมินนั้นสามารถตัดสินชี้วัดคุณค่าของสิ่งที่ประเมินได้อย่างชัดเจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

1.3 การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอก

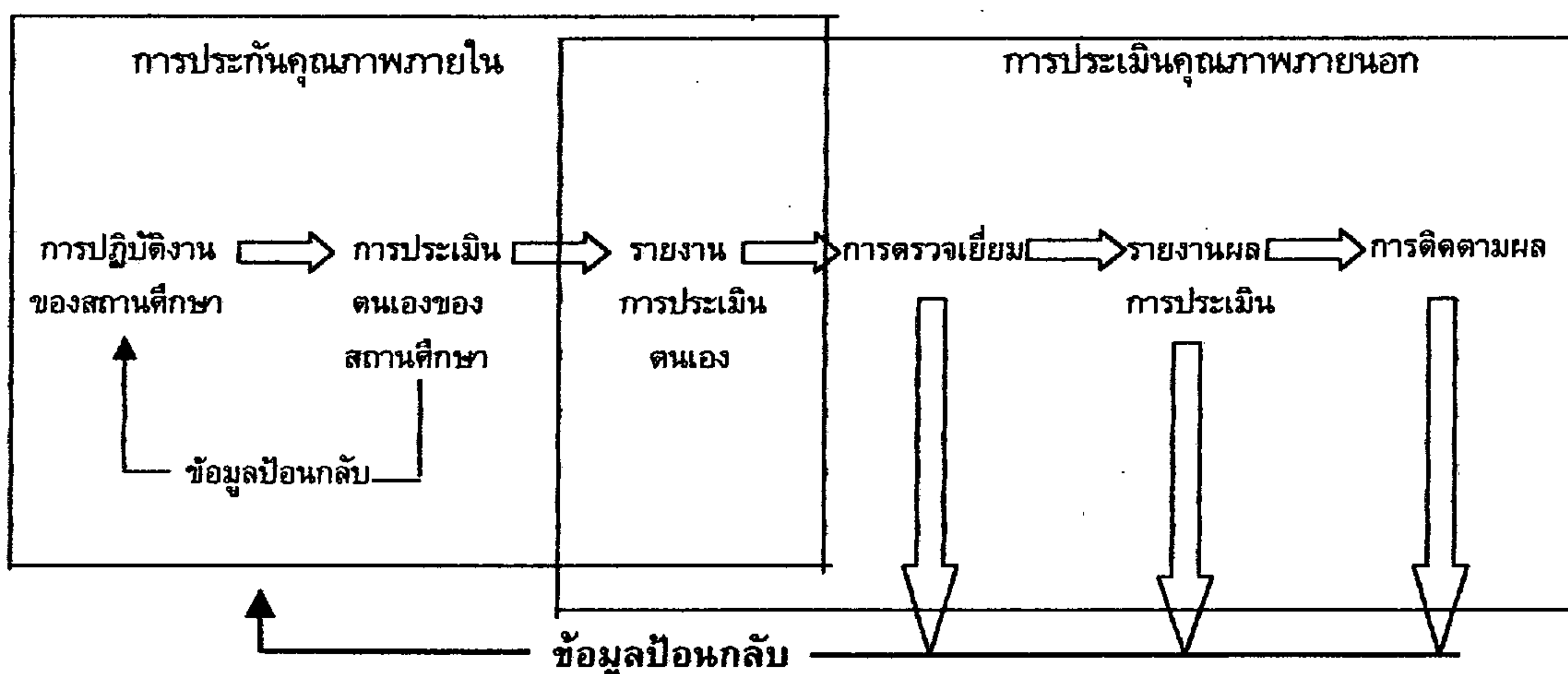
การประเมินการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกสถานศึกษาเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องเริ่มต้นที่สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพตนเองและมีระบบประเมินตนเองก่อน ต่อจากนั้น จึงจะขอรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งจะดำเนินการโดยพิจารณาและตรวจสอบจากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกจึงควรสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันและต่างก็มุ่งสู่มาตรฐานหรือคุณภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน (สถาพร ศรีม่วง. 2545: 95; อ้างอิงจาก *Thai Education Journal*. 3 (18): 62-69)

ผู้ประเมิน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 8)

1. การประเมินผลโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เรียกว่าการประเมินผลภายใน (Internal evaluation) มีข้อดีคือ ผู้ประเมินมีความรู้ในบริบทของตนเองมากกว่าผู้อื่น จึงมองตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น แต่อาจมีข้อจำกัดที่ผู้ประเมินไม่ใช่มีอาชีพ กระบวนการประเมินอาจทำได้ไม่รอบด้านหรือวิธีการที่ไม่เหมาะสม มักจะมีจุดอ่อนเกี่ยวกับความละเอียดหรืออคติในการประเมิน

2. การประเมินผลโดยบุคลากรภายนอกที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือสิ่งที่ถูกประเมิน แต่มีความชำนาญในวิชาชีพที่ถูกประเมิน เรียกว่าการประเมินผลภายนอก (External evaluation) ผลการประเมินจากกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ในการประเมินซึ่งเป็นที่เชื่อกันว่าให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีความเป็นกลาง แต่ก็อาจมีข้อจำกัดในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของสิ่งที่ถูกประเมิน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 8-9)

ดังนั้น การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอก ผู้ประเมินจะต้องตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษารวมถึงเอกสาร หลักฐานร่องรอยการปฏิบัติงานอื่นๆ โดยใช้วิธีการประเมินหลายรูปแบบเพื่อให้ได้ผลของการประเมินที่ถูกต้องตรงกับสภาพความจริงสอดคล้องกับการประเมินตนเองของสถานศึกษาและผลการประเมินเป็นที่ยอมรับได้ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยที่การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ดำเนินการต่อจากการประเมินตนเองของสถานศึกษาจึงต้องกระทำอย่างต่อเนื่องซึ่งมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

ที่มา: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2542)

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน้า 66.

การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา โดยที่การประเมินภายนอกเป็นส่วนท้ายสุดของกระบวนการประเมิน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษาและทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง

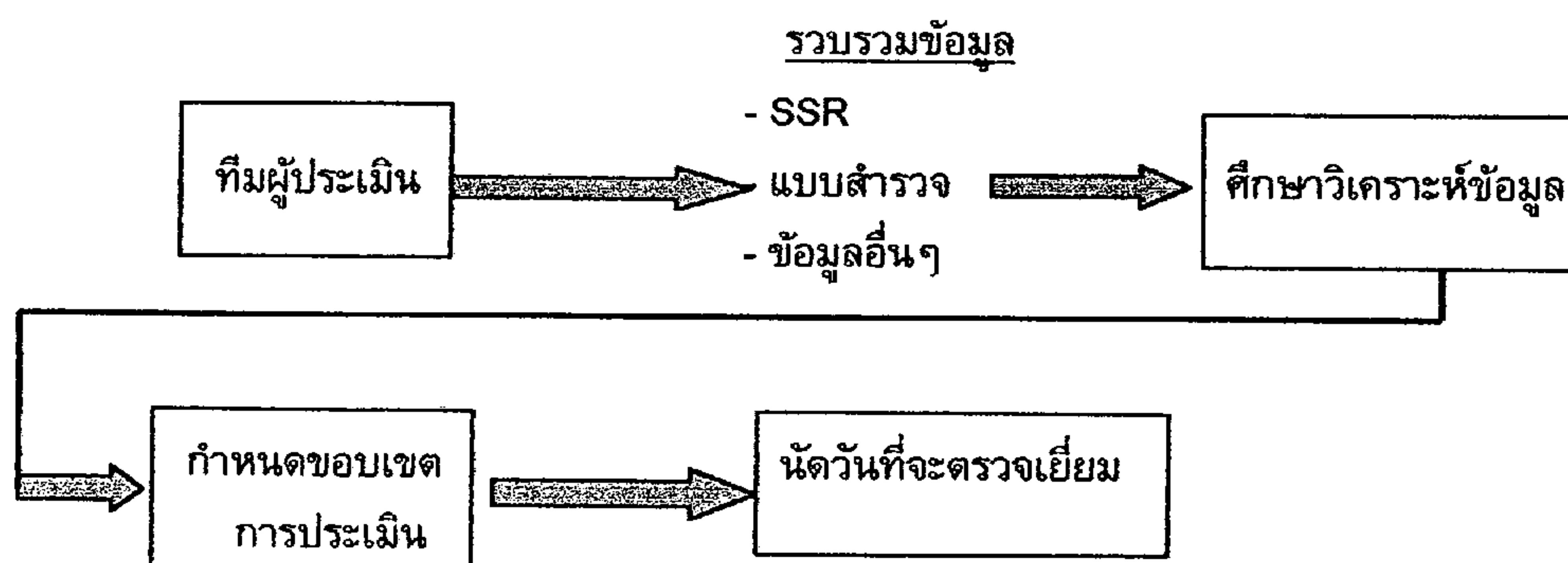
ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายนอก

เมื่อสถานศึกษามีความพร้อมทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม มีความมั่นใจ พึงพอใจในคุณภาพของผู้จบหลักสูตรก็สามารถที่จะร้องขอให้องค์กรมหาชน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน (สมศักดิ์ สันธะเวชญ์. 2542: 162)

คณะผู้ประเมินที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. ให้ทำการประเมินสถานศึกษานั้นวันและเวลาที่แน่นอนในการไปตรวจเยี่ยมกับสถานศึกษาก่อนทำสัญญา หลังจากนั้นก็ดำเนินการใน 3 ขั้นตอนต่อไปนี้ (สมศ. 2545: 22-39)

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

กิจกรรมในขั้นก่อนการตรวจเยี่ยม เป็นกิจกรรมที่คณะผู้ประเมินภายนอกต้องดำเนินการเมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยต้องมีการประสานงานกับสถานศึกษา การวางแผน การตรวจเยี่ยม/แผนการประเมิน เตรียมความพร้อมก่อนการไปตรวจเยี่ยม และประเมินสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่จะต้องดำเนินการดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ที่มา: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2545).

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน้า 23.

มีรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ดังนี้

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้ประเมินทุกคนจะต้องศึกษาและวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองดังกล่าวให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ตลอดจนรวบรวมเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น

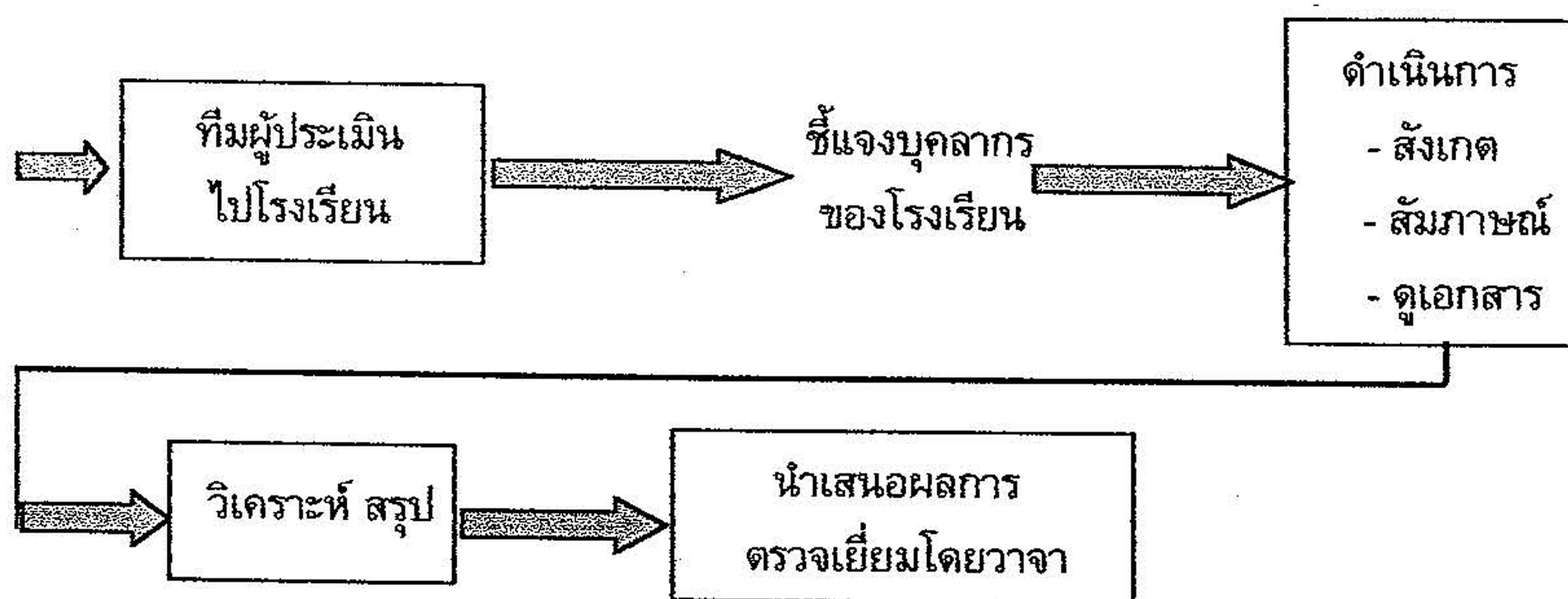
1.2 การกำหนดประเด็นและรายการข้อมูลที่จะต้องรวบรวมตรวจสอบและวิเคราะห์ระหว่างการตรวจเยี่ยม คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องร่วมกันกำหนดประเด็นที่จะต้องตรวจสอบและรายการหลักฐานข้อมูลที่จะรวบรวมเพิ่มเติม ทั้งหลักฐานข้อมูลที่ยืนยันสภาพการพัฒนาศึกษาตามที่สถานศึกษาระบุไว้ในรายงานการประเมินตนเองและหลักฐานที่สะท้อนความเป็นจริงที่ไม่ได้อยู่ในรายงานโดยใช้มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกของ สมศ.เป็นกรอบ

1.3 การวางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการประเมิน กำหนดตารางการตรวจเยี่ยมและการกำหนดภาระงานของผู้ประเมินแต่ละคน คณะผู้ประเมินต้องประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการประเมินคุณภาพการศึกษาศึกษาของสถานศึกษาโดยกำหนดกิจกรรม จัดอันดับก่อนหลังของกิจกรรมและระยะเวลาที่จะดำเนินการ พร้อมทั้งแบ่งงานและภาระรับผิดชอบสำหรับผู้ประเมินแต่ละคนให้ชัดเจนแล้วทำตารางการตรวจเยี่ยมเพื่อเป็นแผนการดำเนินงานและแนวทางการประสานงานของคณะผู้ประเมินกับสถานศึกษา

1.4 นัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยมและแจ้งกำหนดการตรวจเยี่ยมต่อสถานศึกษา ผู้ประสานงานของคณะผู้ประเมินภายนอกต้องทำหนังสือเพื่อนัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยมและแจ้งกำหนดการที่จะไปตรวจเยี่ยมให้สถานศึกษารับทราบอย่างน้อย 2 สัปดาห์ล่วงหน้าก่อนการตรวจเยี่ยมโดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถปรับตารางการตรวจเยี่ยมรวมทั้งวางแผนทางการประสานงานร่วมกันต่อไปได้

ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ระหว่างการตรวจเยี่ยม ในระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาซึ่งมีกำหนดเวลาประมาณ 3 วัน คณะผู้ประเมินภายนอกมีภารกิจในการพิจารณาทบทวนข้อมูลในรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงเพียงใด เพื่อยืนยันผลตามรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ยังไม่มีหลักฐานข้อมูลหรือยังไม่ชัดเจนพอ วิเคราะห์ข้อมูลประเมินผลคุณภาพการศึกษาแต่ละมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกตามเกณฑ์ที่กำหนดและสรุปจุดอ่อน จุดแข็ง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะโดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ที่มา: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2545).

หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน้า 28.

มีรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ดังนี้

2.1 การชี้แจงกับบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและสร้างความคุ้นเคย และเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก ในวันแรกของการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา คณะผู้ประเมินภายนอกควรชี้แจงให้บุคลากรของสถานศึกษารวมทั้งผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของการตรวจเยี่ยมและการประเมินสถานศึกษาแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับแผนและตารางการ ตรวจเยี่ยม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือคณะผู้ประเมินภายนอกต้องแสดงความจริงใจในลักษณะของการเป็น กัลยาณมิตรเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีและความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดตลอด ระยะเวลาการตรวจเยี่ยม

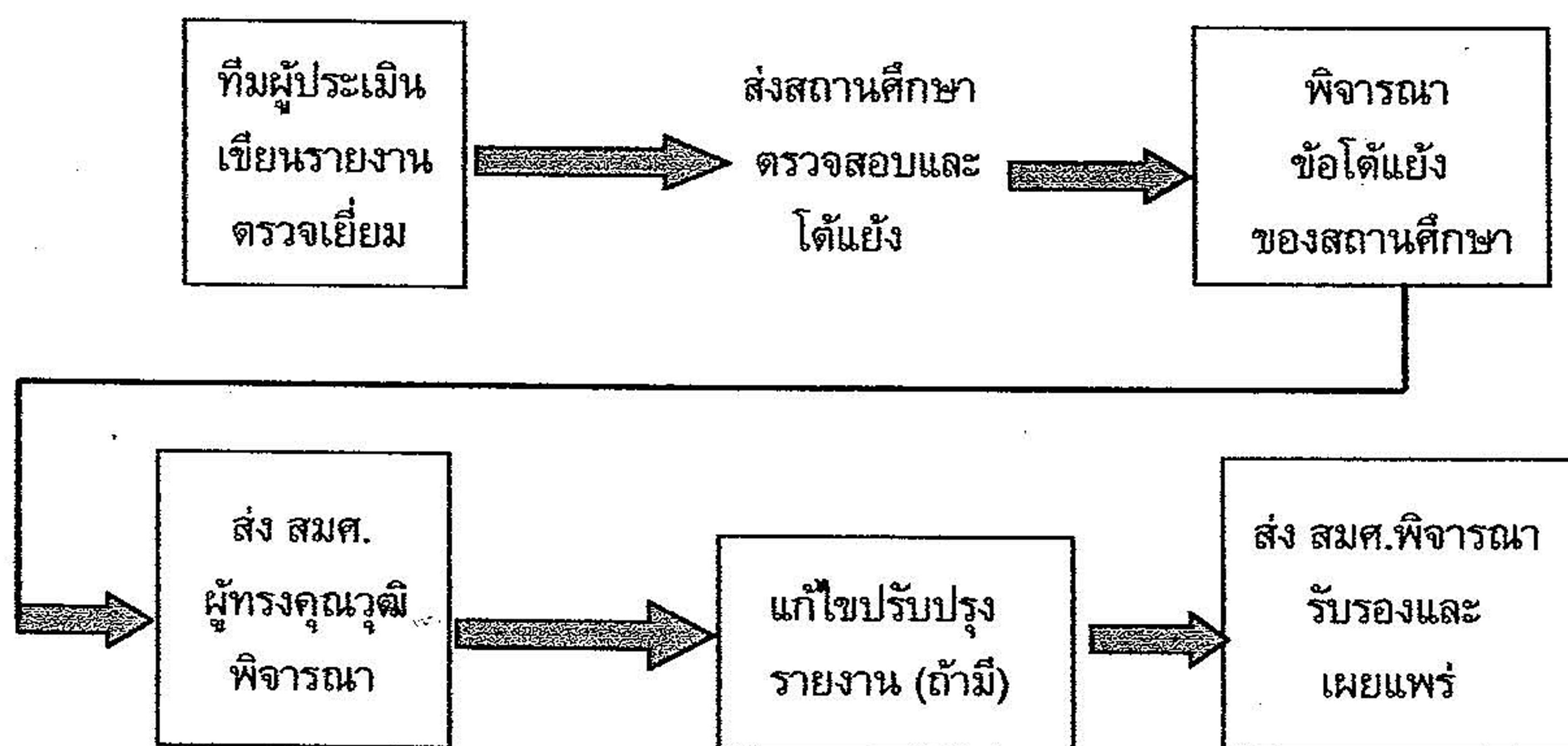
2.2 การรวบรวมข้อมูลหลักฐาน ตลอดระยะเวลาของการตรวจเยี่ยมกิจกรรมส่วนใหญ่คือ การรวบรวมข้อมูลหลักฐานตามสภาพจริงของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและครบถ้วนจากแหล่งต่างๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกตการเรียนการสอน การสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาผลงานของผู้เรียนและเอกสารอื่นๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้ผู้ประเมิน จะต้องปรึกษาหารือเพื่อตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่ง ข้อมูลต่างๆ ตลอดเวลา

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลและสรุปข้อค้นพบเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจในการรวบรวม ข้อมูลหลักฐานตามประเด็นที่กำหนดในแต่ละวัน คณะผู้ประเมินจะต้องประชุมพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบ ข้อมูลว่าตรงกันหรือไม่ วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลจากหลักฐานที่ประมวลอย่างเที่ยงตรงปราศจาก อคติส่วนตัวประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดแล้วสรุปข้อค้นพบ หากยังไม่เห็นพ้องกันเรื่องใด จะยังไม่สรุปเรื่องนั้นแต่ต้องวางแผนหาหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงต่อไปจนกว่าจะชัดเจน

2.4 การนำเสนอผลการประเมินโดยวาจา และอภิปรายร่วมกับคณะผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในวันสุดท้ายก่อนเสร็จสิ้นภารกิจในการตรวจเยี่ยม คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องนำเสนอผลจากการรวบรวม วิเคราะห์หลักฐานข้อมูลและการประเมินผลรวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาให้คณะผู้บริหารสถานศึกษาทราบเพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้โอกาสสถานศึกษาชี้แจงในประเด็นที่สถานศึกษาเห็นว่ายังไม่ถูกต้องเนื่องจากผู้ประเมินอาจได้ข้อมูลไม่ชัดเจนโดยในการอภิปรายต้องยึดหลักฐานข้อมูลเป็นหลักและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนที่ 3 หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

หลังการตรวจเยี่ยม เมื่อเสร็จภารกิจในการไปตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องร่วมกันจัดทำร่างรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอน ดังแสดงในภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ที่มา: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2545).
หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน้า 35.

มีรายละเอียดของกิจกรรม ดังนี้

3.1 จัดทำร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา คณะผู้ประเมินภายนอกต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนเป็นร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาให้ตรงตามหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้และตรงตามที่รายงานให้สถานศึกษาทราบด้วยโดยจัดทำร่างรายงานฯ ให้เสร็จภายใน 1 สัปดาห์

3.2 ส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้ง คณะผู้ประเมินภายนอกส่งร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา (ที่ควรมีผู้อ่านของหน่วยงานพิจารณาก่อนแล้ว) ให้สถานศึกษาโดยไม่ชักช้าเพื่อให้สถานศึกษาแห่งนั้นตรวจสอบ หากมีประเด็นที่สถานศึกษาเห็นว่าไม่ตรงกับความเป็นจริงให้สถานศึกษาส่งข้อโต้แย้งและหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมให้คณะผู้ประเมินภายนอกภายใน 15 วันทำการ นับจากวันที่สถานศึกษาได้รับร่างรายงานฯ หากพ้นระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าสถานศึกษายอมรับร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

3.3 พิจารณาข้อโต้แย้งของโรงเรียน ในกรณีที่สถานศึกษามีข้อโต้แย้งให้คณะผู้ประเมินภายนอกพิจารณาและดำเนินการเพื่อให้ร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ดังนี้

หากข้อโต้แย้งและหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษามีความถูกต้อง ชัดเจน เทียบตรง เชื่อถือได้และมีเหตุผลมากกว่าข้อมูลในร่างรายงานฯ ให้คณะผู้ประเมินภายนอกปรับแก้ร่างรายงานตามข้อโต้แย้งของสถานศึกษาให้เรียบร้อยก่อนส่งร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาให้สำนักงาน พร้อมทั้งแนบข้อโต้แย้งหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษา

หากข้อโต้แย้งและหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษามีความถูกต้อง ชัดเจน เทียบตรง เชื่อถือได้และมีเหตุผลน้อยกว่าข้อมูลในร่างรายงานฯ ให้คณะผู้ประเมินภายนอกส่งร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาพร้อมทั้งแนบข้อโต้แย้งหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สำนักงาน เพื่อให้สำนักงานดำเนินการตรวจสอบตามวิธีการที่สำนักงานกำหนด

3.4 ส่งร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ คณะผู้ประเมินภายนอกส่งร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกภายใน 45 วัน หลังจากการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแห่งนั้น เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าร่างรายงานฯ ขาดคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานตามที่สำนักงานกำหนดให้คณะผู้ประเมินภายนอกที่จัดทำร่างรายงานฯ ดังกล่าว ปรับแก้ร่างรายงานฯ ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิให้เรียบร้อยถูกต้อง

3.5 ส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาให้ สมศ.ให้คณะผู้ประเมินส่งร่างรายงานฯ ฉบับสมบูรณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วให้สำนักงานภายใน 30 วันนับจากวันที่ได้รับแจ้งคำพิจารณาให้แก้ไข เพื่อให้สำนักงานพิจารณาให้การรับรองรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่สำนักงานกำหนดเพื่อเผยแพร่ต่อไป

3.6 การเผยแพร่รายงาน รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ สมศ.อนุมัติแล้วจะเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาที่ถูกประเมิน ต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ถูกประเมินและต่อสาธารณชนโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ สถานศึกษาจะสามารถใช้รายงานนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับแผนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ต้นสังกัดก็จะได้อำนาจข้อมูลเพื่อส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาได้ถูกต้อง สาธารณชน

โดยเฉพาะ ผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษานั้นก็จะช่วยตรวจสอบติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพยิ่งๆ ขึ้นไป

จากขั้นตอนของดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอก ไม่ว่าจะเป็นขั้นก่อนการตรวจเยี่ยม ระหว่างการตรวจเยี่ยมและหลังการตรวจเยี่ยม คณะผู้ประเมินต้องให้ความสำคัญในทุกกิจกรรมซึ่งต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ ความถูกต้อง ชัดเจน ของการประมวลข้อมูลจากหลักฐาน ที่ตรงกับสภาพจริง โดยเฉพาะการนำเสนอผลโดยวาจาหรือการนำเสนอรายงานผลเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างแท้จริงและอย่างต่อเนื่อง

1.4 การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและการรายงานผลการประเมิน

1.4.1 การรวบรวมและการตรวจสอบข้อมูลหลักฐาน

ในการรวบรวมข้อมูล ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้ว่าสามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจน เชื่อถือได้และตรงกับความเป็นจริงที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานที่เป็นจริง เชื่อถือได้และสามารถบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้อง คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญในการเก็บรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลหลักฐาน ดังนี้ (สมศ. 2545: 43-47)

1. ใช้วิธีการหลากหลายในการเก็บข้อมูล วิธีการหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูลระหว่างการตรวจเยี่ยม 4 วิธี ได้แก่

1.1 การสัมภาษณ์ (Structured Interview) ในการสัมภาษณ์หรือการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ผู้ประเมินควรเตรียมประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าและควรใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อหลีกเลี่ยงการชี้นำหรือกำหนดกรอบแนวคิดให้เลือกตัดสินใจเพียงอย่างเดียวหนึ่ง

1.2 การสังเกต ที่ใช้ในการตรวจเยี่ยมมี 2 วิธี คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เช่น ผู้ประเมินภายนอกเข้าไปซื้ออาหารกลางวันรับประทานร่วมกับนักเรียนในโรงอาหาร และการสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วม เช่น การสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียน

1.3 การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบาย แผนพัฒนาสถานศึกษา บันทึกการประชุม รายงานความก้าวหน้าของแผนงานโครงการ ผลงานนักเรียน เช่น สมุดจดงาน การบ้าน แฟ้มสะสมงานนักเรียน ฯลฯ

1.4 การใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม หรือแบบทดสอบเพื่อรวบรวมข้อมูล

2. ตรวจสอบความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลเสมอ วิธีที่ใช้กันมาก คือ การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulate) คือ พิจารณาความถูกต้อง สอดคล้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลจาก 3 แหล่ง หรือ 3 วิธีการ ดังนี้

2.1 ตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ได้แก่

- ผู้จัดการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หน่วยงานต้นสังกัด/เจ้าของสถานศึกษา สมาชิกสมาคมศิษย์เก่า
- ผู้รับผลประโยชน์โดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง

- ผู้ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ชุมชน สาธารณชน สถานประกอบการในท้องถิ่น องค์กร/หน่วยงานในท้องถิ่น

2.2 ตรวจสอบข้อมูลจากวิธีการรวบรวมข้อมูล 3 วิธี ได้แก่

- การสัมภาษณ์
- การสังเกต
- การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร

1.4.2 การรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

เมื่อสถานศึกษาจะขอรับการประเมินคุณภาพภายนอก นอกจากสถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรผู้เกี่ยวข้องให้มีความตระหนัก รับรู้และเข้าใจร่วมกันในเรื่องของการประเมินคุณภาพแล้ว ยังต้องสร้างกำลังใจในการทำงานและชี้ให้เห็นถึงผลแห่งความสำเร็จของงาน และส่วนที่สำคัญที่สุดคือการเตรียมเอกสาร หลักฐานและการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาหรือบทสรุปการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Study Report: SSR) เพื่อส่งบทสรุปการประเมินตนเองของ สถานศึกษาให้ สมศ.พิจารณาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย

- 1.1 ชื่อโรงเรียน ที่ตั้ง สังกัด
- 1.2 ระดับการศึกษาที่เปิดสอน
- 1.3 จำนวนนักเรียน
- 1.4 จำนวนครู – อาจารย์
- 1.5 อาคารเรียน – อาคารประกอบ
- 1.6 ลักษณะของชุมชน
- 1.7 จุดเด่นของโรงเรียน

ส่วนที่ 2 สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

- 2.1 วิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน
- 2.2 แนวคิดหลักของการพัฒนาโรงเรียน
- 2.3 ระบบโครงสร้างการบริหาร
- 2.4 ลักษณะของการบริหาร

2.4.1 เป้าหมายการดำเนินงาน

- มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน
- มาตรฐานเกี่ยวกับครู
- มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร

2.4.2 วิธีการดำเนินงาน

- การวางแผนงานของสถานศึกษา
- การนำแผนสู่การปฏิบัติ

- การตรวจสอบติดตาม
- การพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 3 ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

3.1 มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน (7 มาตรฐาน)

- 3.1.1 วิธีการพัฒนา
- 3.1.2 ผลการดำเนินงาน
- 3.1.3 สัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน
- 3.1.4 แนวทางการพัฒนาปรับปรุง

3.2 มาตรฐานเกี่ยวกับครู (2 มาตรฐาน)

- 3.2.1 วิธีการพัฒนา
- 3.2.2 ผลการดำเนินงาน
- 3.2.3 สัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน
- 3.2.4 แนวทางการพัฒนาปรับปรุง

3.3 มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร (5 มาตรฐาน)

- 3.3.1 วิธีการพัฒนา
- 3.3.2 ผลการดำเนินงาน
- 3.3.3 สัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน
- 3.3.4 แนวทางการพัฒนาปรับปรุง

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

4.1 ผลการประเมินมาตรฐานโดยสรุป

4.1.1 มาตรฐานที่มีผลการดำเนินงานน่าพอใจ

- มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน
- มาตรฐานเกี่ยวกับครู
- มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร

4.1.2 มาตรฐานที่ยังดำเนินการได้ไม่เป็นที่น่าพอใจ

- มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน
- มาตรฐานเกี่ยวกับครู
- มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร

4.2 จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน

- 4.2.1 จุดแข็งของโรงเรียน
- 4.2.2 จุดอ่อนของโรงเรียน

4.3 แผนการพัฒนาสถานศึกษา

- 4.3.1 แผนพัฒนานุเคราะห์

4.3.2 แผนการจัดหาทรัพยากร

4.3.3 แผนการจัดหาอัตรากำลังเพิ่ม

4.3.4 แผนพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

4.4 สิ่งที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ

จะเห็นได้ว่า เอกสารดังกล่าวนี้โรงเรียนได้ปฏิบัติจัดทำเป็นปกติอยู่แล้วไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำเพิ่มเติมอีก เพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบ หมวดย่อย สะดวกต่อการค้นคว้านำมาอ้างอิง

สำหรับระดับคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการตัดสินคุณภาพได้กำหนดให้เป็นไปอย่างกว้างๆ 3 ระดับ มีความหมาย คือ ระดับ 3 ดี ระดับ 2 ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ ระดับ 1 ควรปรับปรุง ส่วนเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นสำหรับประเมินมาตรฐานต่างๆ กำหนดไว้ดังนี้ (สมศ. 2545: 74 -78)

1. คุณภาพของบุคคล

1.1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานคุณภาพแต่ละระดับพิจารณาจากปริมาณของผู้เรียนที่มีคุณภาพ ดังนี้

ระดับ 1 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดี มีค่า < 50% ของนักเรียนทั้งหมด

ระดับ 2 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดี มีค่าระหว่าง < 50% - 74% ของนักเรียนทั้งหมด

ระดับ 3 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดี มีค่าตั้งแต่ 75% ขึ้นไปของนักเรียนทั้งหมด

1.2 คุณภาพของครู

ระดับ 1 ปริมาณของครูที่มีคุณภาพดี มีค่า < 50% ของครูทั้งหมด

ระดับ 2 ปริมาณของครูที่มีคุณภาพดี มีค่าระหว่าง < 50% - 74% ของครูทั้งหมด

ระดับ 3 ปริมาณของครูที่มีคุณภาพดี มีค่าตั้งแต่ 75% ขึ้นไปของครูทั้งหมด

1.3 คุณภาพของผู้บริหาร

สถานศึกษาที่ผู้บริหารมีคุณสมบัติ ลักษณะตามตัวบ่งชี้อยู่ในระดับดี (เทียบเท่าเกรด 3 หรือ 4) หรือมีคุณสมบัติที่ดีจำนวน 8 ข้อย่อยการ จากจำนวนข้อที่ดีตามมาตรฐานนั้น (80% -100%) ถือว่าสถานศึกษานั้นมีผู้บริหารที่ดีตามมาตรฐานนั้น และหากผู้บริหารสามารถบริหารงานมีปัจจัยในการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ก็จะถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี

2. คุณภาพของกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถบริหารงานให้เกิดกระบวนการตามที่พึงประสงค์ถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี เกณฑ์การตัดสินมีดังต่อไปนี้

2.1 การทำให้เกิดกระบวนการที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาถือว่ามีระดับคุณภาพดี

2.2 กระบวนการดำเนินการที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานแบบทั้งโรงเรียน (School Wide) ซึ่งมีคุณสมบัติ 3 ประการ ได้แก่

(1) ความสามารถในการบริหารงานให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม

(2) การบริหารให้เกิดความต่อเนื่อง ความยั่งยืนของการดำเนินงาน

(3) การบริหารให้เกิดการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา

1.4.3 การรายงานผลการประเมินของ สมศ.

การรายงานผลการประเมินเป็นการบันทึกการตรวจสอบการดำเนินงานตามสภาพจริงของสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูล ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดย สมศ.ได้กำหนดขั้นตอนของกิจกรรมดังกล่าวไว้ ดังนี้ (สมศ. 2545: 35-38)

1. การนำเสนอผลการประเมินโดยวาจา และอภิปรายร่วมกับคณะผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในวันสุดท้ายก่อนเสร็จสิ้นภารกิจในการตรวจเยี่ยม คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องนำเสนอผลจากการรวบรวม วิเคราะห์หลักฐานข้อมูลและการประเมินผล รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาให้คณะผู้บริหารสถานศึกษาทราบเพื่อรับฟังความคิดเห็นและให้โอกาสสถานศึกษาชี้แจงในประเด็นที่สถานศึกษาเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง เนื่องจากผู้ประเมินอาจได้ข้อมูลไม่ชัดเจน โดยในการอภิปรายต้องยึดหลักฐานข้อมูลเป็นหลักและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนนี้จะมีความสำคัญมากเพราะหากสถานศึกษายังไม่เห็นด้วยกับผลการประเมินจะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในภายหลังผู้ประเมินจะต้องมีเทคนิคและวิธีการพูดที่จะไม่ให้สถานศึกษาเกิดความอับอายหรือรู้สึกต่อต้าน หรือสร้างแรงกดดันให้กับสถานศึกษาแต่จะต้องทำให้สถานศึกษามีความรู้สึกว่าข้อค้นพบจากผลการประเมินไม่ว่าจะเป็นจุดเด่นหรือจุดด้อย ล้วนเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและผู้ประเมินต้องการช่วยพัฒนาสถานศึกษาในลักษณะของผู้ร่วมงานกับสถานศึกษาอย่างแท้จริง ไม่ใช่ผู้ตัดสินชี้ขาด ดังนั้น ความสามารถในการสื่อสารด้วยวาจา การประสานความเข้าใจและความศรัทธาในตัวผู้ประเมินภายนอกจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การประเมินภายนอกเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่มุ่งหวัง

อย่างไรก็ตามผลการประเมินที่รายงานสถานศึกษาจะต้องตรงกับความจริงที่เป็นผลจากการประชุมและได้รับความเห็นชอบจากคณะผู้ประเมินภายนอก ไม่ใช่ความคิดเห็นหรือข้อสรุปของผู้ประเมินคนใดคนหนึ่งและไม่ใช้การรายงานเพื่อเอาใจสถานศึกษาโดยไม่ตรงกับความเป็นจริง

2. การนำเสนอผลการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นกิจกรรมภายหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

2.1 ร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

คณะผู้ประเมินภายนอกต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนเป็นร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาให้ตรงตามหลักฐานข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้และตรงตามที่รายงานให้สถานศึกษาทราบด้วย โดยจัดร่างทำรายงานให้เสร็จภายใน 1 สัปดาห์หลังจากการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแห่งนั้น

2.2 ส่งร่างรายงานให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้ง

ให้คณะผู้ประเมินภายนอกส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาให้สถานศึกษาแห่งนั้นโดยไม่ชักช้า เพื่อให้สถานศึกษาแห่งนั้นตรวจสอบ หากมีประเด็นที่สถานศึกษาเห็น

ว่าไม่ตรงกับความเป็นจริงให้สถานศึกษาส่งข้อโต้แย้งและหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมให้คณะผู้ประเมินภายนอกภายใน 15 วันทำการนับจากวันที่สถานศึกษาได้รับร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา หากพ้นระยะเวลาที่กำหนดให้ถือว่าสถานศึกษายอมรับร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

2.3 พิจารณาข้อโต้แย้งของโรงเรียน

ในกรณีที่สถานศึกษามีข้อโต้แย้ง ให้คณะผู้ประเมินภายนอกพิจารณาและดำเนินการเพื่อให้ร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2.4 ส่งรายงานให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

ให้คณะผู้ประเมินภายนอกส่งร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกภายใน 45 วัน หลังจากการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแห่งนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

2.5 ส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาให้ สมศ.

ให้คณะผู้ประเมินภายนอกส่งรายงานการประเมินคุณภาพฉบับสมบูรณ์ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วให้สำนักงานภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งคำพิจารณาให้แก้ไข เพื่อให้สำนักงานพิจารณาให้การรับรองรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่สำนักงานกำหนดเพื่อเผยแพร่ต่อไป

2.6 การเผยแพร่รายงาน

รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ สมศ. อนุมัติแล้วจะเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาที่ถูกประเมิน ต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ถูกประเมินและต่อสาธารณชน ซึ่งการรายงานผลการประเมินของ สมศ.จะนำเสนอผลการประเมินแยกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2545(1): 54)

1. การรายงานผลการประเมินด้วยวาจา ผู้ประเมินจะรายงานผลการประเมินตามมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ ด้วยวาจาในวันสุดท้ายของการประเมิน หากสถานศึกษาไม่เห็นด้วยกับผลการประเมินก็สามารถหาหลักฐานโต้แย้งได้โดยรายงานให้ทราบเกี่ยวกับ ระดับคุณภาพ จุดเด่น จุดด้อย และข้อเสนอแนะในแต่ละมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้

2. รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้โรงเรียนทราบหลังการประเมินประมาณหนึ่งเดือนเพื่อให้โรงเรียนตรวจสอบความถูกต้อง และถ้าโรงเรียนเห็นว่าข้อมูลไม่ถูกต้องก็สามารถเสนอข้อมูล เอกสารหลักฐานโต้แย้งเป็นลายลักษณ์อักษรได้เช่นกัน

การรายงานผลการประเมิน เป็นเรื่องละเอียดอ่อนโดยเฉพาะการรายงานผลการประเมินโดยวาจา ผู้ประเมินจะต้องมีวิธีการพูดสื่อสารที่ดีที่ทำให้สถานศึกษารับรู้และเข้าใจว่าผลการประเมินที่ได้ไม่ว่าจะเป็นจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนามิได้เป็นข้อตำหนิการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือทำให้รู้สึกต่อต้าน แต่รายงานผลการประเมินนั้นเป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษายิ่งขึ้น

2. มาตรฐานการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาไปยังระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตามจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จะมีทั้งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการประเมินภายนอก (สมศ. 2545: 92)

มาตรฐานการศึกษา อาจเรียกว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมี แต่จุดสำคัญที่สุดอยู่ที่ผลผลิตคือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น เก่งขึ้นและมีความรับผิดชอบมากขึ้น สำหรับส่วนที่เป็นปัจจัยตัวป้อนในด้านทรัพยากร กระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนถึงแม้มีความสำคัญแต่สามารถจัดให้หลากหลายได้ ซึ่งความหลากหลายจะต้องคำนึงถึงผู้รับการศึกษาเป็นสำคัญ (สมศ. 2545: 94)

มาตรฐานการศึกษามีหลายระดับ ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษานั้นเกิดขึ้นจากคณะกรรมการสถานศึกษาเป็น ผู้กำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนและลูกค้า เมื่อสถานศึกษาได้มีการพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานก็สามารถที่จะกำหนดมาตรฐานขึ้นใหม่ โดยการกำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้นไปเรื่อยๆ จนสามารถที่จะพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานระดับชาติได้สำหรับสถานศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าสถานศึกษามีปัจจัยที่ดี มีกระบวนการจัดการที่มีคุณภาพอาจจะตั้งมาตรฐานของสถานศึกษาเท่ากับมาตรฐานระดับชาติและพัฒนาต่อไปจนถึงระดับมาตรฐานสากล (สมศักดิ์ สันธุระเวช. 2542: 159)

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอกและเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (สมศ. 2545: 100)

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่และชุมชน

มาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งมั่นพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป สถานศึกษาทุกแห่งต้องขอรับการประเมินคุณภาพครั้งแรกภายในปี พ.ศ. 2548 โดยที่กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกจะดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีได้

อนุมัติให้เป็นมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก 14 มาตรฐาน เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับการสอนของครูและมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารและเน้นการประเมินตามสภาพเป็นจริงของข้อมูล (สมศ. 2545: 67-68)

ซึ่งได้มีการคัดเลือกมาตรฐาน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกที่ สมศ.เห็นควรให้มีมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกและเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษาได้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยจัดแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (สมศ. 2545: 101-108)

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้
3. มาตรฐานด้านครู 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

ซึ่งมาตรฐานแต่ละด้านประกอบไปด้วยมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

2.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

- ตัวบ่งชี้**
1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
 2. ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสำหรับระดับอาชีวศึกษา)
 3. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม
 4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

- ตัวบ่งชี้**
1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
 2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูก-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบเลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม
 3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

- ตัวบ่งชี้**
1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
 2. มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- ตัวบ่งชี้**
1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุ-ผล
 2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา
 3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

- ตัวบ่งชี้**
1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
 2. ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางานสามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง
 3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)
 4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

- ตัวบ่งชี้**
1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
 2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
 3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อและบุคคลทั่วไป
 4. รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
 5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

- ตัวบ่งชี้**
1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

2.2 มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

- ตัวบ่งชี้**
1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน
 2. มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษาและตัวชี้วัดความสำเร็จ
 3. มีการปฏิบัติตามแผน
 4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
 5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
 6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน
 7. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน

8. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

- ตัวบ่งชี้**
1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา
 2. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา และชุมชน เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน
 3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
 4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ตัวบ่งชี้**
1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
 2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
 3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
 4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
 5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
 6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
 7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
 8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
 9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

- ตัวบ่งชี้**
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
 2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง
 3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

- ตัวบ่งชี้**
1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
 2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

2.3 มาตรฐานด้านครู

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและ
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ตัวบ่งชี้**
1. ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
 2. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 3. ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

- ตัวบ่งชี้**
1. ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ
 2. มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้สำหรับการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาในรอบแรกที่กำลังมานั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่ตัวผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นคนดี รู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.4 จุดเด่น – จุดที่ควรพัฒนา

การกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษานั้น เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกดำเนินการเป็นครั้งแรกของประเทศ อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและระบบการประเมินยังอยู่ระหว่างการพัฒนาเพื่อมิให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินมากเกินไปจึงกำหนดระดับที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติงานเพียง 3 ระดับ แต่ละระดับมีลักษณะดังนี้ (สมศ. 2545: 74-76)

ระดับ 3	ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพในระดับดี
ดี	(achievement ได้ตามเกณฑ์ระดับดี)
ระดับ 2	ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพระดับผ่านหรือได้ผลต่ำกว่าเกณฑ์
(ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ)	มาตรฐานแต่มีร่องรอยความพยายาม (achievement ผ่านตามเกณฑ์ขั้นต่ำแต่ไม่ถึงระดับดี หรือ achievement ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยของ attempt และ awareness)
ระดับ 1	ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (achievement ไม่ผ่านเกณฑ์และ
(ควรปรับปรุง)	ไม่มีร่องรอยของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยของ awareness)

เกณฑ์การตัดสินสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานในการประเมินมาตรฐานต่างๆ ทั้ง 14 ด้านพบว่าลักษณะของมาตรฐานสามารถจัดเป็นกลุ่มๆ ได้ 2 ประเภท คือ มาตรฐานที่เกี่ยวกับบุคคลและมาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพของกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1. คุณภาพของบุคคล มิติที่ใช้ในการกำหนดระดับของสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลมี 2 มิติ ได้แก่ คุณภาพและปริมาณโดยบุคคลที่ถูกประเมินได้แก่ นักเรียน ครู และผู้บริหาร บุคคลเหล่านี้ต้องมีคุณลักษณะหรือคุณภาพตามตัวบ่งชี้ในระดับดี (ผลการประเมินเทียบเท่าเกรด 3 หรือ 4 จากระบบการให้เกรด 4 ระดับ) หรือมีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดจำนวน 8 รายการขึ้นไปจาก 10 รายการ (ได้คะแนน 80% - 100%)

2. คุณภาพของกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถบริหารงานให้เกิดกระบวนการตามที่พึงประสงค์ถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี เกณฑ์การตัดสินมี ดังต่อไปนี้

2.1 การทำให้เกิดกระบวนการที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาถือว่ามีระดับคุณภาพดี

2.2 กระบวนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานแบบทั้งโรงเรียน (School wide) ซึ่งมีคุณสมบัติ 3 ประการ ได้แก่

(1) ความสามารถในการบริหารงานให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม

(2) การบริหารให้เกิดความต่อเนื่อง/ความยั่งยืนของการดำเนินงาน

(3) การบริหารให้เกิดการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา

เมื่อสถานศึกษาได้รับทราบรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่ สมศ.อนุมัติแล้วจะต้องพิจารณาในแต่ละประเด็นการประเมินว่าสถานศึกษามีจุดเด่นในด้านใด และมีจุดใดที่ต้องปรับปรุงพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมรับการประเมินครั้งต่อไป

ประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาและคุณสมบัติของเกณฑ์การประเมิน การกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษา นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (สมศักดิ์ สันธุระเวช. 2542: 165)

1. ทำให้สถานศึกษามีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดกระบวนการบริหารและกระบวนการจัดการเรียนรู้จะต้องจัดการอย่างไร สถานศึกษาจะต้องมีการควบคุมคุณภาพอย่างไร การทำงานให้เป็นมาตรฐานจะต้องดำเนินการอย่างไร

2. ทำให้กรมเจ้าสังกัดและเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางในการจัดปัจจัยความพร้อมด้านต่างๆ ในสถานศึกษาพึงมีพึงได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

3. เป็นการกำหนดความสำเร็จขั้นต่ำที่ควรจะได้

4. เป็นการป้องกันการเลือนไหลกลับไปยังมาตรฐานเก่าที่ต่ำกว่า

5. ทำให้สะดวกในการที่จะกำกับ ตรวจสอบ ประเมินและรายงาน

และเพื่อให้การประเมินคุณภาพสถานศึกษามีมาตรฐานเดียวกันการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงจัดทำขึ้นเพื่อให้มีคุณสมบัติ ดังนี้ (สมศ. 2545: 72-73)

1. เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความเป็นปรนัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความเป็นรูปธรรม ไม่ว่าผู้ประเมินสถานศึกษาจะเป็นใครก็ควรให้ผลการประเมินสอดคล้องกัน

2. เป็นเกณฑ์การประเมินที่ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพจริงของสถานศึกษา
 3. เป็นเกณฑ์การประเมินที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ไม่ยุ่งยากในการเก็บข้อมูล การตีความหมายของข้อมูลและการตัดสินผลการประเมิน
 4. เป็นเกณฑ์การประเมินที่พยายามให้มีหลักการที่ง่ายต่อการจดจำ หลักการที่ใช้ในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินจึงมีเพียงหลักการเดียวที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินได้ครอบคลุมเกือบทุกมาตรฐาน มิใช่การจัดทำเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ใด ตัวบ่งชี้หนึ่ง
 5. เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริบท ที่ตั้ง สังกัดและขนาด
 6. เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของการดำเนินงานของตนเอง
 7. เป็นเกณฑ์การประเมินที่นำไปสู่การได้ข้อสรุปสำหรับการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาสามารถชี้ถึงจุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม
- มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือแต่เพียงบางมาตรฐานที่ได้พิจารณาคัดเลือกมาเพื่อใช้ในการประเมินภายนอก รอบแรกดังที่กล่าวมานั้น เปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปในแนวทางที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไทยสอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเกณฑ์หรือตัวชี้วัดเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานให้มีมาตรฐานและเชื่อถือได้มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนโดยตรงสนองตอบต่อความต้องการของผู้ปกครองและสังคมโดยรวม ตลอดจนการนำผลจากการประเมินในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติมาปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น

3. ความเป็นปรนัยของการประเมิน

คำว่า ปรนัย โดยทั่วไปมักใช้อธิบายถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวัดและประเมิน เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของบุคคลหรือคุณภาพของสิ่งใดๆ เช่น แบบประเมินแบบทดสอบ ที่ต้องสร้างขึ้นให้มีคุณภาพมีความถูกต้องตามโครงสร้างเนื้อหา ตามหลักวิชาการ มีความชัดเจน มีเกณฑ์การให้คะแนนที่แน่นอนตรงกัน ซึ่งอาจเรียกโดยรวมได้ว่ามีความเป็นปรนัย ซึ่งมีหน่วยงาน นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความเป็นปรนัยไว้ดังนี้

ความเป็นปรนัย หมายถึง ข้อทดสอบที่มีความชัดเจน ถูกต้องและเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้โดยยึดถือความถูกต้องทางวิชาการเป็นเกณฑ์ ไม่ใช่เป็นความถูกต้องตามความรู้สึกของบุคคล (เอช อาร์ เซ็นเตอร์. 2549: ออนไลน์)

ความเป็นปรนัย หมายถึง ลักษณะที่เครื่องมือวัดได้เป็นนัยเดียว ไม่ว่าใครจะนำเครื่องมือไปใช้ ถ้าใช้วัดของสิ่งเดียวกันในสภาพการณ์เดียวกันแล้วค่าที่ได้จะตรงกัน (ศราวุธ อยู่เกษม, 2549: ออนไลน์)

ความเป็นปรนัยหรือความเป็นเหตุเป็นผล มีคุณสมบัติที่ปราศจากความลำเอียงหรืออคติใดๆ ควรระวังปัญหาเรื่องความโน้มเอียงของผู้ประเมินเข้าข้างตนเองและตำหนิผู้อื่น (มีเดีย เซ็นเตอร์, 2549: ออนไลน์)

สรุปได้ว่า ความเป็นปรนัยหมายถึงเครื่องมือในการวัดหรือประเมิน ที่ต้องมีคุณสมบัติ สามารถวัดหรือประเมินสิ่งเดียวกัน ในสภาพการณ์ที่เหมือนกัน ได้ผลถูกต้องตรงกันเป็นที่ยอมรับได้ ไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกส่วนบุคคล

สำหรับความเป็นปรนัยในงานวิจัยนี้ เป็นคุณลักษณะของการประเมินคุณภาพภายนอกที่กำหนดขึ้นตามคุณสมบัติของเกณฑ์การประเมินที่ สมศ.กำหนดไว้ว่า เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความเป็นปรนัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความเป็นรูปธรรม ไม่ว่าผู้ประเมินสถานศึกษาจะเป็นใครก็ควรให้ผลการประเมินสอดคล้องกัน เป็นเกณฑ์การประเมินที่ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพจริงของสถานศึกษา เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริบท ที่ตั้ง สังกัดและขนาด (สมศ. 2545: 72-73)

และตามหลักการสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.มีรายละเอียดดังนี้ (สมศ. 2546: 3)

1. เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสิน การจับผิดหรือการให้คะแนนให้โทษ
2. ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability)
3. มุ่งสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษชาติโดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังคงหลากหลายในทางปฏิบัติ ที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน
4. มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงาน ในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการกำกับและควบคุม
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จากหลักการดังกล่าว กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ในการประเมินคุณภาพภายนอกนั้นจะต้องดำเนินการโดยยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้ซึ่งจะเป็นเหตุผลสำคัญในการที่ผู้ถูกประเมินและผู้เกี่ยวข้องจะยินยอมรับผลของการประเมินนั้นได้ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้กำหนดคุณลักษณะของความเป็นปรนัย 5 ประการ คือ การ

ประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยมีหน่วยงานและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

3.1 การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริง เป็นกระบวนการหรือวิธีการที่ให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากการปฏิบัติงานตามสภาพจริงที่ปรากฏหรือที่ปฏิบัติอยู่ในขณะนั้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายการประเมินตามสภาพจริงไว้หลาย ๆ ความหมาย ดังนี้

กรมวิชาการ (2539: 11) ระบุว่า การประเมินตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการ สังเกต การบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ

สงบ ลักษณะ (2543: ออนไลน์) กล่าวว่า การวัดและประเมินตามสภาพจริง คือกระบวนการตามแนวทาง 3 ประการ คือ

1. วัดได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์
2. วัดได้ตรงความเป็นจริง คือ สิ่งที่ได้วัดได้เป็นข้อมูล เป็นการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติมีความคลาดเคลื่อนผิดพลาดน้อยที่สุด
3. เลือกสรร คิดค้นเครื่องมือและเทคนิคการวัดผลที่เป็นการวัดพฤติกรรมที่แท้จริง ที่แสดงออกถึงความสามารถซึ่งอาจได้จากการสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติภาระงาน จากร่องรอยหลักฐานผลการปฏิบัติภาระงาน

บุรชัย ศิริมหาสาครและคณะ (2548: ออนไลน์) กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินเพื่อต้องการทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แสดงออกมาปรากฏตามสภาพที่แท้จริง

สรุปได้ว่า การประเมินตามสภาพจริงนั้น ต้องประเมินจากสถานการณ์หรือสภาพปัจจุบันของบุคคลหรือสิ่งที่ต้องการวัดประเมินที่ได้ปฏิบัติจริงหรือดำรงสภาพจริงอยู่ในขณะนั้น

3.2 ความเที่ยงตรง

ความเที่ยงตรงเป็นคุณลักษณะหนึ่งในการดำเนินงานประเมินซึ่งมีความสำคัญอันจะทำให้การประเมินนั้นได้ข้อสรุปที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับได้และเกิดประโยชน์ต่อการประเมิน โดยมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความเที่ยงตรง ไว้ดังนี้

อัลเลน และเยน (Allen and Yen. 1979: 95) กล่าวว่า แบบทดสอบจะมีความเที่ยงตรง ถ้าแบบทดสอบนั้นสามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่จะวัด

โกวิทย์ ประवालพฤษ และสมศักดิ์ สินธุเวชชัย (2523: 145) กล่าวว่า ความเที่ยงตรง เป็นลักษณะของเครื่องมือวัดที่ให้ค่าตัวเลขที่ได้จากการวัดแทนสิ่งที่เครื่องมือวัดนั้นต้องการอย่างแท้จริง

อุทุมพร จามรمان (2532: 45) ให้ความหมายของความเที่ยงตรง หมายถึง ความสอดคล้องของวิธีการวัด เป็นความเชื่อถือได้ของเครื่องมือหรือวิธีการโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายนอก

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2535: 63) กล่าวว่า ความเที่ยงตรงของการวัดเป็นลักษณะของการวัดแบบบูรณาการในระดับที่มีประจักษ์พยานและเหตุผลอย่างเพียงพอและเหมาะสมหรือกล่าวได้ว่า ความเที่ยงตรงเป็นข้อสรุปที่ได้จากการคิดอุปมา (Inductive) ตามหลักฐานที่มีอยู่

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544:73) กล่าวว่า ความตรง (Validity) เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของเครื่องมือวัดผล ซึ่งเกี่ยวกับคุณภาพด้านความถูกต้องของผลที่ได้จากการวัด ทำให้สามารถนำคะแนนที่ได้ไปแปลความหมายถึงสิ่งที่มุ่งวัดได้อย่างเหมาะสม

เอช อาร์ เซ็นเตอร์ (2549: ออนไลน์) ระบุว่าความเที่ยงตรง มีคุณลักษณะดังนี้

1. สามารถวัดค่าของลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัดได้ตรงตามที่ต้องการมากที่สุด
2. สามารถชี้ให้เห็นความแตกต่างที่แท้จริงที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้
 - ประเภทความเที่ยงตรง แบ่งเป็นดังนี้
 1. ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) คือ มีความครอบคลุมตามเนื้อหาที่ต้องการวัด
 2. ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) คือ สามารถวัดหรือศึกษาลักษณะที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความรู้สึก ข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ต้องหาแนวทางให้เกิดความเที่ยงตรงใกล้เคียงกับความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล
 3. ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive validity) คือ สามารถนำผลไปใช้ทำนายพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตได้มากที่สุด
 4. ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent validity) คือ สามารถสรุปผลได้ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ความเที่ยงตรง คือ การวัดหรือประเมินสิ่งใด ๆ แล้วได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัดโดยครอบคลุมเนื้อหาสิ่งที่ต้องการวัดมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสมมติฐานทางทฤษฎี และตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดในการประเมิน หรือเป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพที่สามารถสนับสนุนการสรุปความเห็นจากข้อมูลที่วัดจากเครื่องมือต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.3 ความเป็นธรรม

ในการบริหารงานหน่วยงาน องค์กรทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทางราชการหรือองค์กรธุรกิจหรือแม้แต่ประชาชนทั่วไป ต่างให้ความสำคัญในเรื่องของความเป็นธรรมอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งที่ทุก ๆ คนในสังคมโลกต่างเรียกร้องและต้องการความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง การได้รับความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมย่อมทำให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อบุคคล หน่วยงานหรือองค์กรโดยปราศจากความสงสัย ข้องใจ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของความเป็นธรรม ไว้ดังนี้

สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (2549: ออนไลน์) ระบุว่า ความเป็นธรรม หมายถึง ความเป็นกลาง ไม่เห็นแก่ฝ่ายใด ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกฝ่าย ไม่เลือกปฏิบัติ

เอช อาร์ เซ็นเตอร์ (2549: ออนไลน์) ระบุว่า ความเป็นธรรม คือ การปฏิบัติใด ๆ ที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบกัน

สรุปได้ว่า ความเป็นธรรม คือ ความเป็นกลางในการคิดพิจารณา ตัดสินสิ่งใดๆ ที่ไม่โน้มเอียงไปในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่คำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ในการประเมินคุณภาพภายนอกก็เช่นกัน สถานศึกษาทุกแห่งแม้จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของทรัพยากร ลักษณะการบริหารจัดการ ต่างก็ต้องการความเป็นธรรมจากการประเมินให้แก่สถานศึกษาของตนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3.4 ความโปร่งใส

ความโปร่งใส มีความหมายที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามความเข้าใจของบุคคลหรือหน่วยงานที่นำไปใช้ รวมทั้งบริบทของสังคม วัฒนธรรมซึ่งรวมไปถึงค่านิยมและวิถีชีวิต เพราะหน่วยงานแต่ละแห่งในแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน

โดยมีผู้รู้และหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความหมายของความโปร่งใสไว้ดังนี้

อานันท์ ปันยุมชุก (2542: 5) ระบุว่า หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ ไม่ว่าจะทำการใดๆ ในการบริหารจัดการองค์กร ก็ต้องมีเหตุผล โปร่งใสในวิธีการและสามารถตรวจสอบได้และมีองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อตรวจสอบการทำงาน โดยพร้อมถูกตรวจสอบไม่ว่าจะเป็นจากองค์กรภายในหรือภายนอก

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย (2001: ออนไลน์) ระบุว่า ความโปร่งใส คือ สถานะที่ชัดเจน ชัดแจ้ง ไม่คลุมเครือของการบริหารภาครัฐในการดำเนินธุรกรรมใดๆต่อสาธารณะอย่างมีเหตุผลและมีหลักเกณฑ์โดยอาจแสดงในรูปแบบของระบบเอกสารที่ถูกต้อง ชัดเจน เช่น รายงานการจดบันทึกต่างๆ

อัมมาร สยามวาลา (2547: ออนไลน์) ให้ความหมายของความโปร่งใสว่า เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สังคมจะป้องกันและรู้ถึงปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง จำเป็นที่ต้องวางกฎระเบียบเพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องเปิดเผยล่วงหน้าถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจรวมถึงกระบวนการตัดสินใจและมาตรการที่วัดผลอันเกิดจากการตัดสินใจนั้นๆ

สรุปได้ว่า ความโปร่งใส หมายถึง ระดับความเปิดเผยของบุคคลหรือหน่วยงานใดๆ ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องสามารถรับรู้ กระบวนการ การดำเนินการ สามารถทักท้วง ได้ยังในกรณีที่เห็นว่าไม่เหมาะสมรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความชัดเจนในหลักฐานและการปฏิบัติ

3.5 ผลการประเมินตรวจสอบได้

การตรวจสอบ เป็นการทบทวนปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนและข้อมูลตามข้อเท็จจริง มีเหตุมีผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อหน่วยงานหรือองค์กร ทั้งนี้ ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการตรวจสอบไว้ ดังนี้

เจริญ เจษฎาวัลย์ (2535: 13,68) กล่าวว่า งานตรวจสอบ ถือเป็นงานที่เข้ามาเพื่อเสริมให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในอันที่จะช่วยให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมี

ประสิทธิภาพสูงสุด และยังได้กล่าวอีกว่าการตรวจสอบ ต้องตรวจสอบจากหลักฐานหมายถึงสิ่งที่มองเห็นที่เป็นข้อเท็จจริง (Fact) และข้อมูล (Information) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ

1. ป้องกันการทุจริต
2. เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน
3. เพิ่มขวัญกำลังใจ
4. สร้างภาพพจน์ที่ดี

อุทัย ตันละมัย (2540: 2) กล่าวว่า งานด้านการตรวจสอบจะมุ่งเน้นการให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เชื่อถือได้ พิสูจน์ได้ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพของรายการใดรายการหนึ่งหรือองค์ประกอบของระบบคุณภาพซึ่งมาจากการสังเกตการณ์ การสรุปและการทดสอบที่สามารถตรวจสอบได้

ซึ่งสอดคล้องกับ คลิน (2549: ออนไลน์) ระบุว่า ในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ผู้เกี่ยวข้องต้องสามารถชี้แจงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานได้และหากพบความผิดพลาด บกพร่องก็สามารถติดตามความรับผิดชอบได้ การตรวจสอบสามารถกระทำได้ ดังนี้

1. มีขั้นตอนการปฏิบัติงาน แผนการทำงานและการมอบหมายงานที่ชัดเจน
2. มีการเก็บหลักฐานทุกอย่างไว้ หรือบันทึกไว้เพื่อง่ายแก่การตรวจสอบ
3. มีการตั้งคณะทำงาน หรือคณะกรรมการเพื่อการตรวจสอบกันเองได้
4. มีการให้คำอธิบาย ให้เหตุผลที่เหมาะสมแก่ผู้รับบริการ
5. มีการเปิดเผยหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติงานหรือข้อมูลการปฏิบัติงานให้แก่

ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

สรุปได้ว่า การตรวจสอบเป็นเครื่องมือในการพิจารณาตัดสินหรือลงความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการตรวจสอบจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่มีอยู่จริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่ชัดเจน สามารถอธิบายตอบข้อสงสัยได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การประเมินนั้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ด้วยคุณลักษณะของความเป็นปรนัย 5 ประการ ดังกล่าวมานั้น การประเมินต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนและนำผลที่ได้มาวินิจฉัยอย่างมีหลักเกณฑ์ มีคุณธรรมเพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว ผลการประเมินจะถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ถ้าผลการวัดถูกต้องการประเมินผลมักเชื่อถือได้ และตรงกับความเป็นจริง (ไพศาล หวังพานิช. 2523: 20-21)

ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกก็จำเป็นต้องใช้เครื่องมือหลากหลายในการประเมินการที่จะดำเนินการวัดผลสิ่งใด จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ดีสำหรับยึดถือเป็นแนวทางของการปฏิบัติ เพราะความเป็นปรนัยจะช่วยให้เกิดความแจ่มชัดระหว่างการสื่อความหมาย หลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบสำคัญที่มีดังนี้ (ไพศาล หวังพานิช. 2523: 31-35)

1. วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ เรื่องนี้ถือว่าสำคัญมากเพราะผลที่ได้จากการวัดแต่ละครั้งต้องมั่นใจได้ว่าสามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างแท้จริง

2. ใช้เครื่องมือที่ดี เป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าผลการวัดที่ได้ในแต่ละครั้งย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นอย่างมาก ถ้าเครื่องมือมีคุณภาพดีผลการวัดก็ย่อมดีเชื่อถือได้ ในทางตรงข้ามถ้าเครื่องมือไม่ดีไม่แน่นอนผลการวัดก็ย่อมผิดพลาดคลาดเคลื่อน

3. มีความยุติธรรม การที่จะนำผลการวัดมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มหรือจะนำไปเทียบกับมาตรฐานอย่างอื่นก็ตามจะต้องเป็นผลการวัดที่ได้มาจากการวัดที่ยุติธรรม

4. แปลผลได้ถูกต้อง ผลการวัดที่ได้แต่ละครั้งซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคะแนนย่อมใช้เป็นตัวแทนของจำนวนหรือระดับของคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดเพื่อนำผลไปใช้อธิบายหรือเปรียบเทียบกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ต่อไป

5. ใช้ผลการวัดได้คุ้มค่า การวัดผลแต่ละครั้งควรจะนำผลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า และสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่แท้จริงของการวัดผล

ซึ่งสอดคล้องกับที่ สมศ. มีนโยบายหลักในการดำเนินงานประเมินคุณภาพ 3 ประการ คือ (อมเรศ ศิลาอ่อน. 2545: 10-11)

ประการแรก สมศ.ต้องสร้างระบบบริหารจัดการให้มีการทำงานที่คล่องตัวมีอิสระ เน้นความเที่ยงตรงและความเป็นธรรม มีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้และมีการตรวจสอบและถ่วงดุลย์อย่างจริงจัง

ประการที่สอง คือ สมศ.จะต้องมุ่งเน้นเรื่องการประกันคุณภาพของผลงาน เพราะฉะนั้นในการคัดเลือกบุคลากรมาทำงานให้ สมศ.ในฐานะพนักงานหรือในฐานะผู้ดำเนินการแทนต้องคัดเลือกจากบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่ประเมินผลงานเป็นหลัก

ประการที่สาม คือ สมศ.จะต้องมีการดำเนินการให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริงโดยการวางระบบเชื่อมโยงเพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลต้นสังกัดที่เกี่ยวข้อง

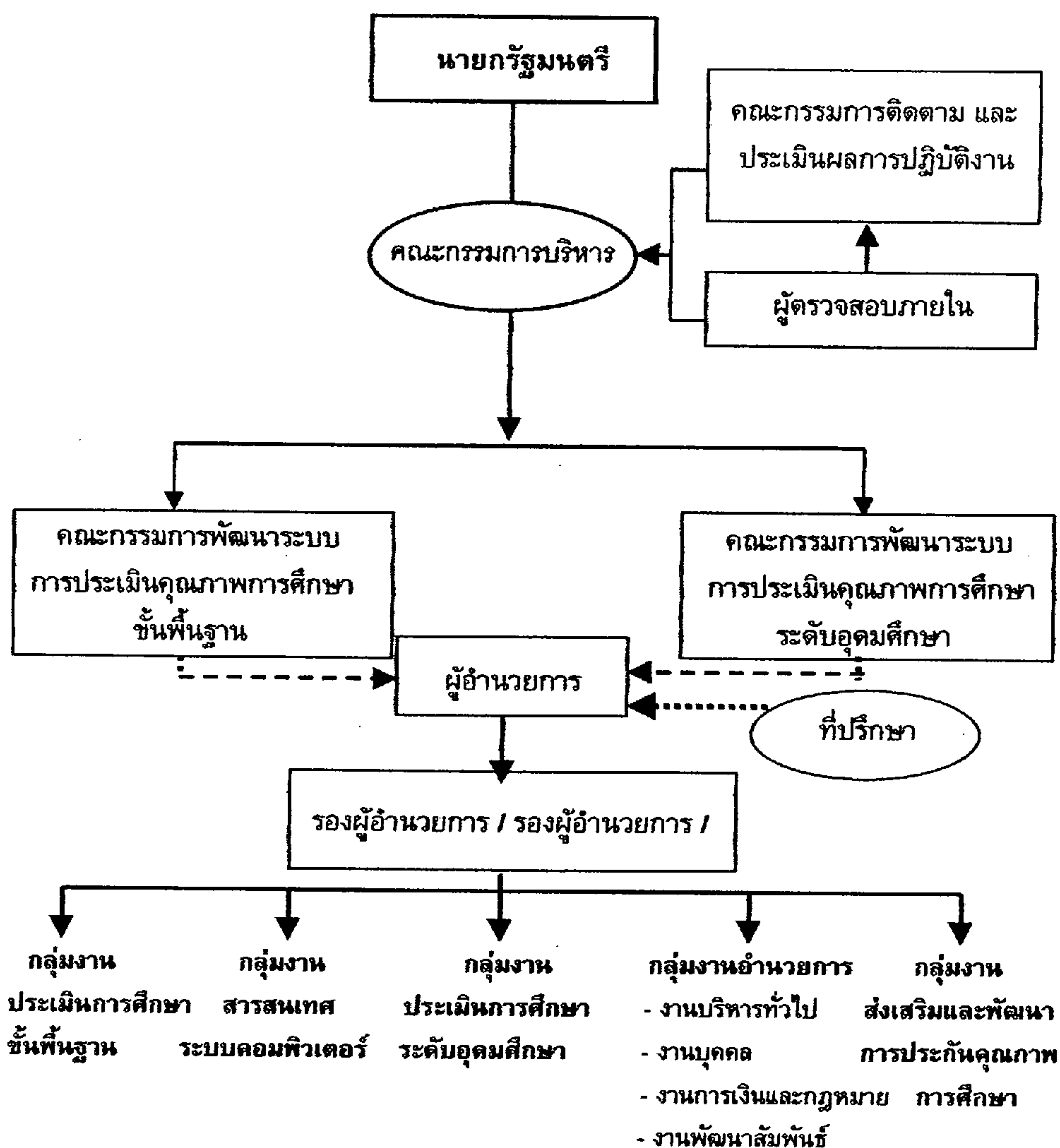
ดังนั้น ในการประเมินคุณภาพภายนอกจะต้องยึดหลักการประเมินตามสภาพที่เป็นจริง มีความเที่ยงตรง เป็นธรรม มีความโปร่งใสตามข้อมูล หลักฐานที่สามารถอ้างอิงและตรวจสอบได้ ซึ่งผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินต้องมีความจริงใจ มีคุณธรรม จริยธรรมยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติการประเมินเพื่อทำให้เกิดระบบการประเมินที่มีมาตรฐานสามารถชี้วัดคุณภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุม ชัดเจน

4. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

4.1 โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และนโยบายของ สมศ.

“สมศ.” เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ.2543 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา อีกทั้งยังได้วางเป้าหมายไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพมีการประกันคุณภาพภายในและการ

ประเมินภายนอก เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุขตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สมศ. 2545: 3)

ภาพประกอบ 7 โครงสร้างองค์กรและการจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2543)
หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน้า 6.

การที่หน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินคุณภาพภายนอกจำเป็นต้องเป็นองค์กรมหาชน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่งที่ไม่ใช่หน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจนั้นเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพราะมีความเป็นอิสระและมีอำนาจตัดสินใจได้ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการเงินของสำนักงาน ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานให้ลุล่วงตามภารกิจที่รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการบริหารตามสายการบังคับบัญชาของระบบราชการ นอกจากนี้ การที่ไม่ต้องขึ้นกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทำให้มีความเป็นกลางและเป็นธรรม ปราศจากแรงกดดันที่จะทำให้ผลการประเมินภายนอกเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง อันจะก่อให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลย์ (Check & Balance) อย่างแท้จริง และจะทำให้การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นบริการสาธารณะที่เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความสามารถที่จะตรวจสอบได้ว่าการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่นั้นได้ “ให้” สิ่งให้ผู้เรียน สังคมและรัฐต้องการด้วยคุณภาพที่ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพเพียงพอ (สมศ. 2543 : 3)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร สมศ.มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ 7 ประการ ดังนี้ (สมศ. 2543: 7)

ประการที่ 1 การดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

ประการที่ 2 กำหนดนโยบายการบริหารให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสำนักงาน

ประการที่ 3 อนุมัติแผนการเงินของสำนักงาน

ประการที่ 4 กำหนดมาตรการการเผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและต่อสาธารณชน

ประการที่ 5 ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก และกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประเมินภายนอก

ประการที่ 6 ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไปของสำนักงาน ตลอดจนออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับสำนักงาน

ประการที่ 7 กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงาน นอกจากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารแล้ว สมศ.ยังมีอำนาจหน้าที่หลักตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานฯ (สมศ. 2543: 4) ดังนี้

1. พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

2. พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

3. ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก

4. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งให้การรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานอาจดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเองก็ได้

5. พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

6. เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาและจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

สำหรับนโยบายในการดำเนินงานของ สมศ. มีดังนี้ (สมศ. 2545: 94-95)

- สมศ. มีการบริหารงานที่คล่องตัว อิสระ เทียบตรง เป็นธรรม มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ถ่วงดุลย์ (Check and Balance) อย่างจริงจัง
- มุ่งเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน
- ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
- จัดวางระบบข้อมูล เชื่อมโยงกับระบบข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- จุดมุ่งหมายหลักของการประเมิน คือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพไม่ได้มุ่งเน้นการตัดสินให้คุณให้โทษ
- สมศ. ไม่ทำการประเมินเอง ยกเว้นกรณีเพื่อการพัฒนากระบวนการและวิธีการ
- การประเมินภายนอก จะต้องทำงานโปร่งใสมีหลักฐาน
- สนับสนุนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการให้มีส่วนร่วมในการอบรมผู้ประเมินภายนอก
- สมศ. คัดเลือกผู้ประเมินภายนอกตามเกณฑ์ความสามารถ เพื่อให้การรับรองและขึ้นทะเบียนผู้ประเมินพร้อมทั้งตรวจสอบผู้ประเมินเป็นระยะๆ
- ทำงานในลักษณะเครือข่ายกับฝ่ายต่างๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาร่วมกัน ไม่ทำงานในลักษณะมีอำนาจเหนือฝ่ายอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสถานศึกษา

4.2 วิสัยทัศน์และพันธกิจตามกฎหมายของ สมศ.

สมศ. เป็นองค์กรมหาชนที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของไทยให้มีคุณภาพทำให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพและวัฒนธรรมการประเมินเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพในสังคมไทย สำหรับพันธกิจตามกฎหมายของ สมศ. กำหนดไว้อย่างชัดเจน คือ การพัฒนาเกณฑ์การประเมินและวิธีการพัฒนาคุณภาพ รวมถึงการประเมินคุณภาพ

ของสถานศึกษาซึ่ง สมศ.ประเมินผลสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่ได้ประเมินส่วนย่อยและตามกฎหมายแล้วพันธกิจของ สมศ. มีดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2545: 82-86)

ประการแรก คือ การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งถือเป็นหน้าที่ของ สมศ.

ประการที่สอง คือ การพัฒนามาตรฐานและเกณฑ์การประเมิน

ประการที่สาม คือ การรับรองผู้ประเมินภายนอก

ประการที่สี่ คือ การกำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก

ประการที่ห้า คือ พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่หก คือ เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นประจำต่อรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

สมศ.มีจุดมุ่งหมายว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุขตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

วัตถุประสงค์ของ สมศ.ที่จะการดำเนินการเรื่องประกันคุณภาพการศึกษาโดยกฎหมาย กำหนดไว้ชัดเจนว่าสถานศึกษาทุกแห่งได้รับการประเมินภายนอกจากผู้ประเมินที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับอย่างน้อย 1 ครั้ง ในรอบ 5 ปี โดยได้รับการประเมินภายนอกครั้งแรกภายในปี พ.ศ.2548 ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นและในการประเมินคุณภาพสถานศึกษาทุกแห่งจะได้รับการประเมินภายนอกโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2545: 87-88) หลังจากที่ได้ดำเนินการประเมินสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเริ่มตั้งแต่การนำร่องในปี พ.ศ.2544 จนถึงปัจจุบัน สมศ.ได้ประเมินคุณภาพสถานศึกษาไปแล้วและอยู่ระหว่างการประเมินทั้งสิ้น 6,523 โรงเรียน ข้อมูล ณ วันที่ 23 พฤษภาคม 2546 จำแนกเป็น ดังนี้ (ประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา. 2546(6): 6)

1. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	5,252 แห่ง
2. สถานศึกษาสังกัด กรมสามัญศึกษา	550 แห่ง
3. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	171 แห่ง
4. สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร	331 แห่ง
5. สถานศึกษาสังกัดกรมศาสนา	9 แห่ง
6. สถานศึกษาสังกัดเทศบาล	120 แห่ง

นอกจากภารกิจในการพัฒนาระบบมาตรฐานและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก การกำกับดูแลการประเมินคุณภาพภายนอกและจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีเพื่อเผยแพร่แล้ว สมศ.ยังมีการทำงานในการพัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกให้การรับรอง

ผู้ประเมินภายนอกรวมทั้งการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประเมิน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นผู้ประเมินอีกด้วย

4.3 ผู้ประเมินภายนอก

ผู้ประเมินภายนอก คือ บุคคลทั้งที่เป็นนักวิชาการ/วิชาชีพ หรือผู้ประกอบการ/ผู้แทนชุมชนที่มีคุณสมบัติตามที่ สมศ.กำหนดและได้รับการรับรองให้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญหรือคุณวุฒิ พร้อมทั้งบุคลิกภาพและเจตคติที่เหมาะสมของผู้ประเมิน โดยผู้ประเมินภายนอกจะต้องปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพโดยยึดถือบทบาทในลักษณะ “เพื่อนร่วมวิชาชีพ” และเป็น “กัลยาณมิตร” กับสถานศึกษาและชุมชนที่ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้จากกันและกัน (สมศ. 2545: 11)

หน้าที่สำคัญของคุณผู้ประเมินภายนอก มีดังนี้ (สมศ. 2545: 12-15)

1. ตรวจสอบสถานศึกษาสร้างความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพให้กับบุคลากรของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบหลักฐานข้อมูลเพื่อยืนยันสภาพความเป็นจริงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่สถานศึกษาได้รายงานไว้ในรายงานการประเมินตนเองและตามหลักฐานที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงที่ไม่ได้อยู่ในรายงานการประเมินตนเอง
3. ตรวจสอบกระบวนการและวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการได้มาซึ่งข้อมูลรวมทั้งหลักฐานที่ระบุในรายงานการประเมินตนเองมีความเหมาะสม ครบคลุม และน่าเชื่อถือ
4. ตรวจสอบผลการพัฒนาเทียบกับเป้าหมาย/แผนพัฒนาของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่ สมศ. กำหนดเพื่อการประเมินภายนอก รวมทั้งตรวจสอบเป้าหมาย/แผนพัฒนาที่สถานศึกษาจะดำเนินการต่อไป เพื่อดูความสอดคล้องกับผลการประเมิน
5. ประมวล วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานประเมินภายนอก พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
6. รายงานผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาต่อ สมศ.

ในการทำหน้าที่ของผู้ประเมิน นอกจากคุณสมบัติดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประเด็นและสาระสำคัญที่ผู้ประเมินจะต้องพิจารณา “ตัดสิน” เกี่ยวกับความเหมาะสม พร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญและผู้ที่มีประสบการณ์ ผู้ประเมินต้องปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยยึดจรรยาบรรณของผู้ประเมิน ดังนี้ (สมศ. 2545: 13-14)

1. มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผล มีหลักฐานสนับสนุนและมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่ยอมให้อิทธิพลใดเบี่ยงเบนผลการประเมินให้ผิดไปจากความเป็นจริง การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง ถือเป็นการรายงานเท็จด้วย
2. ต้องไม่ประพฤติให้เสื่อมเสียแก่ชื่อเสียงของตนหรือแก่ชื่อเสียงของสำนักงาน

3. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลและสถานศึกษาที่ได้รับระหว่างการตรวจเยี่ยมและการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างเคร่งครัด

4. ไม่รับและไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา เช่น ไม่รับอำมิสสินจ้าง รางวัล ของขวัญ ของกำนัล การต้อนรับ การรับรองและการอำนวยความสะดวกจากสถานศึกษาที่เกินความจำเป็น

5. ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเองหรือผู้อื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมโดยใช้ข้อมูลใดๆ ซึ่งสำนักงานยังไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ และไม่ดำเนินการใดๆ ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ต่อสำนักงาน

6. ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่สำนักงานกำหนด

ดังนั้น ผู้ประเมินจึงจำเป็นต้องธำรงรักษาและทรงไว้ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม ดังต่อไปนี้ (วิเชียร ชิวพิมาย. 2546: 4)

1. เป็นผู้ที่มีความเที่ยงตรง ต้องมีความรู้ความสามารถหรือมีศักยภาพอย่างเพียงพอในการประเมินได้ตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีความรู้และมีความรอบรู้ว่าจะต้องประเมินอะไร ประเมินเพื่ออะไร และจะใช้วิธีการประเมินอย่างไร ตลอดจนสามารถให้คุณค่าหรือกำหนด คุณค่าของผลการประเมินได้อย่างเที่ยงตรง ผลการประเมินต้องสามารถใช้ในการอ้างอิงได้

2. เป็นผู้ที่สามารถกำหนดระบบการประเมิน ออกแบบการประเมินได้อย่างครอบคลุม ครบถ้วนสมบูรณ์ เหมาะสมตามคุณลักษณะของส่วนบุคคลของหน่วยงานและขององค์การที่จะทำการประเมินโดยไม่ลำเอียง เลือกทำการประเมินเพียงคนใดคนหนึ่งหรือเพียงหน่วยใดหน่วยหนึ่งเท่านั้น

3. เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้ศาสตร์ทางการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัดตามหลักวิชาการ กำหนดเกณฑ์และตัดสินใจอย่างยุติธรรมปราศจากความลำเอียง ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตรงตามหลักฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์

4. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ใช้หลักวิชาการวัดและประเมินผลไปในทางเสื่อมเสียและนำมาซึ่งความเสื่อมเสียในเกียรติภูมิของนักประเมิน ไม่แปลงข้อมูลข้อเท็จจริง ไม่แก้ข้อมูลข้อเท็จจริง ไม่กระทำการใดๆ กับข้อมูลข้อเท็จจริงที่จะส่งผลให้การประเมินผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงตามสภาพการณ์

5. มีความรับผิดชอบ ผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบงานการวัดประเมินตามภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบผลงานการวัดและประเมินด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม ต้องดำเนินการประเมินให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของการวัดและประเมินและต้องดำเนินการสอดคล้องตามแผนการดำเนินการและแผนปฏิบัติการที่กำหนด ภายใต้กฎระเบียบขององค์การ

6. มีความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาในการวัดและประเมินอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ประเมินต้องเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบพิจารณาเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วนทุกมิติ ทุกแง่ทุกมุม ในทุกระบบและทุกระบวนการเพื่อช่วยให้ผลการวัดและประเมินมีความเที่ยงตรง

7. มีความมานะพยายาม มีความอดทนหรือมีความวิริยะ อุตสาหะ ไม่ท้อถอย ในการวัดและประเมินเพราะการวัดและประเมินเป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ อดทนทุ่มเทกำลังกาย กำลังสติปัญญา ต้องต่อสู้กับความเหนื่อยยาก เบื่อหน่ายและท้อแท้ ฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวัดและประเมินจึงต้องมีวิริยะอุตสาหะ มีความมานะพยายาม อดทน เพื่อให้ได้หลักฐานข้อมูลข้อเท็จจริงที่จะช่วยให้การวัดและประเมินมีคุณค่าบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

8. มีความรู้ มีความรอบรู้ รู้เท่าทันในความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของศาสตร์ ในการวัดประเมิน รู้เท่าทันและมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ใหม่ๆ หรือนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการวัดและประเมินในยุคปัจจุบัน

ในส่วนของการเก็บข้อมูลของผู้ประเมินภายนอกต้องเน้นการตรวจสอบหรือหาร่องรอยหลักฐาน และประเมินจากหลักฐาน 3 ประเภท ได้แก่ (สมศ. 2545: 81-82)

1. ประเมินความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา (Awareness)

1.1 ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐานเกี่ยวกับความตระหนักของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพหรือสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและต้องการการพัฒนา

1.2 ผู้ประเมินภายนอกยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักถึงความสำคัญของบุคลากรในสถานศึกษาจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐานซึ่งรวบรวมได้จากข้อ 1.1 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความตระหนักถึงความสำคัญ (Awareness)

2. การประเมินความพยายามในการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน (Attempt)

2.1 ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐานเกี่ยวกับกิจกรรม กระบวนการ โครงการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน บุคลากร สถานศึกษา

2.2 ผู้ประเมินภายนอกยืนยัน Attempt ของสถานศึกษาจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่ได้จากข้อ 2.1 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความพยายามในการดำเนินงาน (Attempt)

3. การประเมินสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานตามมาตรฐาน (Achievement)

3.1 ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบข้อมูล ร่องรอย หลักฐานวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการประเมินคุณภาพ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของวิธีการประเมินของสถานศึกษาและยืนยันผลการประเมินของสถานศึกษา

3.2 ผู้ประเมินภายนอกเก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐานเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษา ในมาตรฐานด้านต่างๆ ด้วยวิธีการของผู้ประเมินภายนอก เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลทางอ้อม เป็นต้น

3.3 ยืนยันผลการประเมินจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐานจากข้อ 3.1 และ 3.2 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของผู้เรียน (Achievement)

เมื่อคณะผู้ประเมินทำการประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่งแล้วจะจัดทำรายงานผลการประเมินส่ง สมศ.แล้วส่งให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้ง หากสถานศึกษาไม่มีข้อทักท้วง สมศ. จะส่งรายงานให้

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา แต่กรณีที่มีข้อทักท้วงจากสถานศึกษา จะมีการส่งรายงานให้คณะกรรมการพิจารณาข้อทักท้วงก่อน จากนั้น สมศ.จึงจะให้การรับรองรายงานผลการประเมิน และเผยแพร่ ขั้นตอนนี้ยังไม่ใช้ขั้นตอนสุดท้ายหลังการรับรองรายงานแล้ว สมศ.จะต้องติดตามผลการพัฒนาสถานศึกษาตามที่ได้รับการประเมินแล้วจึงรายงานประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นขั้นสุดท้าย เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ (สมศ. 2543: 14)

การประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่เป็นกลางจึงมีความสำคัญและจำเป็น เพราะจะทำให้เกิดกลไกในการตรวจสอบอย่างจริงจัง รวมทั้งกระตุ้นให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาต้องมีการประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและผู้ประเมินที่มีคุณลักษณะที่ดีมีส่วนสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินยอมรับผลการประเมินอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง และส่งผลให้การประเมินบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการประเมินได้

5. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษานครนายกที่ได้รับการประเมิน

ภายนอก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก เป็นหน่วยงานในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่ให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์จัดตั้งงบประมาณอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษาและแต่งตั้งสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบและกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ติดตาม ดูแลและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานงานและการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดรวมทั้งสิ้น จำนวน 171 แห่ง ในเขตพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครนายก จำนวน 64 แห่ง อำเภอบ้านนา จำนวน 44 แห่ง อำเภอองครักษ์ จำนวน 43 แห่ง และอำเภอปากพลี จำนวน 20 แห่ง แยกเป็นสถานศึกษาที่ทำการเปิดสอนในระดับประถมศึกษา จำนวน 144 แห่งและเปิดสอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 11 แห่ง และสถานศึกษาเอกชน จำนวน 16 แห่ง

ในระหว่างปีการศึกษา 2545 – 2546 มีสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. จำนวนทั้งสิ้น 53 แห่ง ดังแสดงในตาราง 1

ที่	ชื่อสถานศึกษา	ที่	ชื่อสถานศึกษา
1	โรงเรียนอนุบาลนครนายก	27	โรงเรียนวัดเกาะกระชาย
2	โรงเรียนวัดสบกเขียว	28	โรงเรียนวัดดอนยอ
3	โรงเรียนวัดท่าด่าน	29	โรงเรียนวัดท่าข่อย
4	โรงเรียนวัดพราหมณี	30	โรงเรียนวัดสันติวัฒนาราม
5	โรงเรียนบ้านดงวิทยาการ	31	โรงเรียนวัดวังไทร
6	โรงเรียนวัดอรุณรังษี	32	โรงเรียนวัดคีรีวัน
7	โรงเรียนบ้านคลองหกวา	33	โรงเรียนวัดกุดตะเคียน
8	โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม	34	โรงเรียนนวม ราชานุสรณ์
9	โรงเรียนบ้านดอนกลาง	35	โรงเรียนมัธยมศรีจุฬา
10	โรงเรียนบ้านทำนบ	36	โรงเรียนบ้านปากคลอง 17
11	โรงเรียนบ้านหัวหมอน	37	โรงเรียนวัดประสิทธิเวช
12	โรงเรียนบ้านคลอง 22	38	โรงเรียนวัดโพธิ์แท่น
13	โรงเรียนบ้านปลายคลอง 22	39	โรงเรียนวัดพลอยกระจ่างศรี
14	โรงเรียนบ้านเตยใหญ่	40	โรงเรียนบ้านลาดช้าง
15	โรงเรียนบ้านคลอง 14	41	โรงเรียนบ้านปากคลอง 31
16	โรงเรียนบ้านคลองใหญ่	42	โรงเรียนบ้านคลอง 1
17	โรงเรียนชุมชนวัดเขียวโอสถ	43	โรงเรียนวัดกุฎีเตี้ย
18	โรงเรียนวัดทองย้อย	44	โรงเรียนอนุบาลบ้านนา
19	โรงเรียนบ้านคลอง 33	45	โรงเรียนวัดทองจรรยา
20	โรงเรียนบ้านเขาไม้ไผ่	46	โรงเรียนบ้านคลอง 31
21	โรงเรียนบ้านเขาหัวนา	47	โรงเรียนวัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม
22	โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา	48	โรงเรียนวัดอัมพวัน
23	โรงเรียนวัดพรหมเพชร	49	โรงเรียนบ้านนา "นายกพิทยากร"
24	โรงเรียนชลนายกสงเคราะห์	50	โรงเรียนเลขธรรมกิตติวิทยาคม
25	โรงเรียนวัดหนองทองทราย	51	โรงเรียนวัดโพธิ์
26	โรงเรียนวัดสันตยาราม	52	โรงเรียนบ้านดงแขวน
		53	โรงเรียนวัดเกาะกา

ตาราง 1 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก
ระหว่างปีการศึกษา 2545 – 2546

ที่มา: กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก.
รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก. (2546: ภาคผนวก)

จากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก สรุปผลการประเมินคุณภาพในภาพรวม คุณภาพด้านผู้เรียนคุณภาพด้านครู ผู้สอนและคุณภาพด้านผู้บริหาร เป็นดังนี้ (สพท.นครนายก. 2547:72-77)

1. คุณภาพด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน

ระดับคุณภาพดี

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ระดับคุณภาพผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ระดับคุณภาพที่ควรปรับปรุง

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. คุณภาพด้านครูผู้สอน มาตรฐานด้านครูผู้สอน จำนวน 2 มาตรฐาน

ระดับคุณภาพดี

มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

ระดับคุณภาพผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. คุณภาพด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน

ระดับคุณภาพดี

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธและความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการระดับคุณภาพผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ในการนำเสนอรายงานสรุปผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อผู้ประเมินภายนอกกับการรายงานผลการประเมินของผู้ประเมินภายนอก มีความสอดคล้องกัน มีเพียงบางมาตรฐานที่ผู้ประเมินมีความเห็นว่าอยู่ในระดับสูงกว่าที่สถานศึกษาประเมินตนเอง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านการบริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานและการประเมินโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยศึกษาพบว่า มีงานวิจัยที่สอดคล้องกับเรื่องดังกล่าว ดังนี้

6.1 งานวิจัยในประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539: 46-47) ได้ศึกษาการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศ จำนวน 31,419 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัดที่ผ่านทุกมาตรฐานจำแนกตามขนาดโรงเรียนปริมาณการผ่านมาตรฐาน และขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกกล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ผ่านมาตรฐานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

สมบุรณ์ ชูสินธุ์ (2539: 75-80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 12 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมทุกงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากงานธุรการ งานปกครองนักเรียน งานบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานบริการและงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนไม่ต่างกันส่วนขนาดของโรงเรียนกลับส่งผลต่อการบริหารงานโดยรวมทุกด้านต่างกัน

สุพัฒน์ พรหมวัง (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการดำเนินการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานอยู่ในระดับมาก

สุวรรณ วิลาวัณย์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาศูนย์ปฏิบัติการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ดีเป็นส่วนใหญ่และระดับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ภาคปฏิบัติของการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานของการประกันคุณภาพการศึกษาได้ ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ คือ ครูฝ่ายปฏิบัติการสอนไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากแนวเดิมมิได้กระทำเพื่อให้เด็กมีกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและหาองค์ความรู้อย่างแท้จริง กระบวนการกำกับ ติดตาม การ นิเทศและประเมินผลจากองค์กรภายนอกเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลให้ครูฝ่ายปฏิบัติการสอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายต่อไป

สุวิทย์ ยันอินทร์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า ด้านมาตรฐานโรงเรียนมีปัญหาการบริหารงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารงานอันดับหนึ่งคือ การส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีสอนที่หลากหลาย อันดับสุดท้ายคือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ ด้านการปฏิรูปการเรียนการสอนมีปัญหาการบริหารงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารงานอันดับหนึ่งคือ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินและปรับปรุงตนเอง และอันดับสุดท้ายคือ การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ หลักสูตรและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น

เพ็ญศรี ศษศิลา (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้นำผลการประเมินมาใช้ทุกประเด็นโดยเฉพาะมาตรฐานที่ไม่ผ่านการประเมินด้านปัจจัยคือ ครูมีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการคือ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักการและความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและปัญหาที่พบคือ ครูขาดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ขาดการวิจัยและนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้

สวัสดิ์ แก้วศักดิ์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541 เพื่อเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น พบว่าด้านผลผลิตมีผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนด้านคุณภาพนักเรียนชั้นอนุบาล 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "สูง" ด้านกระบวนการมีผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ มาตรฐานโรงเรียน ด้านการเรียนการสอนโดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนด้านการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับ "สูง" และแนวทางปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษา การวิเคราะห์หน่วยงานตามสภาพ

ความเป็นจริงและให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการประเมินภายในและการประเมินภายนอก

ทำเนียบ มหาพรหม (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงลำดับคือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยและด้านผลผลิต เพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาดีขึ้นควรดำเนินการคือ ให้อาจารย์ตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้เต็มศักยภาพและประสิทธิภาพ

สถิต ยังกง (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนที่มีต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า บุคลากรโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และเรื่องที่เห็นด้วยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 7 ด้าน คือ การศึกษาและการเตรียมการ พัฒนาระบบสารสนเทศ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดวางตัวบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและยังพบว่าปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาในระบบประกันคุณภาพ เรื่องที่เป็นปัญหาสูงสุดในแต่ละด้านคือ จำนวนครูและบุคลากรอื่นไม่เพียงพอ ความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลและความเข้าใจเรื่องเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา บุคลากรยังไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว

จิตรภณ พลสมักร (2544: 80-82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2541 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความคิดเห็นของครู โดยรวมต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐานเรียงลำดับตั้งแต่การประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางเห็นว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่โรงเรียนขนาดเล็กเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ศุภชัย ชนะดี (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครู อาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าบุคลากรโดยส่วนรวมเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและมาตรฐานอยู่ในระดับมากเช่นกัน สำหรับขนาดของโรงเรียนที่ต่างกันเห็นว่า การปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่ต่างกันและไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดโรงเรียนต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานส่วนปัญหาที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ได้จัดลำดับไว้ คือ ปัญหาการขาดแคลน

บุคลากร ปัญหาการจัดสวัสดิการ ปัญหาขาดแคลนงบประมาณ ปัญหาขาดความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียนรวมถึงปัญหาการขาดการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้

ปัญญา ปรารภทอง (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่าการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย สภาพการดำเนินงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันโดยรวมและด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน มีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการดำเนินงานมากกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนด้านการกำหนด มาตรฐานโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แพตทรีเซีย (สุรพล ศรีตัน. 2543: 43; อ้างอิงมาจาก Patricia. 1994: 4-8) ได้ศึกษาการประเมินก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษากลไกทางสังคมช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและควบคุมการประเมิน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ครูต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน ซึ่งต้องดำเนินไปอย่างมีเหตุผลและกระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาในการประกันคุณภาพการศึกษาจนถึงการประเมินครูในสถานศึกษาซึ่งต้องเกิดการพัฒนาย่างชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือกับการใช้ข้อสอบภายนอกโรงเรียน มีการควบคุมจากส่วนกลางในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐานและในประเทศออสเตรเลียมีการนำเอาระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป

เมอริทเซ็น (Mouritsen. 1997: 236) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและประยุกต์ใช้รูปแบบการศึกษาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของโรงเรียนในเขตยูทา พบว่า มีการใช้งบประมาณสูงมากในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา จำแนกเป็น 4 กิจกรรม คือ การป้องกัน การทดสอบ การประกันนักเรียนและการออกกลางคัน การบันทึกข้อมูลค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการป้องกันต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ของงบประมาณโดยรวมเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงถึงการปรับปรุงคุณภาพที่กำหนดในการศึกษา

ชีฮาน (Sheahan. 1997: 184) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้การรับรองและการกำหนดคุณภาพการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการพัฒนาโดยความร่วมมือจากสถาบันทางการศึกษาระดับสูงกว่ามัศึกษาระหว่างรัฐบาลกลางและมลรัฐแต่ละรัฐ ซึ่งการให้การรับรองจะมีองค์กรที่ดูแลด้านคุณภาพการศึกษาเป็นพี่เลี้ยงและอนุมัติว่าสถาบันใดสมควรได้รับการ

รับรองในการศึกษาค้นคว้า ได้ศึกษาจากประวัติความเป็นมาของการให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รวบรวมความคิดเห็นและเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับสูงและสถาบันรับรองคุณภาพการศึกษาชั้นนำ เก็บข้อมูลจากผู้นำการศึกษาระดับสูงโดยการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นและสาระสำคัญผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า กฎหมายของรัฐที่บังคับใช้กำหนดให้มีการดำเนินการรับรองคุณภาพการศึกษาระดับสูง การให้การรับรองคือเครื่องมือที่ดีที่สุดในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสูงของสหรัฐอเมริกา เพราะทำให้การดำเนินการทางการศึกษามีความเท่าเทียมกัน การวัดการเรียนรู้ของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาระดับสูงในชุมชนเต็มไปด้วยกลอุบายทำให้ต้องเพิ่มกฎ ระเบียบของรัฐบาลกลาง กฎหมายของรัฐเพื่อใช้ในการบอกถึงคุณภาพสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาในระดับสูงเป็นสิ่งที่ยากจะอธิบายได้

เฮวาร์ด (Hayward. 1998: Abstract) ได้ศึกษาวิจัยโดยนำปรัชญาในการจัดการด้านคุณภาพโดยรวมในเชิงธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านคุณภาพทางการศึกษา คุณภาพของเครื่องมือและเทคนิคได้ให้องค์กรที่จัดการด้านคุณภาพตรวจสอบคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในโรงเรียนในระหว่างดำเนินการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ในการบริหารจัดการมีความต้องการที่จะให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างชัดเจน โรงเรียนจะมีปรัชญาและแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างจากการแข่งขันในด้านอื่นๆ ความต้องการเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาจะถูกใช้เพื่อให้การรับรองตามสภาพจริงเป็นที่ปรากฏการศึกษางานวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษาของแอฟริกาใต้ ต้องใช้เวลามากกว่า 3 ปี พออย่างเข้าปีที่ 4 ของการศึกษา ได้ศึกษาการจัดการด้านคุณภาพการศึกษาโดยใช้เครื่องมือศึกษากับผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาถึงคุณภาพของผู้เรียนและครูตลอดจนหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การพัฒนา การบริหารด้านการเงิน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะบอกให้ทราบถึงประสิทธิผลของการจัดการศึกษา ในช่วงปีที่ 4 เป็นช่วงสุดท้ายของงานวิจัยมี การสุ่มถามไปยังผู้ปกครองในชุมชนเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าในการดำเนินการจัดการด้านคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอหลักในการจัดการด้านคุณภาพเพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่โรงเรียนในแอฟริกาใต้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้โรงเรียนได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินมากขึ้นแม้ว่าทางด้านปรัชญาคุณภาพการศึกษาในแอฟริกาจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน โรงเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงเท่านั้น

ฟรอยท์ (วณิ ธรรมสุริยะ. 2545: 111; อ้างอิงจาก Floit. 2000) ได้ศึกษาผลกระทบของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกต่อโรงเรียนในมลรัฐอิลลินอยซ์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการทบทวนการดำเนินงานจากภายนอกจะมีส่วนช่วยให้กระบวนการพัฒนาโรงเรียนแบบบูรณาการและการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือไม่ โดยที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากรายงานการประเมินภายนอก และรายงานข้อเสนอแนะจากโรงเรียนที่ได้รับการประเมิน ผลการวิจัยพบว่า รายงานการประเมินภายนอก (External Review Exit Report) และรายงานข้อคิดเห็นจากโรงเรียนที่ถูกประเมิน

(Response Report) อาจไม่มีส่วนช่วยกระบวนการพัฒนาโรงเรียนแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาหลายอย่างยังไม่ต่อเนื่อง

โดยสรุปแล้วการบริหารโรงเรียน ขนาดโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์เชิงบวก คือ โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีผลสัมฤทธิ์ในการบริหารดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และส่วนใหญ่ผู้บริหารจะมีระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี สำหรับปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารระดับหนึ่ง คือการส่งเสริมการสอนให้ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ในส่วนของผลการประเมิน ผู้บริหารได้นำผลการประเมินมาใช้ทุกประเด็นโดยเฉพาะมาตรฐานที่ไม่ผ่านการประเมิน นอกจากนี้ความคิดเห็นของบุคลากรภายในโรงเรียนที่มีต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และเรื่องที่เห็นด้วย อยู่ในระดับมากที่สุดคือ เรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประกันคุณภาพ การศึกษาจึงเป็นกลไกทางสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอก โดยนำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลาง ซึ่งอ้างอิง ไปสู่การ ยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และการรับรองคือเครื่องมือที่ดีที่สุดในการประกันคุณภาพ การศึกษาการบริหารจัดการก็มีความต้องการที่จะให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างชัดเจน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการรวบรวมผลการประเมินคุณภาพภายนอกและศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครนายก โดย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 แยกเป็นดังนี้

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 65 คน
 - 1.1.1 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 40 คน
 - 1.1.2 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 10 คน
 - 1.1.3 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 15 คน
- 1.2 ครูผู้สอน จำนวน 869 คน
 - 1.2.1 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 383 คน
 - 1.2.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 247 คน
 - 1.2.3 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 239 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 จำนวน 53 แห่ง ใช้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ดังนี้

- 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน จำนวน 37 คน
 - 2.1.1 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 15 คน

2.1.2 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 10 คน

2.1.3 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 12 คน

2.2 ครูปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน จำนวน 99 คน

2.2.1 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 15 แห่ง เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง
สถานศึกษาละ 3 คน รวมจำนวน 45 คน

2.2.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 10 แห่ง เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง
สถานศึกษาละ 3 คน รวมจำนวน 30 คน

2.2.3 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 แห่ง เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง
สถานศึกษาละ 8 คน รวมจำนวน 24 คน

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	จำนวน สถานศึกษา	ผู้บริหาร	ครู	รวม	จำนวน สถานศึกษา	ผู้บริหาร	ครู	รวม
1. ขนาดใหญ่	3	15	239	254	3	12	24	36
2. ขนาดกลาง	10	10	247	257	10	10	30	40
3. ขนาดเล็ก	40	40	383	423	15	15	45	60
รวม	53	65	869	934	28	37	99	136

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบบันทึกผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก โดยขอความอนุเคราะห์ใช้ข้อมูลจากแบบรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานศึกษา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

1. ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.1 ผู้บริหาร
 - 1.2 ครูผู้สอน
2. ขนาดสถานศึกษา
 - 2.1 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนเกินกว่า 1,000 คนขึ้นไป
 - 2.2 ขนาดกลาง มีนักเรียน 301-1,000 คน
 - 2.3 ขนาดเล็ก มีนักเรียนน้อยกว่า 300 คน
3. ปีการศึกษาที่รับการประเมิน
 - 3.1 ปีการศึกษา 2545
 - 3.2 ปีการศึกษา 2546

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาจำนวน 14 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เมื่อเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ตามมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 ข้อ มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 ข้อ และมาตรฐานด้านครู จำนวน 2 ข้อ ในแต่ละข้อแยกเป็นดังนี้

ข้อแรก เป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อผลการประเมินในภาพรวมแต่ละด้าน

ข้อสอง เป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อผลการประเมินที่เป็นจุดเด่น

ข้อสาม เป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อผลการประเมินที่เป็นจุดที่ควรพัฒนา

แบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาจำนวน 14 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นว่าผู้ประเมินปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด ตามมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 ข้อ มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 ข้อ และมาตรฐานด้านครู จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ แบบสอบถามตอนที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาของ สมศ.

2. รวบรวมรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

3. สร้างแบบบันทึกผลการประเมินคุณภาพภายนอก ผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

4. สำรวจผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยรวม จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่รวบรวมในข้อ 2

5. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกและความคิดเห็นที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543: 75–76)

6. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้แบบสอบถามและข้อคำถาม มีความถูกต้องชัดเจน

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ เพื่อให้มีความเที่ยงตรงถูกต้องตามโครงสร้าง เนื้อหาและสำนวนภาษา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์

8. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

9. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98

10. เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อปรับปรุง แล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบข้อคำถามให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างเนื้อหาและความถูกต้องของภาษาที่ใช้

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลกับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. นำส่งแบบสอบถามให้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและรับคืน จำนวน 136 ชุด โดยประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

3. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 136 ฉบับ ผู้ตอบแบบสอบถามตอบอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ร้อยละ 100 และตรวจให้คะแนนแบบสอบถามโดยกำหนดวิธีการและเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

2. ให้รหัสในแบบสอบถามตามที่กำหนด ดังนี้

2.1 คำถามตอนที่ 1 ใช้วิธีให้คะแนนโดยนับความถี่แล้วนำมาหาค่าร้อยละ

2.2 คำถามตอนที่ 2 ใช้วิธีตรวจให้คะแนนของตัวเลือกที่เป็นคำตอบในแต่ละข้อ นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน 5 เมื่อตอบในช่อง เห็นด้วยมากที่สุด

ให้คะแนน 4 เมื่อตอบในช่อง เห็นด้วยมาก

ให้คะแนน 3 เมื่อตอบในช่อง เห็นด้วยปานกลาง

ให้คะแนน 2 เมื่อตอบในช่อง เห็นด้วยน้อย

ให้คะแนน 1 เมื่อตอบในช่อง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2.3 คำถามตอนที่ 3 ใช้วิธีตรวจให้คะแนนของตัวเลือกที่เป็นคำตอบในแต่ละข้อ นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน 5 เมื่อเห็นว่า ผู้ประเมินปฏิบัติมากที่สุด

ให้คะแนน 4 เมื่อเห็นว่า ผู้ประเมินปฏิบัติมาก

ให้คะแนน 3 เมื่อเห็นว่า ผู้ประเมินปฏิบัติปานกลาง

ให้คะแนน 2 เมื่อเห็นว่า ผู้ประเมินปฏิบัติน้อย

ให้คะแนน 1 เมื่อเห็นว่า ผู้ประเมินปฏิบัติน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลของความถี่เห็นต่าง ๆ โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.3 ตรวจสอบคุณภาพ หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)

2.4 วิเคราะห์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกและความคิดเห็นต่อความเป็นปณัยของการประเมินคุณภาพภายนอก โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและรวมทุกด้าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพ หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณค่าร้อยละ (Percentage)
3. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของความคิดเห็นต่างๆ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา และความเป็นปณัยของผลการประเมินคุณภาพภายนอก จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)
5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา และความเป็นปณัยของการประเมินคุณภาพภายนอก จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมินโดยการทดสอบค่า t-test และ F-test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ใน t – distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ใน F – distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกจำแนกเป็น ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งสรุปจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ. ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกจำแนกเป็น ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา ซึ่งสรุปจากรายงานการประเมิน

คุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านผู้เรียน จำแนก ตามรายมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน จำแนกตามรายมาตรฐาน

มาตรฐานด้านผู้เรียน	ระดับคุณภาพ/สถานศึกษา (N=53)					
	ควรปรับปรุง		พอใช้		ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์	-	-	10	18.90	43	81.10
2. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์	2	3.80	37	69.80	14	26.40
3. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตร	-	-	33	62.30	20	37.30
4. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง	1	1.90	26	49.10	26	49.10
5. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการ ทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ	-	-	9	17.00	44	83.00
6. ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี	-	-	-	-	53	100
7. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	-	-	8	15.10	45	84.90

จากตาราง 3 พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน ผลสรุปโดยภาพรวม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับคุณภาพดี ระดับคุณภาพดีมากที่สุด คือ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีร้อยละ 100 ระดับคุณภาพพอใช้มากที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์ ร้อยละ 69.80 และระดับคุณภาพควรปรับปรุงมากที่สุดร้อยละ 3.80

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา มาตรฐานด้านผู้เรียน ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา มาตรฐานด้านผู้เรียน จำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน/ตัวบ่งชี้	สถานศึกษา (N=53)	
	จำนวน	ร้อยละ
<u>ผลสรุปจุดเด่น</u>		
1. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ		
- มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (ผลการประเมินเป็นไปตามตัวบ่งชี้)	31	58.49
2. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี		
- มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดจากสิ่งมอมเมา (ผลการประเมินเป็นไปตามตัวบ่งชี้)	31	58.49
<u>ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา</u>		
1. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร		
- มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (ผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้)	47	86.79

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เรียนมีจุดเด่นมากที่สุดด้านความมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ร้อยละ 58.49 และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดจากสิ่งมอมเมา ร้อยละ 58.49 ผู้เรียนมีจุดที่ควรพัฒนามากที่สุดด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ร้อยละ 86.79 ซึ่งผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านผู้บริหาร
จำแนกตามรายมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5
มาตรฐาน จำแนกตามรายมาตรฐาน

มาตรฐานด้านผู้บริหาร	ระดับคุณภาพ/สถานศึกษา (N=53)					
	ควรปรับปรุง		พอใช้		ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา	-	-	14	26.40	39	73.60
2. สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และ ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษา	-	-	1	1.90	52	98.10
3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการ เรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	-	-	19	35.80	34	64.20
4. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถ ในการบริหารจัดการ	-	-	2	3.80	51	96.20
5. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	-	-	26	49.10	27	50.90

จากตาราง 5 มาตรฐานด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน ผลสรุปโดยภาพรวมส่วนใหญ่มีระดับ
คุณภาพดี ระดับคุณภาพดีมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ
ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ร้อยละ 98.10 ส่วนระดับคุณภาพพอใช้มากที่สุด คือ สถานศึกษามี
หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ร้อยละ 49.10

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา มาตรฐานด้านผู้บริหาร ผลปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้

มาตรฐานด้านผู้บริหาร/ตัวบ่งชี้	สถานศึกษา (N=53)	
	จำนวน	ร้อยละ
<u>ผลสรุปจุดเด่น</u>		
1. สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา		
- ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา		
(ผลการประเมินเป็นไปตามตัวบ่งชี้)	27	50.94
<u>ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา</u>		
1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		
- มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์		
(ผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้)	34	64.15
2. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้		
- มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้		
(ผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้)	34	64.15

จากตาราง 6 พบว่า ผู้บริหารมีจุดเด่นมากที่สุดด้านสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา ร้อยละ 50.94 และมีจุดที่ควรพัฒนามากที่สุดด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ร้อยละ 64.15 ซึ่งผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้ และมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ร้อยละ 64.15 ซึ่งผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านครู จำแนกตาม
 ายมาตรฐาน ผลปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม มาตรฐานด้านครู จำนวน 2 มาตรฐาน
 จำแนกตามรายมาตรฐาน

มาตรฐานด้านครู	ระดับคุณภาพ/สถานศึกษา (N=30)					
	ควรปรับปรุง		พอใช้		ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้ เรียนเป็นสำคัญ	-	-	22	41.50	31	58.50
2. ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับ งานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ	-	-	9	17.00	44	83.00

จากตาราง 7 มาตรฐานด้านครู 2 มาตรฐาน ผลสรุปโดยภาพรวมมีระดับคุณภาพดี
 ระดับคุณภาพดีมากที่สุด คือ ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครู
 เพียงพอ ร้อยละ 83.00 ส่วนระดับคุณภาพพอใช้มากที่สุด คือ ความสามารถในการจัดการเรียน
 การสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร้อยละ 41.50

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่
 ควรพัฒนา มาตรฐานด้านครู ผลปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา
มาตรฐานด้านครู จำแนกตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้

มาตรฐานด้านผู้บริหาร/ตัวบ่งชี้	สถานศึกษา (N=53)	
	จำนวน	ร้อยละ
<u>ผลสรุปจุดเด่น</u>		
1. ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ - มีจำนวนครูตามเกณฑ์ (ผลการประเมินเป็นไปตามตัวบ่งชี้)	20	37.74
<u>ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา</u>		
1. ครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ - ครูมีความสามารถในการประเมินผลการเรียน การสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนา คุณภาพ (ผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้)	35	66.04

จากตาราง 8 พบว่า มาตรฐานด้านครูมีจุดเด่นมากที่สุดคือมีจำนวนครูตามเกณฑ์ ร้อยละ 37.74 และมีจุดที่ควรพัฒนามากที่สุดด้านความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ร้อยละ 66.04 ซึ่งผลการประเมินไม่เป็นไปตามตัวบ่งชี้

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตัวแปรตามตำแหน่ง
ขนาดสถานศึกษา และปีการศึกษาที่รับการประเมิน โดยแสดงจำนวนและค่าร้อยละ ผลปรากฏ
ดังตาราง 9

ตาราง 9 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดสถานศึกษา และปีการศึกษา ที่รับการประเมิน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ		
ผู้บริหารสถานศึกษา	37	27.21
ครูผู้สอน	99	72.79
รวม	136	100.00
ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	60	44.12
ขนาดกลาง	40	29.41
ขนาดใหญ่	36	26.47
รวม	136	100.00
ปีการศึกษาที่รับการประเมิน		
ปีการศึกษา 2545	45	33.09
ปีการศึกษา 2546	91	66.91
รวม	136	100.00

จากตาราง 9 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 136 คน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 44.12 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 โดยส่วนใหญ่ได้รับการประเมินในปีการศึกษา 2546 จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 66.91

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ความคิดเห็นต่อ ผลสรุปโดยภาพรวม	ขนาดสถานศึกษา						F
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. มาตรฐานด้านผู้เรียน	3.364	.722	3.521	.542	3.504	.590	.915
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร	3.300	.843	3.440	.672	3.589	.853	1.491
3. มาตรฐานด้านครู	3.500	.759	3.375	.638	3.722	.741	2.249
รวม	3.356	.669	3.486	.494	3.446	.538	.643

จากตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีความเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ในแต่ละรายมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู ไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปจุดเด่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปจุดเด่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ความคิดเห็นต่อ ผลสรุปจุดเด่น	ขนาดสถานศึกษา						F
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. มาตรฐานด้านผู้เรียน	3.350	.702	3.464	.509	3.420	.566	.436
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร	3.287	.831	3.375	.619	3.472	.722	.705
3. มาตรฐานด้านครู	3.425	.769	3.288	.619	3.569	.794	.252
รวม	3.339	.740	3.430	.643	3.515	.702	.928

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดเด่นในแต่ละรายมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู ไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ความคิดเห็นต่อ ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา	ขนาดสถานศึกษา						F
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. มาตรฐานด้านผู้เรียน	3.352	.715	3.471	.531	3.412	.572	.435
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร	3.430	.767	3.475	.734	3.483	.705	.074
3. มาตรฐานด้านครู	3.442	.759	3.513	.711	3.569	.812	.331
รวม	3.456	.679	3.392	.595	3.620	.659	1.251

จากตาราง 12 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา ในแต่ละรายมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู ไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน ผลปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ความคิดเห็นต่อ ผลสรุปโดยภาพรวม	ปีการศึกษาที่รับการประเมิน				t
	ปีการศึกษา 2545		ปีการศึกษา 2546		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. มาตรฐานด้านผู้เรียน	3.339	.552	3.501	.675	1.388
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร	3.307	.714	3.473	.841	1.135
3. มาตรฐานด้านครู	3.344	.673	3.609	.741	2.025*
รวม	3.314	.499	3.469	.622	1.451

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่รับการประเมินคุณภาพภายนอก ในปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก ไม่แตกต่างกัน ในมาตรฐานด้านผู้เรียน และมาตรฐานด้านผู้บริหาร ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกในปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกในมาตรฐานด้านครูดีกว่าปีการศึกษา 2545 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปจุดเด่น จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน ผลปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุป
จุดเด่น จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ความคิดเห็นต่อ ผลสรุปจุดเด่น	ปีการศึกษาที่รับการประเมิน				t
	ปีการศึกษา 2545		ปีการศึกษา 2546		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. มาตรฐานด้านผู้เรียน	3.318	.474	3.444	.669	1.137
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร	3.329	.629	3.378	.798	.361
3. มาตรฐานด้านครู	3.222	.719	3.522	.730	2.264*
รวม	3.323	.603	3.456	.744	1.045

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่รับการประเมินคุณภาพ
ภายนอกในปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดเด่น ไม่แตกต่างกัน
ในมาตรฐานด้านผู้เรียนและมาตรฐานด้านผู้บริหาร ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่รับ
การประเมินคุณภาพภายนอกในปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดเด่นในมาตรฐาน
ด้านครู ดีกว่าปีการศึกษา 2545 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผล
สรุปจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน ผลปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ความคิดเห็นต่อ ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา	ปีการศึกษาที่รับการประเมิน				t
	ปีการศึกษา 2545		ปีการศึกษา 2546		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. มาตรฐานด้านผู้เรียน	3.286	.619	3.462	.626	1.548
2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร	3.333	.689	3.519	.755	1.386
3. มาตรฐานด้านครู	3.378	.747	3.555	.758	1.288
รวม	3.315	.619	3.562	.655	2.111*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกในปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา ไม่แตกต่างกัน ในมาตรฐานด้านผู้เรียนและมาตรฐานด้านผู้บริหาร ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกในปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับจุดที่ควรพัฒนาในมาตรฐานด้านครูดีกว่าปีการศึกษา 2545 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อความเป็นปรนัยของผลการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานด้านครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลปรากฏดังตาราง 16

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อความเป็น
ปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและ
มาตรฐานด้านครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ความเป็นปรนัยของการประเมิน	ขนาดโรงเรียน						F
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D	
มาตรฐานด้านผู้เรียน							
1. มีการประเมินตามสภาพจริง	3.641	.767	3.725	.748	3.726	.651	.226
2. มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง	3.445	.866	3.607	.725	3.528	.864	.467
3. มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ	3.591	.725	3.654	.664	3.718	.572	.417
4. มีการประเมินอย่างโปร่งใส	3.607	.737	3.671	.649	3.722	.577	.344
5. ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้	3.493	.867	3.654	.705	3.579	.817	.483
รวม	3.555	.771	3.662	.673	3.655	.679	.347
มาตรฐานด้านผู้บริหาร							
1. มีการประเมินตามสภาพจริง	3.550	.886	3.765	.771	3.756	.638	1.182
2. มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง	3.360	.986	3.615	.779	3.483	.945	.931
3. มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ	3.507	.847	3.660	.747	3.733	.618	1.106
4. มีการประเมินอย่างโปร่งใส	3.513	.868	3.685	.734	3.739	.606	1.154
5. ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้	3.357	.992	3.725	.802	3.533	.950	1.901
รวม	3.457	.893	3.690	.739	3.649	.731	1.189
มาตรฐานด้านครู							
1. มีการประเมินตามสภาพจริง	3.650	.809	3.763	.832	3.681	.678	.252
2. มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง	3.533	.878	3.613	.764	3.583	.815	.116
3. มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ	3.533	.807	3.638	.759	3.708	.680	.630
4. มีการประเมินอย่างโปร่งใส	3.592	.810	3.663	.763	3.694	.679	.229
5. ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้	3.508	.909	3.675	.781	3.569	.829	.460
รวม	3.563	.817	3.670	.752	3.647	.724	.265

จากตาราง 16 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษามี
ความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอก ไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน

มีการประเมินตามสภาพจริง มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง มีการประเมินอย่างเป็นธรรม มีการประเมินอย่างโปร่งใส และผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านค-

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน ผลปรากฏดังตาราง 17

ตาราง 17 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ความเป็นปรนัยของการประเมิน	ปีการศึกษาที่รับการประเมิน				t
	ปีการศึกษา 2545		ปีการศึกษา 2546		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
มาตรฐานด้านผู้เรียน					
1. มีการประเมินตามสภาพจริง	3.648	.672	3.708	.757	.454
2. มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง	3.568	.683	3.488	.887	.532
3. มีการประเมินอย่างเป็นธรรม	3.635	.624	3.647	.691	.097
4. มีการประเมินอย่างโปร่งใส	3.654	.610	3.658	.699	.031
5. ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้	3.587	.703	3.551	.857	.246
รวม	3.618	.641	3.610	.754	.061
มาตรฐานด้านผู้บริหาร					
1. มีการประเมินตามสภาพจริง	3.671	.789	3.666	.801	.036
2. มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง	3.569	.801	3.418	.971	.903
3. มีการประเมินอย่างเป็นธรรม	3.618	.755	3.609	.772	.064
4. มีการประเมินอย่างโปร่งใส	3.618	.777	3.626	.768	.061
5. ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้	3.582	.854	3.477	.975	.617
รวม	3.612	.777	3.559	.829	.354

ตาราง 17 (ต่อ)

ความเป็นปรนัยของการประเมิน	ปีการศึกษาที่รับการประเมิน				t
	ปีการศึกษา 2545		ปีการศึกษา 2546		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
มาตรฐานด้านครู					
1. มีการประเมินตามสภาพจริง	3.767	.816	3.654	.763	.793
2. มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง	3.711	.801	3.500	.830	1.412
3. มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ	3.678	.799	3.577	.741	.728
4. มีการประเมินอย่างโปร่งใส	3.744	.788	3.588	.744	1.132
5. ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้	3.733	.837	3.495	.848	1.552
รวม	3.727	.781	3.563	.763	1.170

จากตาราง 17 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน มีความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอก ไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐานมีการประเมินตามสภาพจริง มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ มีการประเมินอย่างโปร่งใส และผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 ซึ่งผู้วิจัย
ดำเนินการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมผลการประเมินคุณภาพภายนอกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 จากรายงานการประเมินคุณภาพ
ภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ. และรวบรวมความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพ
ภายนอก โดยจำแนกเป็นผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและ
ผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก โดยจำแนกตาม
ขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอก
โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน

สมมติฐานในการวิจัย

1. สมมติฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 1.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม
ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน
 - 1.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อจุดเด่นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาด
สถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน
 - 1.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อจุดที่ควรพัฒนาไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม
ขนาดสถานศึกษาหรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน
2. สมมติฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินทั้ง 5 ประการ
 - 2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินตามสภาพจริงไม่แตกต่างกัน เมื่อ
จำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน
 - 2.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินมีความเที่ยงตรงไม่แตกต่างกันเมื่อ
จำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

2.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินมีความเป็นธรรมไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

2.4 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินมีความโปร่งใสไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

2.5 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการประเมินสามารถตรวจสอบได้ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา หรือจำแนกตามปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครนายก ที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 65 คน

1.1.1 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 40 คน

1.1.2 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 10 คน

1.1.3 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 15 คน

1.2 ครูผู้สอน จำนวน 869 คน

1.2.1 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 383 คน

1.2.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 247 คน

1.2.3 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 239 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ.ระหว่างปีการศึกษา 2545 ถึงปีการศึกษา 2546 จำนวน 53 แห่ง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน

2.1.1 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 15 คน

2.1.2 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 10 คน

2.1.3 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 12 คน

2.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน จำนวน 99 คน

2.2.1 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 45 คน

2.2.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 30 คน

2.2.3 ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 45 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกผลการประเมินคุณภาพภายนอกและแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. จัดทำเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบบันทึกการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก โดยขอความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลในแบบรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ตามมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 ข้อ มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 ข้อ และมาตรฐานด้านครู จำนวน 2 ข้อ รวมจำนวน 14 ข้อ ในแต่ละข้อแยกเป็นดังนี้

ข้อแรก เป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินในภาพรวมแต่ละด้าน

ข้อสอง เป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดเด่น

ข้อสาม เป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา

แบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อความเป็นประโยชน์ของการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด ตามมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 ข้อ มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 ข้อ และมาตรฐานด้านครู จำนวน 2 ข้อ รวมจำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ มีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ แบบสอบถามตอนที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ประธานและกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบแล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 จึงนำไปเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งสรุปจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ สมศ.จำแนกเป็น ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอก ผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และปีการศึกษาที่รับการประเมิน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานด้านครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและปีการศึกษาที่รับการประเมิน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่ได้รับการประเมินระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครูและมาตรฐานด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับคุณภาพดีทุกมาตรฐาน

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนา ในทุกมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู ไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่รับการประเมินระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและผล

สรุปจุดเด่นของสถานศึกษามาตรฐานด้านผู้เรียนและมาตรฐานด้านผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและผลสรุปจุดเด่นของสถานศึกษามาตรฐานด้านครู ในปีการศึกษา 2546 ดีกว่าปีการศึกษา 2545 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับจุดที่ควรพัฒนาในทุกมาตรฐาน ไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน มีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู

5. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่รับการประเมินระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 ที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอก ไม่แตกต่างกัน ในทุกมาตรฐานมีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานด้านครู

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาและความคิดเห็นต่อผลการประเมินภายนอกโดยภาพรวม และต่อความเป็นปรนัยของการประเมินภายนอกของ สมศ.สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ที่รับการประเมินระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานด้านครู อยู่ในระดับคุณภาพดีทุกมาตรฐาน

2. จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา ในทุกมาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภชัย ชนะดี (2544: บทคัดย่อ) และปัญญา ปรารักษ์ทอง (2545: บทคัดย่อ) พบว่า ขนาดโรงเรียนที่ต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนโดยภาพรวม ทั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับดี (สุวรรณ วิลารักษ์, 2542: 109-111) ส่งผลสู่การปฏิบัติการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานของการประกันคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษามีกระบวนการในการสนับสนุน ส่งเสริม กระบวนการกำกับ ติดตาม การนิเทศ การประสานความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนข้างเคียงในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการประกันคุณภาพ

ภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกส่งผลโรงเรียนมีความพร้อมในการประเมิน และจากการศึกษาของ จตุพร ขวัญแก้ว (2545: 123-125) พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวม ผลสรุปจุดเด่นและผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาในทุกมาตรฐาน ไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่รับการประเมินระหว่างปีการศึกษา 2545-2546 ที่มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและผลสรุปจุดเด่นมาตรฐานด้านผู้เรียนและมาตรฐานด้านผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและผลสรุปจุดเด่นมาตรฐานด้านครู ปีการศึกษา 2546 ดีกว่าปีการศึกษา 2545 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนความคิดเห็นต่อผลสรุปจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาในทุกมาตรฐาน ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก สถานศึกษาทุกแห่งมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจและด้านความรู้ ความคิด และก่อนที่จะรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาจำเป็นต้องประเมินตนเองก่อนโดยบุคคลภายในสถานศึกษาเองหรือจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้เพื่อ ประเมินว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด และนำผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษายิ่งขึ้น เพื่อให้มีความพร้อมรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอกในรอบต่อไป ดังนั้น ช่วงเวลาในการรับประเมินคุณภาพก่อน-หลัง หรือในปีการศึกษาที่แตกต่างกันจึงไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและจุดเด่นมาตรฐานด้านผู้เรียนและมาตรฐานด้านผู้บริหาร ส่วนความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและผลสรุปจุดเด่นในมาตรฐานด้านครู นั้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมิน ในปีการศึกษา 2546 ดีกว่าปีการศึกษา 2545 เนื่องจาก โดยหน้าที่และความรับผิดชอบแล้ว ครูผู้สอนมีบทบาทโดยตรงต่อผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้น ครูจึงต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลักและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2541: 1) นอกจากนี้ ความตระหนักในการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ครูต้องแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาและนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2541: 26) ด้วยเหตุผลดังกล่าวครูจึงต้องเข้ารับอบรมศึกษาดูงาน และพัฒนางานการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งรับการนิเทศจากผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงาน

ต้นสังกัด เพื่อให้สามารถประเมินระดับ คุณภาพของตนเองในเบื้องต้นได้และมีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ พบว่า ความคิดเห็นต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกโดยภาพรวมและจุดเด่นของสถานศึกษามาตรฐานด้านครู ในปีการศึกษา 2546 ดีกว่าปีการศึกษา 2545 แสดงว่าครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการประเมินคุณภาพมากขึ้น และมีการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษามากขึ้น

4. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน มีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรมมีความโปร่งใสและผลการประเมินตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินของ สมศ. ไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอกนั้น สมศ.มีนโยบายในการดำเนินงานประเมินคุณภาพ 3 ประการ คือ ประการแรก ต้องสร้างระบบบริหารจัดการให้มีการทำงานที่คล่องตัวมีอิสระ เน้นความเที่ยงตรง ความเป็นธรรม มีความรับผิดชอบที่สามารถ ตรวจสอบได้และมีการตรวจสอบ ถ่วงดุลอย่างจริงจัง ประการที่สอง คือ มุ่งเน้นเรื่องการประกันคุณภาพของผลงาน ด้วยเหตุนี้ จึงมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพโดยใช้วิธีการประเมินผลงาน ประการที่สาม คือ ต้องมีการดำเนินการให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริงโดยการวางระบบเชื่อมโยงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล กับต้นสังกัดที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานยึดหลักความโปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ (อมเรศ ศิลาอ่อน. 2545: 10-11) และโดยหลักการของการประเมินภายนอกของ สมศ.ที่ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (สมศ. 2544: 5) นอกจากนี้ เพื่อให้การประเมินคุณภาพสถานศึกษามีมาตรฐานเดียวกันจึงได้พัฒนาเกณฑ์เพื่อให้มีคุณสมบัติ ดังนี้ (สมศ. 2545: 72-73) (1) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความเป็นปรนัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความเป็นรูปธรรม ไม่ว่าผู้ประเมินสถานศึกษาจะเป็นใครก็ควรให้ผลการประเมินสอดคล้องกัน (2) เป็นเกณฑ์การประเมินที่ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพจริงของสถานศึกษา (3) เป็นเกณฑ์การประเมินที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ไม่ยุ่งยากในการเก็บข้อมูล การตีความหมายของข้อมูลและการตัดสินผลการประเมิน (4) เป็นเกณฑ์การประเมินที่พยายามให้มีหลักการที่ง่ายต่อการจดจำ หลักการที่ใช้ในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินจึงมีเพียงหลักการเดียวที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินได้ครอบคลุมเกือบทุกมาตรฐาน มิใช่การจัดทำเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ใด ตัวบ่งชี้หนึ่ง (5) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริบท ที่ตั้ง สังกัดและขนาด (6) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของการดำเนินงานของตนเอง (7) เป็นเกณฑ์การ

ประเมินที่นำไปสู่การได้ข้อสรุปสำหรับใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา สามารถชี้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

จากนโยบาย หลักการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินของ สมศ.เพื่อสรุปคุณลักษณะ และจัดระดับคุณภาพของบุคคลหรือสิ่งต่างๆ จะต้องดำเนินการอย่างมีหลักเกณฑ์และที่สำคัญ อย่างยิ่งผู้ประเมินต้องปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยยึดจรรยาบรรณของผู้ประเมิน คือ มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผล มีหลักฐานสนับสนุนและมีความซื่อสัตย์สุจริต (สมศ. 2545: 13) ประกอบกับการใช้ระบบการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุผลให้ผู้ถูกประเมิน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะยินยอมรับผลของการประเมินนั้นได้และยอมรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยนี้ ที่พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอก ไม่แตกต่างกัน ในทุกมาตรฐาน คือ มีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู

5. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นของต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.ไม่แตกต่างกัน ในทุกมาตรฐานมีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาในสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินปีการศึกษา 2545 และปีการศึกษา 2546 มีความคิดเห็นต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน สมศ. ดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอกโดยมีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านครู เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่ สมศ.กำหนด และสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพภายใน (2) เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา เจาะลึกของความสำเร็จ และสาเหตุของปัญหา (3) เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (4) เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพ ภายในอย่างต่อเนื่อง (5) เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สมศ. 2544: 6) รวมทั้งได้มีการกำหนดระดับคุณภาพและมิติที่ใช้ในการจัดคุณภาพ ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประการ คือ ความตระหนักถึงความสำคัญ (Awareness) ความ

พยายาม (Attempt) และการบรรลุผลตามเกณฑ์เกิดสัมฤทธิ์ผล (Achievement) ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมิน ซึ่งมีทั้ง 3 มิติ จะเป็นตัวกำหนดคุณภาพของสถานศึกษา (สมศ. 2545: 74 -76) และโดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้ต้องจัดระบบการประเมินภายในให้เป็นระบบการบริหารที่สำคัญขององค์กรและต้องเตรียมการรับการประเมินจากองค์กรภายนอกอย่างน้อย 5 ปีต่อ 1 ครั้ง (ธีรศักดิ์ คงเจริญ. 2545: 19; อ้างอิงจาก English & Hill. 1994: 94)

การประเมินเป็นงานที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินอยู่เสมอ และผู้ประเมินต้องเป็นผู้ที่มีความเที่ยงตรง ต้องมีความรู้ความสามารถหรือมีศักยภาพอย่างเพียงพอในการประเมินได้ตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ตลอดจนสามารถให้คุณค่าหรือกำหนดคุณค่าของผลการประเมินได้อย่างเที่ยงตรง ผลการประเมินต้องสามารถใช้ในการอ้างอิงได้ (วิเชียร ชิวพิมาย. 2546: 4)

ประกอบกับที่ สมศ. มีการกำหนดรูปแบบและกลไกให้กับหน่วยประเมิน เช่น หน่วยประเมินจะต้องมีการจัดโครงสร้างองค์กร อย่างชัดเจน มีจำนวนผู้ประเมินและมีงบประมาณเพียงพอ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและดำเนินการ มีการกำหนดลักษณะและคัดกรองผู้ประเมินก่อนเข้าหน่วยการประเมิน รวมทั้งการกำกับติดตามการทำงานของหน่วยประเมินอย่างใกล้ชิด (ทองอยู่ แก้วไทรอะ และคณะ: 2547) การประเมินคุณภาพการศึกษาที่ถูกกำหนดขึ้นให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา รวมถึงความตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีส่วนทำให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาในส่วนที่เป็นจุดเด่นและแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่เป็นจุดที่ควรพัฒนา เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานและมีความพร้อมอยู่เสมอเพื่อรับการประเมินและเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนด จึงเป็นเหตุผลที่ส่งผลให้ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่รับการประเมินในปีการศึกษา 2545 หรือปีการศึกษา 2546 ที่มีต่อความเป็นปรนัยของการประเมิน ไม่แตกต่างกันในทุกมาตรฐาน มีการประเมินตามสภาพจริง มีความเที่ยงตรง มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานด้านครู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

1. ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้บุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา สามารถกำกับ ติดตาม ให้การสนับสนุนทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดศึกษา สามารถนำผลการประเมิน

คุณภาพภายนอกในรอบแรก ซึ่งชี้ถึงจุดเด่น และจุดด้อยของสถานศึกษา ไปพัฒนาปรับปรุง สถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพ จาก สมศ.ในครั้งต่อไป

3. ผลของการวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาเกณฑ์ กระบวนการและวิธีการประเมิน ของ สมศ.ให้มีความครอบคลุมและมีความชัดเจนในแต่ละตัวบ่งชี้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน สถานศึกษาทุกขนาดและรับการประเมินในปีการศึกษาที่ต่างกัน มีต่อผลสรุปการประเมินคุณภาพ ภายนอกโดยภาพรวมและต่อความเป็นปรนัยของการประเมินของ สมศ. ไม่แตกต่างกัน จึงเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเรื่องเช่นเดียวกันนี้ ในปีการศึกษาต่อไป ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เนื่องจากการประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งทุกระดับการ ศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อม สามารถจัดการศึกษาได้อย่าง มีคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา

2. สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันมากในเรื่องของจำนวนบุคลากร ความพร้อมในด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางการบริหารจัดการศึกษาอื่นๆ จึงควรมีการ ศึกษาผลการประเมินในแต่ละขนาดของสถานศึกษาอย่างละเอียด

3. สมศ. ควรพิจารณารายละเอียดของตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานให้สามารถวัดและประเมิน คุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น นอกจากนี้ควรสามารถจำแนก ความแตกต่างของจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในแต่ละตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539). *การประเมินผลจากสภาพจริง*. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ครูสภา. เกษม วัฒนชัย. (2545, กันยายน). "อนาคตการปฏิรูปการศึกษาไทย," *รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย : รวมพลัง ม.บูรพา*. 4(6) : 15.
- เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์. (2543). *การศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร. ถ่ายเอกสาร.
- โกวิทย์ ประवालพฤษ และ สมศักดิ์ สันทรเวชญ์. (2523). *การประเมินในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช
- ขจรศักดิ์ สีเสน. (2545, มีนาคม). "การจัดการศึกษาต้องสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล," *วารสารวิชาการ*. 5(3) : 16.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2535). "ความเที่ยงตรง : ปัญหาและแนวคิดใหม่." *การวัดผลการศึกษาปีที่ 13* (39) : 63-90.
- จตุพร ขวัญแก้ว. (2545). *ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูและผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรภณ พลสมัคร. (2544). *การปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จรัส นองมาก. (2540). *การพัฒนาสถานศึกษาเพื่อมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กร : การศึกษายุคโลกาภิวัตน์*. เอกสารโรเนียว ประกอบการบรรยายพิเศษ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญ เจษฎาวัลย์. (2535). *การตรวจสอบการบริหาร*. กรุงเทพฯ : พอดี.
- ทองอยู่ แก้วไทรชะ. (2548, กุมภาพันธ์). "ยกเครื่องหน่วยประเมินภายนอกต้องใช้มาตรฐาน," *ประชาคมประกันคุณภาพ*. (4)2 : -
- ทำเนียบ มหาพรหม. (2543). *การติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อัดสำเนา.

- ธีรศักดิ์ คงเจริญ. (2545). *การประเมินคุณลักษณะครูอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7*.
 ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด.(บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนาวรัตน์ ดรณศรี. (2541). *รูปแบบการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของมหาวิทยาลัยบูรพา*.
 ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร และคณะ. (2544) *การประเมินตามสภาพจริง*. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2549,
 จาก library. Uru.ac.th/webdb/images/Authentic Assessment.htm.
- ปัญญา ปรารักษ์ทอง. (2545). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน
 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญศรี คชศิลา. (2543). *การนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน
 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.
- ไพศาล หวังพานิช. (2544). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. สำนักทดสอบทางการศึกษาและ
 จิตวิทยา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิญญู สาทร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525*.
 กรุงเทพฯ. อัดสำเนา.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- วาทณี ธรรมสุริยะ. (2545). *บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับ
 มัธยมศึกษา*. รายงานการค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2545). "การประกันคุณภาพสำหรับประเทศไทย : พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ
 พ.ศ. 2542," รวมบทความการบรรยายพิเศษในรอบ 1 ปี. สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
 ประเมินคุณภาพการศึกษา. ม.ป.พ.
- วิชัย ตริเล็ก. (2542). *ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้
 ระบบบริหาร ISO 9000 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
 (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. อัดสำเนา.

- วิเชียร ชิวพินาย. (2546, พฤษภาคม). "คุณธรรม จริยธรรมของผู้ประเมิน," *ประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา*. 6(5) : 4
- ศราวุธ อยู่เกษม. (2549). *สรุปการวิจัยทางการพยาบาล*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2549, จาก <http://gotoknow.org/archiv/>
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ชนะดี. (2544). *การปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารและครู อาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สงบ ลักษณะ. (2544). *การวัดและประเมินตามสภาพจริง*. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2549, จาก library.uru.ac.th/webdb/images/Assess_reform.htm.
- สมเกียรติ ขจรสุวรรณ. (2541). *ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สถาพร ศรีม่วง. (2545). *บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถิตย์ ยิ่งคง. (2544). *ความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนที่มีต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- . (2540, เมษายน). "การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน," *วารสารการศึกษา*. 20(7) : 4-12.
- สมบูรณ์ ชูสินธ์. (2539). *การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). *วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2544). *วิธีวิทยาการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2545). "การดำเนินงานของ สมศ. ในอนาคต," รวมบทความการบรรยายพิเศษ
ในรอบ 1 ปี. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ม.ป.พ.
- สวัสดิ์ แก้วศักดิ์. (2543). การติดตามผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541
เพื่อเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
ศึกษาอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545, กันยายน). "แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเพื่อเตรียมรับการประกันคุณภาพ
การศึกษา," วารสารวิชาการ. 5(10) : 54.
- สุพัฒน์ พรหมวัง. (2542). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. รายงานการศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล ศรีตัน. (2543). การประเมินการบริหารโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการ
ศึกษา) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุรัช ภาเพิ่ม. (2544). การสร้างแบบประเมินมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
กลุ่มศรีนครินทร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ วิลารักษ์. (2542). การศึกษาความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษาศูนย์ปฏิบัติการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ ยันอินทร์. (2542). ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก. (2545). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2545.
นครนายก : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. (2546). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพ
ภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). การประเมินการบริหารโรงเรียน.
ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่ม 12. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหาร

โรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองพัฒนาบุคลากร สำนักงานฯ

———. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ

———. (2540). แผนงานพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541.

กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตาม

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา :

เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

———. (2544). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ : บริษัท จุฑทอง จำกัด.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2545). หลักเกณฑ์และ

วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ม.ป.พ.

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและสำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา.

(2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : กระทรวง

ศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ ; คุรุสภา.

อานันท์ ปันยารชุน. (2542, ธันวาคม). "การปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการแข่งขันที่เป็นธรรมในภาคธุรกิจ," วารสารทบทวนคดี. — : 5-10.

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย. (2549). แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความโปร่งใส.

สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2549, จาก <http://61.19.56.24/tr/index.php?name=New&file=artite&sid=93>

อมเรศ คีลาอ่อน. (2545). "แถลงผลงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา," รวมบทความการบรรยายพิเศษใน

รอบ 1 ปี สมศ. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ม.ป.พ.

อัมมาร สยามวาลา. (2547). ความหมายเกี่ยวกับความโปร่งใส. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2549, จาก

<http://61.19.56.24/tr/index.php?name=New&file=artite&sid=93>

อุทัย ตันละมัย. (2540). การตรวจสอบความรับผิดชอบในการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุทุมพร จามรมาน. (2532). วิเคราะห์ตัวประกอบ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

———. (2543, เมษายน). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

ระดับพื้นฐาน. สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

อัญชลี ธรรมะวิจิตรกุล. (2543, มิถุนายน). "ครู ค.ศ.2000," *การศึกษานอกโรงเรียน*. 3(7) : 27-29.
 เอช อาร์ เซนเตอร์. (2549). *การวิเคราะห์แบบทดสอบ*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2549, จาก
<http://www.hrcmter.co.th/>

Allen, Marry J. and Yen Wendy M. (1979). *Introduction to Measurement Theory*. California :
 Book/cole Publishing Company Monterey.

Clean. (2006). *Transaparency and Accountability*. Retrieved April 9, 2006, from
<http://www.loel.gp.th/LoelClean/clean3.htm>

Floit, Daryl J. (2000). *The Effect of the Quality Assurance External Review on Illinois school Reform*. Dissertation, Ph.D. (Education Administration). Illinois : Graduate school
 Phocopied The Illinois State University. (online). 61(11A). Available :
<http://thailis.uni.net.th/dao>; Dissertation Abstracts International ; Pub Number
 AA19995666.

Hayward, Richard Pleydell Drury. (1998, May). *Action Research on Total Quality Education in a south African Primary school*. Dissertation Abstract International : (0514) ;
 59(11) : 4019.

Media Center. (2006). *Leadership*. Retrieved April 4, 2006, from
<http://vdo.kku.ac.th/meciacycenter/-uploadslibs/html/1253/Lhs.html/>

Miller, R.L. (1993, June). *A Total Quality Management in a Systematic Approach to Faculty Education*. A paper presented at the International Workshop. 23-25.

Mouritsen, Matthew Lehi. (1997, May). *The development and Application of a Model Total Quality Education Approach in Utah School Districts (Cost of Quality Improvement Model)*, Dissertation Abstract International : Education Administration.(0514) ;
 58(11) : 236.

Scriven, M. (1973). *The methodology of evaluation*. In B.R. Worthen and J.R. Sanders.
 Educational : Theory and Practice. Belmont. CA : Wads worth.

Sheahan, patrick M. (1997, May). *The Accreditation Process and Definitions of Quality (Postsecondary Education, Higher Education)*. Dissertation Abstract International :
 Education Administration.(0514) ; 58(11) : 184.

Worthen, B.R. and Sanders, J.R. (1987). *Educational Evaluation : Alternative Approaches and Practical Guidelines*. New York : Longman.

ภาคผนวก

แบบบันทึกผลการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างปีการศึกษา 2545-2546

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก
สำหรับการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
2. แบบบันทึกข้อมูลนี้กำหนดขึ้นใช้เพื่อความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐาน
ด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้บริหารและมาตรฐานด้านครู โดยกำหนดรหัสสำหรับใช้ในการบันทึกข้อมูล ดังนี้
เช่น มฐ1 หมายถึง มาตรฐานที่ 1
1.1 หมายถึง มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1
1 หมายถึง ระดับคุณภาพควรปรับปรุง
2 หมายถึง ระดับคุณภาพพอใช้
3 หมายถึง ระดับคุณภาพดี

สถานศึกษา	มฐ1												มฐ4						มฐ5						มฐ6						มฐ9						มฐ10						มฐ12			รวม																		
	1.1			1.2			1.3			1.4			4.1			4.3			5.1			5.2			6.1			6.2			6.3			9.1			9.2			9.3			9.4				10.1			10.2			10.3			10.4			10.5			12.1		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3		1	2	3	1	2	3	1	2	3									
	ระดับ	คุณภาพ	นย.	สบกเขียว	วัดท่าด่าน	พราหมณี	บ้านดง	อรุณรังษี	คลองทกวา	ราษฎร์ธรรดา	ดอนกลาง	บ้านท่าหนบ	หัวหมอน	คลอง 22	ปลายคลอง22	เตยใหญ่	คลอง 14	คลองใหญ่	ชุมชนวัดเขียว	วัดทองย้อย	รวม																																											

แบบบันทึกการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. มาตรฐานด้านผู้เรียน

สถานศึกษา	มฐ1				มฐ4				มฐ5				มฐ6				มฐ9				มฐ10					มฐ12		รวม																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
	ระดับ		1.1		1.2		1.3		1.4		4.1		4.3		5.1		5.2		6.1		6.2		6.3		9.1		9.2		9.3		9.4		10.1		10.2		10.3		10.4		10.5		12.1		12.2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2

แบบบันทึกการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. มาตรฐานด้านครู

ที่	สถานศึกษา มาตรฐาน ระดับคุณภาพ	มฐ22									มฐ24									รวม																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
		22.1			22.2			22.3			24.1			24.2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
1	โรงเรียนอนุบาลนครนายก																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									

แบบบันทึกการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. มาตรฐานด้านครู

ที่	สถานศึกษา	มาตรฐาน ระดับคุณภาพ	มฐ22									มฐ24									รวม																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
			22.1			22.2			22.3			24.1			24.2																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
			1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
28	โรงเรียนวัดดอนยาย																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
 ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ตอบแบบสอบถามและสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำแบบรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มาสรุปผลในรายงานมาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหารและด้านครู โดยแยกผลการประเมินตามระดับของคุณภาพ คือ ระดับคุณภาพดี ระดับคุณภาพพอใช้ และระดับคุณภาพที่ควรปรับปรุง มาจัดทำเป็นประเด็นคำถาม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อความเป็นปรนัยของการประเมินคุณภาพภายนอก ความเป็นปรนัยมีคุณสมบัติ 5 ประการ ดังนี้

1. มีการประเมินตามสภาพจริง หมายถึง ทำการประเมินตามสภาพที่เป็นอยู่หรือที่ปฏิบัติอยู่เป็นปกติของสถานศึกษา
2. มีความเที่ยงตรง หมายถึง การประเมินที่ทำให้ผลที่ได้จากการวัดตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการได้อย่างแท้จริง
3. มีความเป็นธรรม หมายถึง การประเมินมีการใช้เกณฑ์และการพิจารณาที่คำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด
4. มีความโปร่งใส หมายถึง บุคคลหรือองค์กรผู้ทำหน้าที่ประเมินมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถชี้แจงข้อมูลจนเป็นที่ยอมรับทั้งผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน
5. ตรวจสอบได้ หมายถึง ผลการประเมินคุณภาพต้องเป็นผลการประเมินที่ได้จากการตรวจสอบร่องรอย หลักฐานของการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้

2. ในการตอบแบบสอบถามควรตอบให้ครบทุกตอนและทุกข้อตามความคิดเห็นของท่านด้วยความ เป็นจริงที่สุดเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การตอบจะไม่มีผลใดๆ ต่อท่าน ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน

นางสาวจินตนา บุษบัณฑิต

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
 ระหว่างปีการศึกษา 2545 -2546

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ตอบแบบสอบถามและสถานศึกษา
 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ในขณะที่สถานศึกษารับการประเมินท่านดำรงตำแหน่ง

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครูผู้สอน

2. ขนาดของสถานศึกษา

☐ มีนักเรียนน้อยกว่า 300 คน

☐ มีนักเรียน 301 - 1,000 คน

☐ มีนักเรียนเกินกว่า 1,000 คน ขึ้นไป

3. สถานศึกษาได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกในปีการศึกษา

☐ ปีการศึกษา 2545

☐ ปีการศึกษา 2546

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลือกที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	
1	1. <u>มาตรฐานผู้เรียน</u> ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 1.1 ส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (81%) ผู้เรียนมี คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี ส่วนน้อยที่สุด (19%) อยู่ในระดับพอใช้ และไม่มี โรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 1.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (32%) ผู้เรียนมีคุณธรรมใน ระดับดีด้านความซื่อสัตย์ สุจริต มากที่สุด 1.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (30%) ผู้เรียนต้องปรับปรุงด้าน ความประหยัด มากที่สุด					
2	ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ 2.1 ส่วนน้อยของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (26%) ผู้เรียนมี ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อยู่ในระดับดี ส่วนมาก (70%) ที่อยู่ในระดับพอใช้ และส่วนน้อยที่สุด (4%) อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 2.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (21%) ผู้เรียนอยู่ในระดับดีด้าน ความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และ กำหนดเป้าหมายได้ มากที่สุด 2.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (70%) ผู้เรียนต้องปรับปรุง ความสามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือ ปฏิภาณในการ แก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติ มากที่สุด					

ที่	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	
3	<u>มาตรฐานผู้เรียน (ต่อ)</u> ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 3.1 ส่วนน้อยของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (38%) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นอยู่ในระดับดี มีเกินครึ่ง (62%) อยู่ในระดับพอใช้และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 3.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (26%) ผู้เรียนอยู่ในระดับดีด้านความรู้และทักษะด้านการใช้ภาษาสื่อสาร มากที่สุด 3.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (87%) ผู้เรียนต้องปรับปรุงด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำมากที่สุด					
4	ด้านทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4.1 ครึ่งหนึ่งของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (49%) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับดี อีกครึ่งหนึ่ง (49%) อยู่ในระดับพอใช้ และส่วนน้อยมาก (2%) อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 4.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (30%) ผู้เรียนอยู่ในระดับดีด้านความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุ-ผล มากที่สุด 4.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (68%) ผู้เรียนต้องปรับปรุงทักษะด้านรักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา มากที่สุด					

ที่	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	
5	<u>มาตรฐานผู้เรียน (ต่อ)</u> ด้านทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ 5.1 ส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (83%) ผู้เรียนมี ทักษะด้านในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอยู่ในระดับดี ส่วนน้อยที่สุด (17%) ที่อยู่ในระดับพอใช้และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับ ที่ต้องปรับปรุง 5.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (58%) ผู้เรียนอยู่ในระดับดี ด้านการมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มากที่สุด 5.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (34%) ผู้เรียนต้องปรับปรุง ด้านความสามารถในการทำงานตามลำดับขั้นตอน ผลงานมีประสิทธิภาพ และด้านความขยัน รอบคอบ พัฒนางาน มีความสุขและภูมิใจในผลงาน มากที่สุด					
6	ด้านสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 6.1 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (100%) ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีอยู่ในระดับดี และไม่มี โรงเรียนใดอยู่ในระดับพอใช้และในระดับที่ต้องปรับปรุง 6.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (58%) ผู้เรียนอยู่ในระดับดี ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและ สิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดจากสิ่งมอมเมา มากที่สุด 6.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (17%) ผู้เรียนต้องปรับปรุง ด้านการรู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตัวเองไม่ให้เกิด อุบัติเหตุ มากที่สุด					

ที่	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	
7	<u>มาตรฐานผู้เรียน (ต่อ)</u> ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา 7.1 ส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (85%) ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬาอยู่ในระดับดี ส่วนน้อยที่สุด (15%) อยู่ในระดับพอใช้และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 7.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (51%) ผู้เรียนมีสุนทรียภาพในระดับดีด้านกีฬา มากที่สุด 7.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (51%) ผู้เรียนต้องปรับปรุงด้านดนตรี มากที่สุด					
8	<u>2. มาตรฐานผู้บริหาร</u> ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา 8.1 ส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (74%) ผู้บริหารมีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร บรรลุเป้าหมายการศึกษาอยู่ในระดับดี มีส่วนน้อย (26%) ที่อยู่ในระดับพอใช้และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 8.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (42%) ผู้บริหารอยู่ในระดับดีด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน มากที่สุด 8.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (62%) ผู้บริหารต้องปรับปรุงด้านการนิเทศติดตามประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด					

ที่	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	
9	<u>มาตรฐานผู้บริหาร (ต่อ)</u> ด้านส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 9.1 ส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (98%) ผู้บริหารส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอยู่ในระดับดี ส่วนน้อยที่สุด (2%) อยู่ในระดับพอใช้และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 9.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (51%) ผู้บริหารและครูอยู่ในระดับดีด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา มากที่สุด 9.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (62%) ผู้บริหารต้องปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มากที่สุด					
10	ด้านการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 10.1 โรงเรียนที่ถูกประเมินเกินครึ่ง (64%) ผู้บริหารจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี ส่วนน้อย (36%) ที่อยู่ในระดับปานกลางและไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 10.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (34%) ผู้บริหารอยู่ในระดับดีด้านการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน มากที่สุด 10.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (64%) ผู้บริหารต้องปรับปรุงด้านการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหาและตัดสินใจ มากที่สุด					

ที่	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546	ระดับความพึงพอใจ				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	เห็นด้วย มากที่สุด
11	<u>มาตรฐานผู้บริหาร (ต่อ)</u> มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ 11.1 ส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (96%) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและความสามารถในการบริหารจัดการอยู่ในระดับดี ส่วนน้อยที่สุด (4%) อยู่ในระดับพอใช้ และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 11.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (58%) ผู้บริหารอยู่ในระดับดีด้านความเป็นผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง มากที่สุด 11.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (7%) ผู้บริหารต้องปรับปรุงด้านความเป็นประชาธิปไตย มากที่สุด					
12	สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 12.1 โรงเรียนที่ถูกประเมินครึ่งหนึ่ง (51%) มีหลักสูตรเหมาะสมกับกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับดี เกือบครึ่ง (49%) อยู่ในระดับพอใช้ และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 12.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (13%) อยู่ในระดับดีด้านการมีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียน มากที่สุด 12.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (64%) ผู้บริหารต้องปรับปรุงด้านการจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ มากที่สุด					

ที่	สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด	เห็นด้วย น้อยที่สุด
13	3. <u>มาตรฐานครู</u> ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 13.1 โรงเรียนที่ถูกประเมินเกินครึ่ง (59%) ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี ส่วนน้อย (41%) อยู่ในระดับพอใช้ และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 13.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (34%) ครูเป็นผู้ที่อยู่ในระดับดี ด้านการรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา มากที่สุด 13.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (66%) ครูเป็นผู้ที่ต้องปรับปรุง ด้านความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน และนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ มากที่สุด					
14	ด้านคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ 14.1 ส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่ถูกประเมิน (83%) ครูเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพออยู่ในระดับดี ส่วนน้อยที่สุด (17%) อยู่ในระดับพอใช้และไม่มีโรงเรียนใดอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง 14.2 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (38%) อยู่ในระดับดีด้านมีจำนวนครูตามเกณฑ์ มากที่สุด 14.3 โรงเรียนที่ถูกประเมิน (42%) ครูต้องปรับปรุงด้านความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ มากที่สุด					

ตอนที่ 3 โปรดพิจารณาการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.ในแต่ละประเด็นว่ามีความเป็นปรนัย ในการปฏิบัติงานอย่างไร โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตัวเลือกที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	ความเป็นปรนัยในการประเมินคุณภาพภายนอก	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติมากที่สุด	ปฏิบัติมาก	ปานกลาง	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติน้อยที่สุด
1	1. <u>มาตรฐานด้านผู้เรียน</u>					
	ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์					
	1.1 มีการประเมินตามสภาพจริง					
	1.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง					
	1.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ					
	1.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส					
	1.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
	2 ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์					
	มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง					
	และมีวิสัยทัศน์					
	2.1 มีการประเมินตามสภาพจริง					
	2.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง					
	2.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ					
	2.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส					
	2.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
3	ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร					
	3.1 มีการประเมินตามสภาพจริง					
	3.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง					
	3.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ					
	3.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส					
	3.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					

ที่	ความเป็นปรนัยในการประเมินคุณภาพภายนอก	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติมากที่สุด	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติปานกลาง	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติน้อยที่สุด
4	ด้านทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 4.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 4.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 4.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 4.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
5	ด้านทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 5.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 5.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 5.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 5.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 5.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
6	ด้านสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 6.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 6.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 6.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 6.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 6.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
7	ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา 7.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 7.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 7.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 7.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 7.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					

ที่	ความเป็นปรนัยในการประเมินคุณภาพภายนอก	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติมากที่สุด	ปฏิบัติมาก	ปฏิบัติปานกลาง	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติน้อยที่สุด
8	2. <u>มาตรฐานด้านผู้บริหาร</u>					
	ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา					
	8.1 มีการประเมินตามสภาพจริง					
	8.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง					
	8.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ					
9	ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา					
	9.1 มีการประเมินตามสภาพจริง					
	9.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง					
	9.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ					
	9.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส					
10	ด้านการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
	10.1 มีการประเมินตามสภาพจริง					
	10.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง					
	10.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ					
	10.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส					
	10.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					

ที่	ความเป็นปรนัยในการประเมินคุณภาพภายนอก	ระดับการปฏิบัติ				
		ปฏิบัติมากที่สุด	ปฏิบัติมาก	ปานกลาง	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติน้อยที่สุด
11	มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ 11.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 11.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 11.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 11.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 11.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
12	สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 12.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 12.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 12.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 12.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 12.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
	3. <u>มาตรฐานด้านครู</u>					
13	ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 13.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 13.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 13.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 13.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 13.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					
14	ด้านคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ 14.1 มีการประเมินตามสภาพจริง 14.2 มีการประเมินอย่างเที่ยงตรง 14.3 มีการประเมินอย่างเป็นธรรมชาติ 14.4 มีการประเมินอย่างโปร่งใส 14.5 ผลการประเมินสามารถตรวจสอบได้					

รายชื่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

ที่	ชื่อสถานศึกษา	ที่	ชื่อสถานศึกษา
1	โรงเรียนอนุบาลนครนายก	15	โรงเรียนชลนายกสงเคราะห์
2	โรงเรียนนวม ราชานุสรณ์	16	โรงเรียนวัดหนองทองทราย
3	โรงเรียนบ้านนา“นายกพิทยากร”	17	โรงเรียนวัดสันตยาราม
4	โรงเรียนวัดสบกเขี้ยว	18	โรงเรียนวัดเกาะกระชาย
5	โรงเรียนวัดท่าด่าน	19	โรงเรียนวัดท่าข่อย
6	โรงเรียนวัดพราหมณี	20	โรงเรียนวัดสันติวัฒนาราม
7	โรงเรียนบ้านดงวิทยาคาร	21	โรงเรียนวัดคีรีวัน
8	โรงเรียนวัดอรุณรังษี	22	โรงเรียนวัดประสิทธิเวช
9	โรงเรียนบ้านท่าบ	23	โรงเรียนวัดโพธิ์แท่น
10	โรงเรียนชุมชนวัดเขี้ยวไอสถ	24	โรงเรียนอนุบาลบ้านนา
11	โรงเรียนวัดทองย้อย	25	โรงเรียนบ้านคลอง 31
12	โรงเรียนบ้านคลอง 33	26	โรงเรียนวัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม
13	โรงเรียนบ้านเขาไม้ไผ่	27	โรงเรียนวัดอัมพวัน
14	โรงเรียนบ้านเขาหัวนา	28	โรงเรียนวัดเกาะกา

รายชื่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ที่เป็นกลุ่มทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่	ชื่อสถานศึกษา
1	โรงเรียนบ้านคลอง 1
2	โรงเรียนวัดกุฎีเตี้ย
3	โรงเรียนวัดโพธิ์
4	โรงเรียนบ้านดงแขวน
5	โรงเรียนวัดเกาะกา
6	โรงเรียนวัดทองจรรยา
7	โรงเรียนวัดพลอยกระจำศรี
8	โรงเรียนวัดวังไทร
9	โรงเรียนวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม
10	โรงเรียนบ้านท่าหนบ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นายเลิศศักดิ์ พรหมประเสริฐ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
3. นายสุนทร เขยชื่น
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
4. นายอารมณ บำรุงใหม่
เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
5. นางกลอยสุข เมืองคำ
เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศธ 0519.12/๗๔.3๑

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวจินตนา บุษบันชาติ นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรพวรรณ ตันตจเจริญรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ สุภากิจ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตาม การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 - 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจินตนา บุษบันชาติ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/๖๖๓๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖/๙ พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวจินตนา บุษบัณฑิต นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 – 2546” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวรธรรม ดัชนีเจริญรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายเลิศศักดิ์ พรหมประเสริฐ รองผู้อำนวยการฯ นายสุนทร เขยชื่นศึกษานิเทศก์ 9 นายอรมณ บำรุงใหม่ เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และ นางกลอยสุข เมืองคำ เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 – 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวจินตนา บุษบัณฑิต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรทัศน์ 037-311-255 ต่อ 121

ที่ ศธ 0519.12/ค.ร. ๒๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/ ธันวาคม 2548

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวจินตนา บุษบัณฑิต นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 – 2546” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรณพ ดัฒนเจริญรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ตอบแบบสอบถามการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ระหว่างปีการศึกษา 2545 – 2546 ในระหว่างเดือนธันวาคม 2548 - มกราคม 2549

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวจินตนา บุษบัณฑิต ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 037-311-255 ต่อ 121

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจินตนา บุษบันชาติ
วัน เดือน ปีเกิด	27 เมษายน 2506
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
ที่อยู่ปัจจุบัน	272 หมู่ 1 ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก 26130
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนครนายกวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนอนุบาลนครนายก จังหวัดนครนายก
พ.ศ. 2519	ประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนเทศบาล 1 วัดศรีเมือง จังหวัดนครนายก
พ.ศ. 2522	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนนครนายกวิทยาคม จังหวัดนครนายก
พ.ศ. 2525	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขา การขาย โรงเรียนพาณิชย์การราชดำเนิน - ธนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2527	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขา การตลาด จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิค ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2534	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชา การจัดการทั่วไป จากวิทยาลัยครุนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ จากสถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาเอก การบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร